

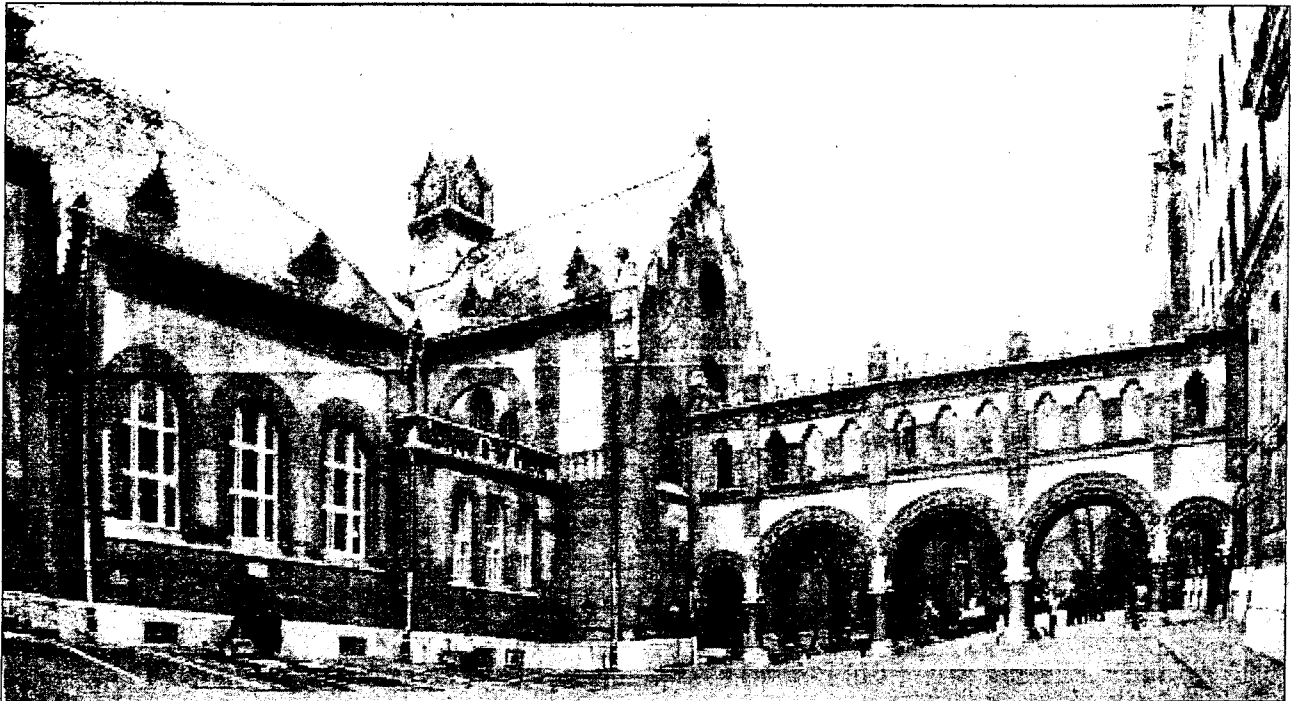
**A Budapesti Műszaki
és Gazdaságtudományi
Egyetem Országos
Műszaki Információs
Központ és Könyvtár
(BME OMIKK)
szolgáltatásai
és az ODR**

lyén 45 számítógépes hozzáféréssel. Állománya döntő részét kölcsönzi, illetve igény szerint a dokumentumokból másolatot készít. *Könyvtárközi szolgálata külföldről is beszerzi (eredetiben vagy másolatban) a könyvtárban vagy az országban fel nem lelhető dokumentumokat.*

A könyvtári szolgáltatások hétfőtől péntekig 9-től 20 óráig vehetők igénybe.

Az egyesített számítógépes katalógus idő- és térbeli korlátozás nélkül elérhető a könyvtár

A BME OMIKK nehéz, de sikeres évet zárt 2002-ben. A két könyvtár nehezen fogadott és véghezvitt összevonása előtti és utáni viharos hónapok elteltével mégis elmondhatjuk, hogy könyvtárunk, különösen építészeti szempontból, mára nagyszabású fejlődésen ment át, és a közeljövőt illetően nagy lehetőségeket tartogat az olvasók korszerű és minőségi kiszolgálása terén is.

Az egyesített könyvtár az ország legnagyobb műszaki könyvtára. 8200 m² területen több mint kétfélmillió dokumentummal, 3400 kurrens folyóirattal, 60 – az egyetemi hálózaton elérhető – és 17 – csak helyben használható – adatbázissal, közel háromezer elektronikus folyóirattal, százezer kötetes szabadpolcos állománnyal áll olvasói rendelkezésére, hét olvasóterem 521 férőhe-

honlapjáról (ahol még sok más hasznos információt talál a látogató): www.omikk.bme.hu

A két könyvtár évtizedek során kialakult alapfeladatai mit sem változtak az egyesüléssel, az új könyvtár célkitűzése továbbra is, de ma már közösen

– országos feladatkörű nyilvános műszaki szakkönyvtárként a műszaki információk iránt érdeklődő szakemberek, kutatók, intézmények, a vállalkozói szféra és a nagyközönség többszintű és teljes körű (a népszerűsítő irodalomtól a tudományos információig) az igényelt dokumentummal történő) kiszolgálása.

– egyetemi könyvtárként a hallgatók, oktatók, kutatók, a felsőfokú műszaki képzés szakirodalmi ellátása.

Gyarapítási politikája:

– A műszaki tudományok területén az eddigi hagyományoknak megfelelően teljességre törekvően gyűjti a hazai, válogatva a külföldi műszaki szakirodalmat.

– Egyetemi könyvtárként a hallgatói igényeknek megfelelő példányszámban gyűjti az egyetemi jegyzeteket és tankönyveket. Biztosítja a természet- és gazdaságtudományi képzéshez és kutatáshoz, valamint a rokon diszciplínákban és az interdiszciplináris határterületeken a széleskörű ismeretszerzéshez szükséges szakirodalmat. Gondoskodik az egyetemi hallgatók általános műveltségéhez elengedhetetlen szépirodalom legfontosabb műveinek és időszaki kiadványainak beszerzéséről.

– Szakirodalmi adatbázisok és elektronikus folyóiratok beszerzésével és szolgáltatásával igyekszik áttekintést és hozzáférést biztosítani a világ legújabb műszaki és természettudományi információihoz.

Külön felhívjuk e cikk olvasóinak figyelmét, hogy az előfizetett adatbázisok és elektronikus folyóiratok jegyzéke a BME OMIKK honlapján megtekinthető.

A gyarapítási, feldolgozási, kölcsönzési stb. munkák támogatását, a könyvtár korszerű és hatékony használhatóságát számítógépes integrált rendszer biztosítja.

A korábbi két könyvtár integrált rendszereinek (adatbázisainak) egyesítése – 2002 szeptemberében – után az ALEPH rendszer bibliográfiai adatbázisa közel 418 ezer rekordot, és ehhez kapcsolódóan mintegy 877 ezer példányrekordot tartalmaz. (Ez nagyjából a könyvtár állományának 1980 után beszerzett része.)

A folyóiratok bibliográfiai és állományi nyilvántartása jelenleg még két – eltérő szoftvert használó – adatbázisban történik (és ebből következően ezek két külön katalógusban kereshetők), de folynak az előkészületek az integrálás végrehajtására.

Az OPAC katalógus használható a könyvtár nyilvános tereiben elhelyezett munkaállomásokról a nyitvatartási időben, és az interneten keresztül a nap huszonnégy órájában. A használat kiterjed a keresésen túl a könyvek előjegyzésére és a kölcsönzött könyvek lejáratí idejének meghosszabbítására is.

A folyamatos retrospektív feldolgozás eredményeként az adatbázis nemcsak a kurrens állo-

mánybevitellel gyarapszik, hanem a régebben megjelent kiadványok és periodikumok bibliográfiai és állományrekordjaival is.

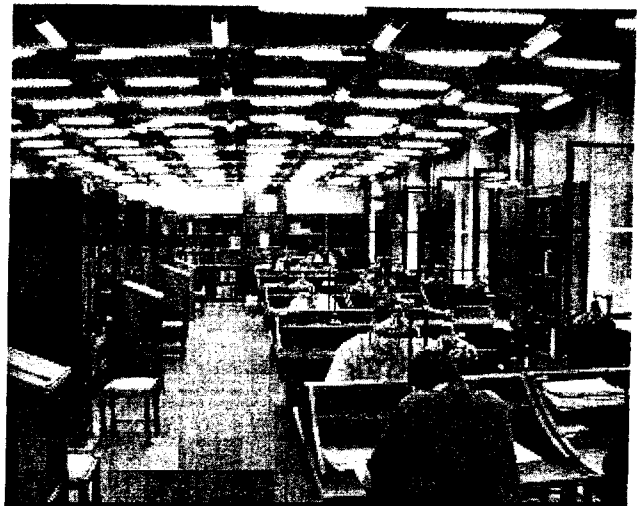
Az ODR és a dokumentumbeszerzés

A könyvtár beszerzési forrásainak bővítéséhez évről-évre segítséget nyújt az egyetemi költségvetési kereten és az Oktatási Minisztérium „KMÜFA” támogatásán túl a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) által működtetett ODR-program, melynek keretében dokumentumbeszerzésre, technikai eszközök fejlesztésére és a könyvtárközi kölcsönzés által szolgáltatott eredeti dokumentumok postaköltségének visszatérítésére kapunk támogatást.

A Könyvtárellátó Kht. (KELLÓ) adatbázisát rendszeresen használjuk az ODR-támogatás felhasználásánál és egyéb forrásból történő magyar nyelvű könyvek beszerzésénél is. Az utóbbi években az oktatásban is egyre fontosabb szerepet betöltő és olvasóink által is széleskörűen használt és keresett társadalomtudományi művek megítélésénél a beszerző könyvtárosok munkáját évek óta megbízható recenziókkal segíti a Könyvtári Intézet és a Könyvtárellátó Kht. Új Könyvek című közös kiadványa.

Az adatszolgáltatás az ODR-adatbázis részére a KELLÓ-nál rendelt könyvek esetében automatikusan történik. Az összes többi beszerzésünk bibliográfiai adatait az ALEPH adatbázis katalógusrekordjában alkalmazott azonosító jelzés alapján leválogatjuk, és lemezen továbbítjuk.

A két elődöntésmény a 2001-es támogatási szerződést még külön-külön kötötte meg, a keret felhasználását is külön kezdte meg, majd az egyesített intézményben fejezte be.

A 2002. évi ODR-támogatás mértékének megállapításakor az NKÖM figyelembe vette az egyesítés révén a beszerzés terén elérhető ésszerű megtakarítás mértékét, ugyanakkor a megnövekedett szolgáltatási feladatok ellátásának költségigényét is méltányolta.

A dokumentumbeszerzésre kapott támogatás összege 1998 és 2002 között az alábbiak szerint alakult:

	OMIKK	BME KTK	BME -OMIKK összevonva	Összesen
1998	2 000 000	1 000 000		3 000 000
1999	5 400 000	2 400 000		7 800 000
2000	3 500 000	2 500 000		6 000 000
2001	3 500 000	3 000 000		6 500 000
2002			5 000 000	5 000 000

2001-ben a BME KTK – a harminc százalékos kedvezményt kihasználva – a támogatási összegből elsősorban magyar szakkönyveket vásárolt a KELLŐ-től. Tankönyvek, jegyzetek, informatikai és számítástechnikai kiadványok, illetve oktatást segítő monográfiák beszerzésére került sor. Az idegen nyelvű állományunk gyarapításánál az oktatók igényeire és szakvéleményére alapozva a legfrissebb szakkönyvek, illetve tankönyvek beszerzését preferáltuk. A megvásárolt kiadványok túlnyomó része 2000-2001-es kiadású volt. Vásárlásaink zömét magyar könyvkereskedő cégeken keresztül végeztük, kihasználva a kiadók kedvezményes ajánlatait.

2001-ben az OMIKK részére juttatott összegből túlnyomó többségében gyakran keresett magyar nyelvű számítástechnikai könyveket vásároltunk több példányban. Az OMIKK a gyarapítás során a könyvesbolti megtekintést részesítette előnyben, így a KELLŐ és a kiadók nyújtotta kedvezményeket kevésbé tudtuk kihasználni. Az idegen nyelvű beszerzés zömét a standing orderként előfizetett OECD kiadványok tették ki.

A 2001. és 2002. évi ODR-beszerzések nyelvi megoszlása:

Év	Magyar nyelvű könyv		Idegen nyelvű könyv		Egyéb dokumentumok (jegyzet, CD)		Összesen
	OMIKK	BME KTK	OMIKK	BME KTK	OMIKK	BME KTK	
2001	693	529	96	77	1	30	1426
			BME OMIKK				
2002	1101	137	71	1309			

2002-ben a BME OMIKK az ODR-támogatásként kapott keretet főként magyar nyelvű dokumentumok beszerzésére fordította. A könyvtárban kialakított szabadpolcos tankönyvolvasó előkészületi munkái során nyilvánvalóvá vált, hogy tankönyvállományunk egy része elavult, és a szabadpolcra kerüléssel egy időben megnövekvő olvasói igények kielégítéséhez a példányszám növelésére is szükség van. Ezért a rendelkezésre álló összeg nagyobb részét új, korszerű és megfelelő példányszámú tankönyvek, jegyzetek illetve szakkönyvek vásárlására fordítottuk.

Tapasztalataink szerint a BME-n oktatott tárgyak (műszaki, természettudományi, gazdasági és társadalomtudományi szakok) tankönyveit, jegyzeteit és az oktatáshoz, kutatáshoz nélkülözhetetlen szakkönyveket a más egyetemeken és főiskolákon levelező vagy távoktatásban részt vevő budapesti és vidéki hallgatók is előszeretettel használják, sok esetben úgy, hogy a könyvtárközi kölcsönzés statisztikájában nem mutatkozik a forgalom, csak a normál kölcsönzésében.

A 2001. évi BME KTK-támogatásból beszerzett művek nyelvi és tematikai megoszlása:

Nyelv	Kötet
Magyar nyelvű	529
Angol nyelvű	71
Német nyelvű	6

A magyar nyelvű beszerzések tematikai megoszlása:

Tudományágak	Kötet
Számítástechnika	284
Építészet, művészet	52
Nyelvkönyvek	16
Közgazdaság	27
Egyéb	150

Az idegen nyelvű beszerzések tematikai megoszlása:

Tudományágak	Kötet
Matematika	25
Fizika és mechanika	22
Építészet, építészettörténet, építőmérnöki tudományok	6
Kémiai tudományok	3
Informatika és villamosmérnöki tudományok	21

A 2001 évi OMIKK-támogatásból beszerzett művek nyelvi és tematikai megoszlása:

Nyelv	Kötet
Magyar nyelvű	693
Angol nyelvű	96
Német nyelvű	0

A magyar nyelvű beszerzések tematikai megoszlása:

Tudományágak	Kötet
Számítástechnika	274
Építészet, művészet	139
Nyelvkönyvek	2
Közgazdaság	77
Egyéb	201

Az idegen nyelvű beszerzések tematikai megoszlása:

Tudományágak	Kötet
Közgazdaságtan	78
Informatika és villamosmérnöki tudományok	18
Egyéb	36

A 2002 évi BME OMIKK támogatásból beszerzett művek megoszlása:

Nyelv	Kötet
Magyar nyelvű	1172
Angol nyelvű	135
Német nyelvű	2

A magyar nyelvű beszerzések tematikai megoszlása:

Tudományágak	Kötet
Számítástechnika	156
Építészet, művészet	24
Nyelvkönyvek	161
Közgazdaságtan	308
Kémia, fizika, matematika	286
Egyéb	237

Az idegen nyelvű beszerzések tematikai megoszlása:

Tudományágak	Kötet
Közgazdaságtan	7
Informatika és villamosmérnöki tudományok	11
Kémia, fizika, matematika	81
Építészet, építőipar	25
Egyéb	13

Az ODR és a könyvtárközi kölcsönzés

A BME OMIKK könyvtárközi szolgáltatása magában foglalja a hazai és nemzetközi eredeti dokumentumok kölcsönzését és a nem kölcsönözhető dokumentumokból (időszaki kiadványokból) másolatok szolgáltatását.

A megrendelés és a kölcsönzés menete a következő:

A kérő könyvtár vagy személy regisztrációja:

- költségvetési intézmény számára egyszeri díjtalan regisztráció (az első hivatalos megrendelés),
- magáncégeknek – mint jogi személyeknek – kötelező beiratkozás a könyvtárba,
- magánszemély: vagy egyénileg beiratkozva, vagy más könyvtáron keresztül a megrendelő könyvtár beiratkozott olvasójaként jogosult a megrendelésre.

A következőkben a könyvtárközi szolgáltatást két külön fejezetben tárgyaljuk, nevezetesen hazai (saját és egyéb belföldi), valamint nemzetközi (külföldi könyvtárak) állományából és adatbázisaiból történő dokumentum- és másolatszolgáltatás.

Hazai könyvtárközi kölcsönzés

A BME OMIKK – a védett állomány és a doktori disszertációk kivételével – teljes állományából szolgáltat könyveket (eredeti dokumentumokat) és folyóiratcikk-másolatot könyvtáraknak és egyéni használóknak, amivel – tágabban értelmezve a tevékenységet – az Országos Dokumentumellátási Rendszerben, mint dokumentumszolgáltató, aktívan részt vesz. Szolgáltató könyvtári funkciójából adódóan az ODR lelőhely-adatbázisát korlátozottabban használja, mivel a beérkező kérések 97 százalékát saját állományból szolgáltatja, míg más könyvtárak állományából mindössze kb. három százalékot kér be. A kérések fogadása e-mailen jelentősen meggyorsította az évekig lassúsága miatt bíralt könyvtárközi szolgáltatást. A másolatok faxon vagy ARIEL-en történő továbbítása jelentős időmegtakarítást eredményezett.

A szolgáltatás igénybevételének módja:

A *könyvkölcsönzés* a kölcsönzési szabályzat elfogadásával és betartásával történik. Egy kölcsönzőnél maximum tíz könyv lehet egy időben. A kölcsönzési idő négy hét, hosszabbítást lehet kérni levélben, e-mailen, telefonon vagy faxon.

Időszaki kiadványokból csak másolatszolgáltatás igényelhető. A megrendeléseket három napon belül teljesítjük, abban az esetben, ha minden bibliográfiai adat pontosan a rendelkezésünkre áll.

A másolatszolgáltatás évenkénti alakulása:

Kérések száma a saját állományból					
Könyvtár	1998	1999	2000	2001	2002
BME	1095	1090	1100		
OMIKK	4031	3878	3444		
BME OMIKK közös				2516	2916
Más könyvtárak állományából teljesített kérések száma					
OMIKK	24	48	62		
BME OMIKK közös				59	52

A statisztikai adatok tükrözik az átszervezés okozta átmeneti forgalmi visszaesést. Kétségtelen, hogy a 2001-ben lezajlott egyesítés időszaka alatt csökkent a könyvtárközi kölcsönzés forgalma. A költözéssel, a számítógépes átállással járó nehézségek természetesen gátolták a folyamatos szolgáltatást. A könyvtárközi szolgáltatást igénybe vevő egyéni ügyfeleinknek és intézményi partnereinknek alkalmazkodniuk kellett a megváltozott körü-

ményekhez. Az egyesítést követően a könyvtárak egy része máshova irányította kéréseit, mivel bizonytalanok voltak a folyamatos működést illetően. *A forgalmi visszaesés okainak elemzésekor nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy az egyesülést követően a két könyvtár egymás felé irányuló kérései belső kölcsönzéssé váltak*, valamint azt sem, hogy az EISZ és a könyvtári konzorciumok által előfizetett teljes szövegű folyóirat-szolgáltatások (Elsevier, Science Direct) széles körű használata csökkentette a könyvtárközi másolatkéresek számát. A 2002. évi adatok alapján megállapítható, hogy szolgáltatásaink igénybevétele több mint tízenöt százalékkal növekedett 2001-hez képest, és amennyiben a fenti tényeket is figyelembe vesszük, a 2000. évi szinten stabilizálódott.

Eredeti dokumentumok könyvtárközi kölcsönzésének évenkénti alakulása:

Kérések a saját állományból					
Könyvtár	1998	1999	2000	2001	2002
BME	370	360	345		
OMIKK	720	680	621		
BME OMIKK közös				596	367

Más könyvtárak állományából teljesített kérések száma					
OMIKK	1998	1999	2000	2001	2002
OMIKK	8	32	35		
BME OMIKK közös				27	53

A könyvek kölcsönzése esetében sajnálatos módon a 2002. év sem hozott pozitív változást, bár a más könyvtárakból teljesített kérések száma növekedett.

Nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés

A nemzetközi könyvtárközi kölcsönzési és másolatszolgáltatási tevékenység keretében, ha a kért dokumentumnak (könyv, időszaki kiadvány, kutatási jelentés, kongresszusi kiadvány stb.) nincs bejelentett hazai lelőhelye vagy nincs az országban kölcsönözhető példánya, a kérést külföldi lelőhelyre továbbítjuk.

Ez a szolgáltatás több éves, igen sikeres múltra tekint vissza. Az országos jelentőségű projekt 1997-ben indult, célja a nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés és a külföldről történő másolatszolgáltatás fejlesztése volt, hogy ez által valamelyest ellensúlyozni lehessen a hazai könyvtárak szűkülő gyarapítási lehetőségeit. A projekt keretében korszerű, internetre támaszkodó külföldi szolgáltatásokat vezettünk be. A nemzet-

közi könyvtárközi kölcsönzés gyors és hatékony lebonyolításának érdekében bekapcsolódtunk a világ legnagyobb számítógépes könyvtári rendszerébe, az OCLC-be (USA). Az EBSCOdoc (USA) számítógépes dokumentumküldő rendszerhez való kapcsolódással lehetővé tettük teljes dokumentum másolatának külföldről történő beszerzését.

A Nyílt Társadalom Intézet regionális könyvtárprogramjának támogatása révén olyan nagyszámú forrás állt rendelkezésünkre, melyből megvalósíthattuk az on-line nemzetközi könyvkölcsönző szolgáltatás bevezetését, mely lehetővé tette az országban fel nem lelhető idegen nyelvű dokumentumok on-line kölcsönkérését.

A beérkező eredeti dokumentum átkölcsönzése

A külföldről kért dokumentum beérkezéséről budapesti ügyfeleinknek értesítést küldünk, vidéki partnereinknek postai úton továbbítjuk. Előfordul, hogy a külföldi könyvtár kiköti, hogy a kikölcsönzött dokumentumot kizárólag a könyvtári helyben olvasásra bocsáthatjuk rendelkezésre.

A könyvek továbbítására két lehetőség van, ez igény szerint a következő:

- hagyományos postai úton,
- személyes átvétel útján.

A szolgáltatás további bővítésének érdekében 1998-ban a British Library Document Supply Centre-rel (BLDSC) is kapcsolatot létesítettünk. A Művelődési és Közoktatási Minisztériumtól elnyert pályázati támogatásból beszereztük és installáltuk az ARIEL teljes változatát, amely nemcsak a dokumentumok fogadására, hanem küldésére is alkalmas. Ezáltal technikailag felkészültünk arra, hogy mind a nemzetközi, mind a hazai szolgáltatásnál e-mailen vagy az ARIEL Internet-fax szoftverrel kiválóan olvasható minőségben érkezzenek meg a másolatok. Továbbá ebből a pályázati támogatásból fejlesztettük a szolgáltatás technikai feltételeit. A szolgáltatási

ár csak a tényleges költségek egy részét fedezte, ennek kiegészítése részben az intézmény gyarapítási keretének terhére történt.

Intézményünk jelentős szerepet játszik az Országos Dokumentumellátási Rendszerben, illetve annak fejlesztésében: a projekt ráirányította mind a szakma, mind a felhasználók figyelmét e szolgáltatástípusra. Az ügyfeleinknek nyújtott kedvezményes ár nagy mértékben fellendítette az országos forgalmat is. Már az első évben, 1998-ban – az Országos Széchényi Könyvtár és a többi nagy könyvtár által bonyolított – teljes hazai forgalom több mint egyharmadát mi teljesítettük, miközben elméleti, gyakorlati és technikai szempontból is a többi könyvtár számára modellértékű megoldást nyújtottunk.

1999 szeptemberében új dokumentumszolgáltatókkal létesítettünk kapcsolatot, teszteltük működésüket, majd ennek eredményeként a DBI-vel (Deutsche Bibliotheksinstitut, Berlin) alakítottunk ki együttműködést.

2001-ben az OMIKK és a BME KTK összevonásakor a szolgáltatás június 30-án a korábbi helyén lezárult, bár a könyvek regisztrálása a költözés ellenére folyamatos maradt. A teljes körű szolgáltatás csak szeptember 1-jétől indult újra a BME könyvtárépületében. Megrendelőink részben szóbeli, részben írásbeli tájékoztatást kaptak a változásokról, tájékoztató anyagot jelentettünk meg a könyvtár honlapján, amely vélhetően elősegítette a szolgáltatásaink iránti igény növekedését.

2003. január elején a DBI megszűnése miatt áttértünk a német SUBITO dokumentumszolgáltató rendszer (tizenhat könyvtár) használatára, így a British Libraryvel és az OCLC hálózatával kb. ötszázötven könyvtár adatbázisából és állományából tudunk dokumentumokat szolgáltatni, lefedve ezzel szinte a teljes angolszász és német nyelvű szakirodalmat.

Az eredeti dokumentumok nemzetközi könyvtárközi kölcsönzési forgalmának alakulása

Év	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Szolgáltató	OCLC db	BLDSC OCLC db	BLDSC DBI OCLC db	BLDSC DBI OCLC db	BLDSC DBI OCLC db	BLDSC DBI OCLC db
Könyvkölcsönzési igények	500	1065	918	1104	1120	1001

Nemzetközi könyvtárközi másolatszolgáltatás

A nemzetközi könyvtárközi másolatszolgáltatás az országban nem fellelhető folyóiratokból, könyvekből, konferencia kiadványokból, szabványokból és szabadalmakból fénymásolt cikkek saját részre történő egyszeri megvételét és továbbítását foglalja magában.

A másolatok továbbítására igény szerint a következő lehetőségeket kínáljuk:

- hagyományos postai úton,
- az elektronikus úton érkezett cikkek elektronikus úton való továbbítása e-mailre vagy ARIEL-re (ily módon a cikkek érkezése és továbbítása egy-két héten belül lezajlik). Felhívjuk ügyfeleink figyelmét, hogy az elektronikus (e-mail/ARIEL) úton történő küldés esetén külön díjat (nyomtatási, postaköltség) nem számíttunk fel. Az erre vonatkozó igényt azonban kérjük előre jelezni!
- személyes átvétellel.

Az igények és a szolgáltatás alakulása, változása

Év	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Szolgáltató	EBSCOdoc AIC	EBSCOdoc BLDSC AIC	BLDSC AIC Infotrieve	BLDSC AIC Infotrieve	BLDSC Infotrieve	BLDSC Infotrieve
Igények	~3000	2883	2957	3063	2052	1707
Kedvezmény	80%	70%	60%	50%	50%	50%

A szolgáltatást 1997-ben vezettük be. Kezdeményezésünk létjogosultságát az indokolta, hogy a Magyarországra járó külföldi folyóiratok száma folyamatosan csökkent, ugyanakkor a tudományos publikációk iránti igény folyamatosan növekedett. A másolatbeszerzés anyagi fedezetét alapítványi pályázati támogatás biztosította.

Az alapítványi támogatás lehetővé tette, hogy a könyvtár a másolatszolgáltatásra az első évben 80%-os kedvezményt nyújtson ügyfeleinek, a későbbiekben ennek mértéke évente 10%-al csökkent. 2000-től a felhasználók a tényleges

ráfordítás ötven százalékát fedezik, míg a könyvtár minden egyes kérés esetében további ötven százalékkal egészíti ki a költségeket saját forrásból. A kérések teljesítése nem korlátozódik a könyvtár gyűjtőkörére, bármilyen szakterület dokumentumaiból lehet másolatot kérni. A szolgáltatás sikerét és létjogosultságát bizonyítja, hogy a bevezetéstől kezdve a kérések száma a háromezer közelében volt annak ellenére, hogy a kedvezmény mértéke harminc százalékkal csökkent.

Legfontosabb partnereink: EGIS RT., Veszprémi Egyetem Könyvtára, MTA KFKI, MOL RT. Százhalombattai Műszaki Könyvtár, Országos Állategészségügyi Intézet Könyvtára.

A szolgáltatás anyagi feltételeinek biztosításában kezdettől fogva jelentős és nélkülözhetetlen segítséget nyújtott az ODR. 2001-ig a saját állományból történő eredeti dokumentumszolgáltatás postai költségét fedezte. 2002-től a támogatási terület kibővült és az összeg megsokszorozódott, mivel az NKÖM a külföldről bekért dokumentumok visszaküldésének postaköltségét is átvállalta.

	BME	OMIKK	BME OMIKK
1999. jan. 1–2000. márc. 31.	92 032	98 834	
2000. ápr. 1–2001. szept. 30.	137 332	135 822	
2001. okt. 1–dec. 31.			414 670
2002. jan. 2–nov. 30.			3 264 947

A közeljövőben szeretnénk a könyvtárközi kölcsönzés terén is fejlesztéseket végrehajtani. Ez elsősorban a komplex számítógépes nyilvántartási rendszer bevezetésére irányulna, amely lehetővé tenné a megrendelések web-plafonon történő feladását, a kérés, másolatrendelés, kölcsönzés adatbázis-szintű nyilvántartását, a különböző pénzügyi, számlázási és statisztikai nyilvántartások kezelését.

A könyvtárközi kölcsönzés különböző részlegeire, ügyintézőire, a díjtételekre és a megrendelés módjára és feltételeire vonatkozó információk megtekinthetők honlapunkon: www.omikk.bme.hu

A szakirodalom tartalmi feldolgozása, információszolgáltatás, kiadványszerkesztés a BME OMIKK-ban

Az információ-feldolgozó és -szolgáltató tevékenység 2002-ben lényeges változáson ment át úgy a szolgáltatások számának, mint azok minőségének szempontjából.

A BME OMIKK a 160/2002 (IX. 12.) kormányrendeletnek megfelelően létrehozta a Nemzeti Kutatás-nyilvántartási Rendszert, melybe kötelezően bekerülnek az állami költségvetés bármely alrendszeréből támogatott kutatás-fejlesztési projektek, továbbá a projekteket megvalósító szervezetek és személyek adatai. 2003-tól az adatszolgáltatók, a feldolgozók és a böngészők egyaránt webes felületen férhetnek hozzá az adatbázishoz.

A nemzetközi és hazai szakirodalom feldolgozásából – a korábbi CIKK adatbázis helyett – a magyar műszaki és gazdasági periodikumok – kb. háromszáz cím és a Magyarországon tartott konferenciák kiadványai (harminc-nyolcvan kötet) – cikk-mélységű feltárással épül a Magyar Műszaki és Gazdasági Repertórium adatbázis (MMGR). A növekménye kb. évi tízezer rekord. A korábbi Hungarian Research and Development Abstracts (HRDA) helyett adatbázis formátumban is létezik az angol nyelvű változat.

A korábbi időszakhoz hasonlóan, a növekményekből havi megjelenésű füzeteket is kiadunk. Mindkét adatbázis korlátozás nélkül elérhető a honlapunkról, és továbbra is szolgáltatunk másolatokat a primer dokumentumokból.

A tömörítvényes kiadványok (2002-ben tizenhat cím) nemcsak papíron, hanem elektronikusán, CD-hordozón is előfizethetők. További előrelépés, hogy a kiadványokban megjelenő cikkekből teljes szövegű, interneten is kereshető, előfizetői rendszerben működő adatbázis-szolgáltatás indul 2003 folyamán.

Az ötvenedik évfolyamába lépő Tudományos Műszaki Tájékoztató (TMT) megújult arculattal jelent meg, elektronikus formájához az előfizetők korlátlanul, a többiek hat hónapos késéssel férnek hozzá az interneten. Folyamatban van a korábbi évfolyamok retrospektív elektronikus konverziója is.

A nagyszámú jelentkezés miatt 2002-ben párhuzamosan két csoportban is folyt az oktatás.

A BME OMIKK továbbra is koordinátora az EU Magyarországi Innovációkövetítő Központjának (IRC-Hungary), és működteti az EU Technológiai Tájékoztató és Tanácsadó Szolgálatot. Közreműködik az Energia Tematikus Kapcsolatteremtő Iroda és a Budapesti és Középmagyarországi Tematikus Kapcsolattartó Iroda projektben. Kéthavonként papíron és elektronikusán is kiadja az EU KTF Hírlevelet, a Nemzetközi Technológia Transzfer híreit és az EU Energetikai Híreket. Az elektronikus változat gyors híreket is közöl.

Az INIS inputszolgáltató tevékenységünk – ami évi több mint ezer angol nyelvű referátummal is ellátott rekordot jelent a magyar nukleáris tárgyú publikációkból – eredményességét az is reprezentálja, hogy közvetítésünk révén számos egyetem és kutatóintézet ingyen jut hozzá az INIS adatbázis internetes változatához.

A Tudománytörténeti Csoport 2002. évi gyűjtő és feldolgozó munkájának eredményeképpen 2003-ban Csonka Jánosról, Neumann Jánosról

és Bay Zoltánról CD-ROM-okat adunk ki A magyar tudomány és technika nagyjai sorozatban.

A fordítási osztály az egyre nehezedő körülmények és a növekvő konkurencia ellenére is sikeres évet zárt. Az eredményességben, ha eltérő mértékben is, komoly szerepe van a vidéki irodák munkájának.

A BME OMIKK könyvtári rekonstrukciója és a szolgáltatások bővítése 2002-ben

Már a bevezetőben utaltunk az egyesítés során végrehajtott fejlesztésekre, amelyek a leglátványosabban és a legkézenfekvőbben az olvasóterem kialakításában testesülnek meg. A négy új olvasóterem és a már meglévő régi termek felújítása, átalakítása, tematikai átrendezése az olvasók jobb tájékozódását és kiszolgálását biztosítja funkcionálisan és belsőépítészeti igényesen kialakított, barátságos, reprezentatív műemléki környezetben.

A tájékoztató *szolgálat helyben a könyvtár több pontján, telefonon (463-3534/3489/1069) és e-mailen (refposta@omikk.bme.hu) áll az érdeklődők rendelkezésére.*

Segítséget nyújt a könyvtár és katalógusrendszere használatában. Tájékoztat állományáról, a fontosabb hazai és külföldi könyvtári és információs szolgáltatásokról, azok hozzáférési lehetőségeiről, Eligazítja a felhasználókat az általuk keresett tárgykörök szakirodalmában és információforrásaiban. Tevékenységében a rendelkezésre álló számítógépes rendszereket, adatbázisokat is felhasználja. Segítséget nyújt az adatbázisok, elektronikus folyóiratok önálló használatához. A kölcsönző térben és a szolgálat helyiségeiben húsz számítógép áll az olvasók rendelkezésére az egyesített könyvtári katalógus, az adatbázisok és elektronikus folyóiratok használatára, de az egyetem területén mintegy ötezer munkaállomásról közvetlenül is biztosított ezek elérése. A szolgálat megrendelésre irodalomkutatást végez on-line, internetes és CD-ROM adatbázisokból. Működteti a SYFED-REFER francia információs központ egyetemi részlegét, ahol széles körű francia nyelvű információs források állnak a felhasználók rendelkezésére. Rendszeres felhasználó-képzést folytat egyetemi hallgatók és olvasók részére.

Olvasótermek

A NAGYOLVASÓ a könyvtár legrégebbi, kupolás, díszes olvasóterme, mintegy négyszáz négyzetméter alapterületű, kétszáz férőhellyel. A rekonstrukció során az olvasótermet és az alatta elhelyezkedő raktárat elválasztó födémszerkezetet műszaki okokból el kellett bontani. Ez kiváló lehetőséget kínált egy megegyező alapterületű szabadpolcos állomány elhelyezésére alkalmas új olvasóterem kialakítására. Itt került elhelyezésre az alaposan kibővített kézi- és segédkönyvtári állomány, a tankönyvek támpéldányai és – az egyetemi könyvtár korábban kialakított tematikus szakrendjére alapozott rendben – a két könyvtár állományából kiválogatott legértékesebb és legkeresettebb műszaki szakirodalom. Mivel az olvasóteret és a szabadpolcos részt lépcső köti össze, itt viszonylag kevés olvasói hely létesült. A terem adottsága inkább böngészésre, tájékozódásra, válogatásra alkalmas, az olvasó a keresett dokumentumot felviheti a Nagyolvasóba helyben olvasásra, vagy kikölcsönözheti. A teremben két munkaállomás szolgál a katalógus-használatra, és emellett tájékoztató szolgálat segíti a látogatókat.

A könyvtárépületben található a huszonkét olvasói hellyel rendelkező FOLYÓIRAT OLVASÓ, melynek felújítása során gondosan megőrizték műemléki értékeit. Szabadpolcon, tematikus rendben több mint ezer műszaki szakfolyóirat kurrens számaihoz férhetnek hozzá az érdeklődők, a folyóiratok helyben használhatósága miatt a teremben fénymásolási lehetőség is biztosított.

A rekonstrukció során alakítottuk ki a három teremből álló TERMÉSZETTUDOMÁNYI OLVASÓT kilencven olvasói hellyel és tíz számítógépes munkaállomással. A termekben szabadpolcon, tematikus rendben mintegy ezer polcfolyóméteren helyeztük el a kémia, vegyészet, fizika, matematika, biológia kézikönyvtári állományát, referáló folyóiratait, legfontosabbnak ítélt és legújabb monográfiáit, sorozatait, továbbá mintegy kétszázötven szakfolyóirat régebbi és kurrens példányait. Az olvasóban szaktájékoztató szolgálat működik. A helyben olvasás mellett közvetlen kölcsönzési, fénymásolási, nyomtatási lehetőséget is biztosítunk.

A GAZDASÁG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI OLVASÓ ugyancsak 2002-ben nyílt

meg a Természettudományi olvasóval szemben, nyolcvan olvasói hellyel és nyolc számítógépes munkaállomással. A korábban önálló intézeti könyvtárként működő könyvtár a BME OMIKK egyesítésével egy időben integrálódott az intézménybe. Állománya mintegy huszonkétezer kötet, melynek csaknem egésze szabadpolcon, speciális szakrendben került elhelyezésre, kilencvenkét folyóirat kurrens számaival együtt. A teljes állomány helyben használható, fénymásolási lehetőséggel, a többes példányok kölcsönözhető. Olvasótermi, kölcsönzési és tájékoztató szolgálat biztosítja helyben a színvonalas kiszolgálást.

A 2002 szeptemberében megnyitott TAN-KÖNYVOLVASÓ, melyet a központi épület alagsorában, 1991-ben létesült szakolvasó helyén alakítottunk ki, alapvetően a műegyetemi hallgatók kiszolgálását biztosítja, de más felsőoktatási intézmények diákjai és egyéb érdeklődők is szívesen látogatják. Az olvasóterem huszonhat férőhelyes. A kölcsönözhető tankönyv-állományunkat helyeztük el mintegy kétszázhetven polcfolyóméteres szabadpolcon, karok szerint, tematikus rendben, ezen belül cím szerinti elrendezésben. Az olvasó maga keresi ki a tankönyvet, melyet helyben olvashat, vagy kölcsönözhet.

A Tankönyvolvasóból juthatunk el a SYFED-REFER Központba, mely a kilencvenes évek elején a francia kormány és az egyetem közötti megállapodás eredményeként jött létre, és az egyetemen folyó francia nyelvű képzés szakirodalmi információs bázisát hivatott biztosítani. A központ internetes hozzáférést nyújt francia nyelvű információs rendszerekhez, adatbázisokhoz. Lehetőség van könyvek, folyóiratok, videoanyagok, CD-ROM-ok helyben használatára és kölcsönzésére.

2002 szeptemberétől saját fejlesztésű számítógépes olvasótermi statisztikai rendszert vezetünk be. A tényleges forgalom, használat, leterheltség folyamatos mérése lehetővé teszi, hogy objektív adatok ismeretében megfelelő könyvtári, szolgáltatási fejlesztéseket és intézkedéseket valósítsunk meg. Az adatok bevitelét on-line módon végzik, a különböző felvételi pontokon és a webfelületen táblázatos vagy grafikonos formában jeleníthetők meg. Néhány érdekesebb adat: 2002 szeptemberétől december végéig több mint 23 500 látogató fordult meg az olvasótermekben, 18 100 BME-hallgató, 1100 BME-oktató, 1100 hallgató más oktatási intézményekből és 3200 egyéb beiratkozott olvasó. A legtöbben (nyolcezer olvasó) a nagyolvasót-műszaki olvasót használták. A helyben használt dokumentumok közül a folyóiratok a legkeresettebbek, számuk elérte a harmincezer füzetet.

A központi épület előtt fekvő zöldterület alatt 1995-ben létesült a négyszázezer kötet elhelyezésére alkalmas, tömör polcrendszerű mélyraktár. További hasznos eredménye a végrehajtott építészeti fejlesztéseknek a mélyraktár földalatti folyosókkal való összekötése a könyvtárépülettel és a központi épület könyvtári részével. A raktárból történő kiszolgálás körülményeit, gyorsaságát javította ez a beruházás.

Összességében elmondható, hogy a 2002. év – minden nehézség ellenére – a könyvtári valamint az információ-feldolgozó és -szolgáltató tevékenységünk szempontjából is eredményes volt. Reméljük, hogy a BME OMIKK a jövőben korszerű, jól szervezett és nem utolsó sorban népszerű műszaki és egyetemi könyvtárként szolgálja majd az olvasóit.

*a BME OMIKK munkatársai
Fotók: Bartalis Máttyás*

A papírkor végén¹

Kétségtelen, hogy az elmúlt félezer év – Gutenberg „isteni találmánya” segítségével – eltömegesítette a betűkultúrára alapozott jelentésátadást, értelemtulajdonítást (vö. Luther: „A könyvnyomtatás Isten legutolsó és legnagyobb adománya. Hiszen ennek révén Isten meg akarja ismertetni az igazi vallást az egész világgal, a földkerekség határaiig”²).

Kétségtelen, hogy kialakultak olyan jelentéskonvenciók (a *Szentírás* írásbeli szimbolikája – egyáltalán elnevezése; a szépirodalom szimbolikája stb.), amelyeknek elvesztésétől félünk, amikor a digitális kultúra térhódítását aggodalommal szemléljük.

Hisz az is kétségtelen, hogy nehezen fogadjuk el a megszokott kommunikációs és kultúrahagyományozó módszereinkkel szemben rajzolt első igazán komoly kérdőjelet, melyet a számítógép és az internet elterjedése tett föl mindannyiunknak – a mobiltelefonokkal, bankkártyákkal, internetbankokkal s (a borzalmas) valóságshow-kkal immár végképp a hétköznapiakba hatolóan. (Tegyük hozzá, egyelőre csak zárójelben, bár ez volna az igazán fontos: a Mindentu-

dás Egyeteme³ soha nem remélt és soha nem látott sikerének egy részét is az internet adja, hiszen az előadások, demonstrációk, illusztrációk ott újra és részletesen megnézhetők – s nagyon-nagyon sokan töltik le ezeket az anyagokat.)

*

Talán nem volt esetleges, de nem is hisszük, hogy előre látható lett volna a legfejlettebb (?) civilizációk betűkötöttsége. Hisz ma is élnek a földön nem betűre alapozott kultúrák, füstjelekkel, rajzzal, zenével, tánccal kommunikálók. Mi indokolatlanul nézzük le, s mérhetetlen önzésünkben „primitívnek” nevezzük ezeket a kultúrákat, felsőbbrendűnek véljük magunkat pusztán azért, mert azt gondoljuk, hogy betűkkel differenciáltabb jelentéstartalmakat tudunk kifejezni, mint ahogyan ez mondjuk tánccal vagy hangjegyekkel lehetséges. Magam ebben nem vagyok biztos, sokkal inkább abban, hogy eme jelrendszereket sokkal kevésbé – és sokkal kevesebben – értik, mint a betűkultúrát, amelybe jól szervezett iskola- és hagyományrendszer vezet be bennünket 12–16 éven keresztül. (Gondoljunk csak Sztravinszkij, Bartók, Schönberg – Van Gogh, Picasso, Klimt és a többiek – megértetlenségére a maguk korában! Évszázadnak kellett eltelnie, míg az általuk megalkotott művészi formák valamennyire konvencionálissá – vagyis sokak számára jelentéssé – váltak.)

Marshall McLuhan írja le híres könyvében a szomorú-szép példát a bennszülöttekről, akiknek filmet vetített „a nagy fehér ember”⁴ oktató céltattal, s kiderült, hogy ők egészen mást láttak a képsorokon, mint a mozgóképolvasásra socializált emberek. A tapasztalt filmnézők ugyanis szemükkel a vászon elé fókuszálnak, s ezért egészben látják a filmet, a tapasztalatlanok pedig a vászonra fókuszálnak, s mivel a képek igen gyorsan továbbmozdulnak, ők csak kis részleteket érzékelnek. Ebben az esetben például csak egy csirkét láttak ott (mely véletlenül s csak egy pillanatra tűnt fel a filmben – a „nagy fehér ember” észre sem vette, mert tudta, hogy ez lényegtelen részlet), ahol a szemétkézelésről és a pocsolyák megszüntetéséről, vagyis a szűnyog-

1 A Gyermekkönyvek Nemzetközi Tanácsának Magyarországi Egyesülete (IBBY) konferenciáján, a Szabó Ervin Könyvtárban 2002. december 3-án *A holnap tegnapja avagy az olvasás jövője* címmel elhangzott előadás megírt szövege. Párhuzamosan megjelenik a *Fordulópontban* és a *Könyvtári Levelező/lapban*.

2 Idézi Jean François GILMONT, *A reformáció és az olvasás* = Az olvasás kultúrtörténete a nyugati világban, szerk. Guglielmo CAVALLO–Roger CHARTIER, Bp., Balassi, 2000, 78. (A későbbiekben: *Az olvasás kultúrtörténete*.)

3 Talán célszerű itt megjegyezni, hogy (a pusztá ismeretterjesztésnél valójában magasabb szintű) tudományos előadássorozatról van szó, amely 2002 őszén – sokak meglepetésére és örömére – a magyar közszolgálati televíziókban (illetve a „valóságban” és az interneten) osztatlan sikerrel kezdődött, s folytatódik a jövőben. A sikerről lásd bővebben: Palugyai István, *Az ismeretterjesztés feltámasztása*, Népszabadság, 2003. január 2.

4 Az ironikus szókapcsolat és idézőjel tőlem való – F. B.

irtásról szóló didaktikus filmet kellett volna látniuk.⁵ S mivel nem észlelték a kép egészét, még kevésbé érzékelhették az elbeszélő módban fogalmazó képek narrativitását. Nem ismerték a filmes konvenciókat, s ezért nyilván nem is értették meg a „mozi”.

Semmi okunk nincs arra, hogy a mi kultúránkat (szinkron és diakrón kódjainkat) fejlettebbnek tartsuk másokénál. Jól-rosszul megcsináltuk a tömegesítést (Gutenberg) – ennél többet azonban aligha mernék felelősséggel állítani.

*

Ha a jövőt fürkésszük az olvasás szempontjából, akkor nem megijedni és siránkozni kell, hanem elébe menni a dolgoknak, azok ugyanis nélkülünk is megtörténnek, s pillanatok alatt túllép(het) rajtunk a világ. Gyerekeink egyik lábukat már a posztmodern korban lógázzák, s természetesen így is gondolkodnak és olvasnak, mi pedig száz év előtti pedagógiai módszerekkel próbáljuk őket „békés egymás mellett élésre” kényszeríteni. Holott – szempontunkból első lépésként – legalább végre ki kellene tágítanunk az olvasás fogalmát:

„Az olvasás szón nemcsak egy bizonyos számú jel azonosításának és dekódolásának képességét értjük, hanem azt a szubjektív képességet is, amely e jelek és más jelek között kreatív viszonyt hoz létre; egy olyan képességet, amely önmagában feltétele annak, hogy az ember tökéletesen tudatában legyen környezetének.”⁶

Másodikként alaptantárgyak szemléletét kellene megváltoztatnunk: az iskolában a történeti jellegű tantárgyaknak nemcsak a múlttól, hanem a jelenről és a jövőről is szólniuk kellene (erre egyelőre nem jut idő, energia, koncepció a magyar oktatási rendszerben), mert gyerekeink különben elvesznek a jelenben, s majdan a jövőben.

Például: mivel az irodalomtanítás mereven az irodalomtörténetre koncentrál, kis irodalomtörténészeket, okos érettségizőket képez, s nem

olvasni szerető embereket. Ennek okán gyerekeink nem értik saját irodalmi jelenüket, nem értik a posztmodern jelrendszereket, melyek között élnek, s melyeknek egy részét használják! Ezért hogyan is érthetnék, hogyan is tudhatnák, hogy a valóságshow-nak nevezett agymosás és mindenféle egyéb manipulációsorozat káros és izléstelen, hogyan is tudhatnák, hogy az nem képvisel értéket, s csak kárt tesz a lélekben?! S mit tehet egy magyartanár, ha tanítványai elmesélik neki: „az egyik csatornán a szabályok megszegéséért a legszörnyűsebb büntetést kapta az egyik játékos: Ady-verseket kellett olvasnia órakon át”⁷.

Az olvasás mint büntetés, Ady mint büntetés: rémséges jövőkép a betűvel élő ember számára. A kulturális-nyelvi-kódrendszerbeli szakadék nem teljesen új jelenség a nemzedékek között, de most először átütő erejű. Ezért kell rá felkészülnünk, hogy gyerekeink (egyre inkább) más nyelven beszélnek, mint mi, s bizony mi abból nem értünk mindent (olykor semmit). De itt is elébe mehetnénk a mindenképpen bekövetkező változásoknak azzal, ha a két értékrend között, a fogyasztói-vegetatív és az autonóm-szellemi között világos alternatívát mutatnánk föl.

Nagyon is lehetséges, hogy gyermekeink életében több kódrendszerváltás lesz. Ezt mi éljük meg először; korábban, a sokkal lassabban mozgó időben a szülők joggal remélhették, hogy gyermekeik élete hasonlítani fog az övékre, hogy nagyjából ugyanolyan dimenziók mentén zajlik majd, mint az övék, legfeljebb „egy (társadalmi) osztállyal feljebb”. Ez a (külső) hasonlóság ma szinte kizárt. Ezért nekünk bizony erre, a lehetséges többszöri váltásra kellene felkészítenünk a jövőendő nemzedékeket.

Lássuk be, hogy (már most) gyorsabban és intenzívebben kommunikálnak, mint mi. Lássuk be, hogy nem olvassák ugyan a *Légy jó mindhaláligot*, s Nyilas Misit hülyének tartják (hovatovább Nemecek Ernőt is), de legalábbis baleknak; ám olvassák a *Harry Potter*-sorozatot, olvassák *A Gyűrűk Urát* és más efféléket. Nem értik a *Toldit*, lassan a *János vitéz* sem; Adyt, József Attilát, Babitsot (lásd fentebb!) büntetésnek tartják, s maholnap Petőfi alól is elszalad a valóság... (azon egyszerű oknál fogva, hogy ők már a szabadságba születtek bele, s ezért igen nehéz elmagyarázni nekik például a szabadságvágy természetrajzát), de értenek, tudnak valami

5 McLuhan, Marshall, *A Gutenberg-galaxis*, Bp., Trezor, 2001, 50–51.

6 Ternit idézi STUART Hall, *Kódolás, dekódolás* In: *A posztmodern irodalomtudomány kialakulása*, szerk. BÓKAY A., VILCSEK B., SZAMOSI G., SÁRI L., Bp., Osiris, 2002, 431. (Az eredeti lelőhely nincs megadva.)

7 MÁTYÁS Gyöző, *Pig Brother és a haló világ* In: *Kritika*, 2003/1, 19–21.

mást. Ugyanolyan okosak és szépek, mint az előző nemzedékek voltak, s épp ugyanannyira szeretnének mások lenni, mint amazok szerettek volna különbözni elődeiktől.

Látnunk kell azt is, hogy az új típusú tudás-és kultúraátadás nem vertikális, hanem horizontális alapon történik majd, s ez alapjaiban kérdőjelezi meg az egész magyar oktatási rendszert. Nyugodtan fel is készülhetünk a magyar oktatási rendszer összeomlására, mert az (egyelőre?) teljességgel alkalmatlan arra, hogy szimmetrikus, együttműködésen alapuló kapcsolatokat építsen, arra, hogy az iskolai munkát ekként szervezze.

De ha a számítógép, a digitalizálás pár év alatt teljes egészében átalakított szakmákat (nyomdászat, fotózás, zenerögzítés stb.), akkor miért épp a pedagógia és a tudásátadás egyéb (iskolai) mezői maradnának érintetlenek (ezért is kell elébe menni a történéseknek!)?

*

El kellene fogadnunk, hogy a fő érték nem a könyv könyvszerűségében, tárgyi, akár művészi megjelenésében, hanem a benne, általa megvalósuló értékek tudáshordozásra és -rendszerezésre alkalmas funkcióiban van (tudástár, információ-tár, információkeresésre alkalmas „külső emlékezetes tárr” [Pléh Csaba kifejezése]).

A nagy újító nem Gutenberg, hisz a minőségi fordulatot nem ő hajtotta végre, hanem az az ismeretlen feltaláló, aki a tekercsből (‘volumen’) az első, lapokból álló könyvet készítette⁸. Ez jelentette a minőségi ugrást, mert az egyik kéz felszabadult, a lap mindkét oldalára lehetett írni, s lehetővé vált a gyors visszakereshetőség. A

8 Guglielmo CAVALLO, *A volumentől a codexig. Az olvasás a római világban* = Az olvasás kultúrtörténete, különösen: 90–94.

9 Uo., különösen 90. és 93.

10 „... Az elejét utoljára olvasom el, a végét a közepén, a közepét háromszor esetleg. Ezzel a gyalázatos módszerrel mégis mindent megtudok, de csak a jó regényből.” = *A régi városi színház lejtős folyosója* = O. G., Próza, Budapest, Magvető, 1980, 68.

11 Armando PETRUCCI, *Olvasás az olvasásért. Az olvasás jövője* = Az olvasás kultúrtörténete, 398.

12 Ua., 399.

13 Hans Magnus ENZENSBERGERt idézi Armando PETRUCCI: *Olvasás az olvasásért. Az olvasás jövője* = Az olvasás kultúrtörténete, 399.

digitális emlékezetes tárrak nem más tesznek, mint ezeket a lehetőségeket fejlesztik tovább, s nekünk nem más kellene tennünk, mint megtanulnunk használni őket, lehetőségeiknek legalább a tizedét megismerve. (Mint ahogyan egy könyvtárnak is körülbelül a tizedét használják „állandóan” a könyvolvasók. Annyi a különbség, hogy most a világ összes könyvtára a „lábunk előtt hever” egy pillanat alatt, ha elég gyorsan kattintgatunk az egerrel.)

A Gutenberg-találmány lényege elsősorban civilizációtörténeti (mennyiségi jellegű, mint ahogyan a nyomdagép feltalálása is az volt a XVIII–XIX. század fordulóján). Ad absurdum: Gutenberg félezer évig „akadályozta” az olvasás fejlődését, hiszen az eredendően többretegű, az emberi gondolkodás természetének sokkal jobban megfelelő, ide-oda ugráló, asszociatív-digitális olvasást a linearitás béklyójába kényszerítette (lásd eredendően a kódexolvasást⁹, lásd Ottlik Géza olvasási „technológiáját”¹⁰, lásd Esterházy Péter *Termelési [kiss]regényét*, lentebb pedig Enzensberger, illetve Márai Sándor gondolatait az olvasásról!)

S persze meg kell barátkoznunk azzal is a jövőben, hogy létezik ún. „fogyasztói olvasás” is, mely ráadásul a könyvpiac egyre nagyobb szegmensére jellemző: [Vannak olvasók, akik] „A könyvet manipulálják, hajtogatják, gyúrik, erőltetik, intenzív és erőszakos használat révén teszik magukévá, amely nem annyira az olvasás és a tanulás, mint inkább a fogyasztás jellemzője.”¹¹ Továbbá: „...[egy könyv újraolvasásának művelete] a könyvnek mint meditálni, megtanulni, tisztelni és feleleveníteni való szövegnek a koncepciójából származik, s ezt váltja fel manapság az az elképzelés, hogy a könyv közvetlen használatra és fogyasztásra való tárgy, amelyet szinte olvasás után el lehet dobni”¹². „E szabadságnak része, hogy az olvasó az egyik oldalról a másikra lapozhasson, hogy egész passzusokat átugorhasson, hogy keresztül-kasul olvashassa a mondatokat, kifacsarhassa, újjászervezhesse, összekapcsolhassa s mindenfajta asszociációk segítségével feljavíthassa őket; hogy a szöveg által nem sejtett konklúziókat vonhasson le belőle, hogy ott foghasson az olvasáshoz, ahol akar, hogy elfelejthesse, plagizálhassa, sőt a sarokba hajthassa a könyvet.”¹³

Márai Sándor másfajta (?) olvasásról beszél: „Erővel olvasni. Néha nagyobb erővel olvasni,

mint amilyen erővel az írás készült, melyet olvasol. Áhítattal, szenvedéllyel, figyelemmel és kérlelhetetlenül olvasni. Az író fecseghet; de te olvass szükszavúan. Minden szót, egymás után, előre és hátra hallgatódzva a könyvben, látva a nyomokat, melyek a sűrűbe vezetnek, figyelni a titkos jeladásokra, melyeket a könyv írója talán elmulasztott észlelni, mikor előrehaladt műve rengetegében. Soha nem olvasni fitymálva, mellesleg, mint akit egy isteni lakomára hívtak, s csak a villa hegyével turkál az ételekben. Elegánsan olvasni, nagylelkűen. Úgy olvasni, mint ha a siralomházban olvasnád az utolsó könyvet, melyet még beadott celládba a porkoláb. Életrehalálra olvasni, mert ez a legnagyobb, az emberi ajándék. Gondold meg, hogy csak az ember olvas.”¹⁴

*

„A regényt már csak a hallgatás előzi meg” – mondja Ottlik Géza¹⁵. Több mint különös, hogy betűírásra alapozott művek végső értelmüket az elhallgatásban, a csendben találják meg. Mintha azért szólalnának meg szónyelven és betűnyelven, hogy felépítsenek egy jelentéskonstrukciót, melynek végső célja, hogy az ember – gyönyörű-paradox módon – szavak nélkül is megértse a másik embert. Ez történik Arany János balladáiban éppúgy, mint az *Iskola a határon*ban vagy Esterházy Péter ama „rajzlapján”, „képregényén”¹⁶: megszűnnek a szavak, s ezzel teremtődik meg az esély a végső megértésre.

Szabó Lőrinc keserűen szól, amikor a könyvkultúrára alapozott szellemi-erkölcsi értékeket veszni érzi: „Égesd el a könyveket, Kalibán!”

14 MÁRAI Sándor, *Füves könyv*, Bp., Helikon, 2000, 36–37.

15 „Nem a szó volt kezdetben, hanem a mondat, azt bontottuk fel mondatrészekre. Nem a mondat volt kezdetben, hanem a bekezdés, azt fejtettük ki mondatokban. Nem a bekezdés volt kezdetben, hanem a regény. A regényt már csak a hallgatás előzi meg.” O. G., *A regényről* = Próza, Budapest, Magvető, 1980. 185.

16 Mint az közismert, Esterházy Péter Ottlik Géza hetvenedik születésnapjára egyetlen rajzlapra lemásolta az *Iskola a határon* című regényt. A szöveget ezzel olvashatatlanná tette, a regényt azonban áttemelte a vizualitás szférájába – az így hagyományos olvasással befogadhatatlanná, lineárisan értelmezhetetlenné vált, mint kép azonban „megfejthető”. Sokan innen eredeztetik a posztmodern magyar irodalom kezdetét.

Mi pedig vigasztalódunk, mert már tudjuk, hogy könyvek nélkül lehet élni, de (szélesebb értelemben vett) olvasás, világértés nélkül nem. S immár azt is végképp tudjuk *A prédikátor könyvéből*, hogy „Ami volt, ugyancsak az, ami lesz”.

S még egy igen-igen fontos okunk van a vigaszra, ezt pedig egyre erőteljesebben vegyük figyelembe jövőképeink megfogalmazásakor: ma egyetlen kilogramm papír előállításához négy kilogramm fára van szükség, ugyanakkor egy elektronikus könyvtár miatt egyetlen fát sem kell kivágni a Földön. Ha tetszik, ha nem tetszik, az élet maga kényszerít rá bennünket a közeli jövőben arra, hogy minél több információt minél kisebb helyen, minél több ember számára hozzáférhetően, minél többféle (újra)strukturálási lehetőséggel tudjunk tárolni (a kőtábláktól az internetig vezető technológiai fejlődést ez a hajtóerő mozgatta). Az internet megfelel ezeknek a kritériumoknak: helyigénye gyakorlatilag nulla, a – benne?, általa?, rajta?, hogyan kell ezt mondani? – tárolható, új meg új szempontok szerint rendezhető információk mennyisége szinte végtelen, energiaigénye és környezetszennyező hatása pedig a 4 kg : 1 kg arány okozta károsító igénynek és hatásnak talán nem is mérhető töredéke.

A kőtáblák, az agyagtáblák és agyaglapocskák, a viasztáblák, a papirusz, a pergamen és a hártya „hegemóniája” után a papírkor lassan véget érni látszik. Örizzük meg hát a papír illatát, finom tapintását, kézzel írott s nyomtatott betűinek emlékét múzeumokban, levéltárakban, könyvtárakban, gondolatainkban. S próbáljuk meg elfogadni azt is, hogy a verset, a nagy vers képeit egyre nehezebb lesz megértetnünk gyermekeinkkel: „A csillagászat egy vak koldus asszony / Condráin méri a világokat: / Világ és vakság egy hitván lapon! (...) Az írt betűket a sápadt levél / Halotti képe kárhoztatja el” (Vörösmarty: *Gondolatok a könyvtárban*).

„Irodalom”

Arcanum DVD Könyvtár I., Bp., Arcanum Adatbázis Kft., 2001.

Az ARCANUM ADATBÁZIS KFT. CD-ROM kiadványai (*Verstár, Az ember tragédiája* 25 fordításban; MIKSZÁTH Kálmán *Összes művei*, kritikai kiadás; SHAKESPEARE *Összes művei* stb.)

Az olvasás kultúrtörténete a nyugati világban, szerk. Guglielmo CAVALLÓ–Roger CHARTIER, Bp., Balassi, 2000.

Az új média = Vigília, 2003/1 (tematikussá összeállítás, szerzők: Balázs Géza, Blaskó Ágnes, Draskovits Imre, Reinhold Esterbauer, Milosevits Péter, Orlovsky Géza, Szűts Zoltán).

BALLA D. Károly honlapja: <http://www.hhrf.org/ungparty/>

BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI INFORMATIKAI ÖNÁLLÓ PROGRAM (BALASSI Bálint, JÓZSEF Attila és más költők műveinek *hálózati kritikai kiadása*; továbbá: SZÜTS Zoltán, *A hypertext*; PÁLFI Norbert, *Irodalom, szöveg, információ*; HORVÁTH Iván, *Az internet fenomenológiája* stb. [részben jelszóhoz kötve])

<http://magyar-irodalom.elte.hu/biop/index.html>

HORVÁTH Iván „minden munkái”, különösen: *Magyarok Babelben*, digitális könyv:

<http://magyar-irodalom.elte.hu/gepesk/index/>

Irodalmi Internet Napló: <http://www.inaplo.hu/>

Irodalmi Vademecum: www.extra.irodalmivademecum.hu

Könyv Portál: <http://www.konyvportal.hu/kiadoorsz.php>

MANGUEL, Alberto, *Az olvasás története*, Bp., Park, 2001.

McLUHAN, Marshall, *A Gutenberg-galaxis*, Bp., Trezor, 2001.

MIKLÓS Pál, *Olvasás és értelem*, Bp., Szépirodalmi, 1971.

NYÍRI Kristóf, *A virtuális egyetem filozófiájához*, http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/kmfil/kutatas/nyiri/ve_fil.htm

NYÍRI Kristóf, *Információs társadalom és nemzeti kultúra*, <http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/kmfil/kutatas/nyiri/nk.htm>

www.dokk.hu (új típusú, interaktív költészeti portál)

www.kontextus.hu (irodalmi portál)

www.litera.hu (irodalmi portál)

www.mEEK.iif.hu (Magyar Elektronikus Könyvtár)

www.mekka.hu (Ingyenes olvasóprogramok és e-bookok letölthetők. Egyelőre még nem túl gazdag a választék, de inycsiklandó! Aki letölt egy elektronikus könyvet, attól a portál e két mondattal búcsúzik: „Ön elektronikus könyvet vásárolt. A fák köszönik”.)

www.neumann-haz.hu (Digitális Irodalmi Akadémia hatvannál több magyar író [gyakran letölthető] műveivel és a róluk szóló szakirodalmi bibliográfiákkal, fotókkal, életrajzokkal – s nem utolsósorban a digitális irodalom szerzői jogi elveinek alapvetésével)

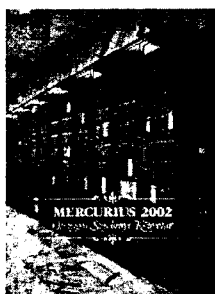
www.oszk.hu (Országos Széchényi Könyvtár)

www.konyvvar.lap.hu (induló keresőoldal)

www.terasz.hu (irodalmi szekció egy nagyobb portálon)

Fűzfa Balázs

A nemzeti könyvtár hírmondója

Mercurius 2002 címmel gyönyörű kiállítású füzetet jelentetett meg az Országos Széchényi Könyvtár. Korábban a szerény külsejű OSZK Híradó tudósított az intézet életének megörökítésre érdemesített eseményeiről, utóbb meglehetősen nagy elmaradásokkal, „hézagokkal”, időbeli eltolódásokkal. Az intézmény vezetői kollégiuma a lapot megszüntetve egy új bulletin mellett döntött, így jelent meg az első Mercurius.

TARTALOM:

Az Országos Széchényi Könyvtár stratégiai terve elé. A nemzeti könyvtár jövője. (Monok István)

On-line szolgáltatások a nemzeti könyvtárban (Bánki Zsolt)

A nemzeti könyvtárban működő Magyar Elektronikus Könyvtár szolgáltatásai (Moldován István)

A magyar könyvtárak internetes on-line tájékoztató szolgáltatása. A LIBINFO (Tóth Ferenc)

Könyvtári Intézet (Dippold Péter)

Bemutatkoznak az Országos Széchényi Könyvtár különgyűjteményei (Plihál Katalin)

Uralkodók és Corvinák (Karsay Orsolya)

Bibliotheca Eruditionum. Régi magyarországi nyomtatványok és olvasmányok adatbankja (Káldos János)

A Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár bicentenáriumi programsorozata (Kiss Barbara)

A bicentenáriumi év díszvendégei (Ekler Péter)

Aere Perennius – Ércnél maradandóbb (Ferenczy Endréné)

CENL-konferencia az Országos Széchényi Könyvtárban 2002. szeptember 26–27. (Kiss Barbara)

GAZDÁLKODJ OKOSAN AZ EURÓPAI UNIÓBAN!

Válaszok a gazdákat foglalkoztató kérdésekre*

Hogyan történik az uniós mezőgazdasági támogatások meghatározása a csatlakozást követően?

Egyrészt a termelési kvóták, másrészt a közvetlen kifizetések mértéke, illetve ütemezése alapján. Minden egyes kvótával szabályozott terméknel a kiharcolt kvóta nem csak a jelenlegi termelési színvonal fenntartását biztosítja, de többségük megfelelő mozgásteret nyújt a fejlődéshez is. Mindezek mellett a csatlakozási tárgyalásokon alapvető elv volt, hogy a magyar lakosság növekvő fogyasztása hazai mezőgazdasági termékekkel biztosítható legyen. Megjegyzendő, hogy a kvóták elsődlegesen nem termelési plafont, hanem a támogatott értéket jelentik.

A szántóföldi növények – gabonafélék, olaj- és fehérjenövények – termelési támogatása hogyan alakul? Hogyan lehet hozzájutni a támogatáshoz?

Az egy hektárra jutó kifizetés 2004-ben 55%-os támogatási szint mellett (25% EU-forrás + 30% nemzeti kiegészítés) 39 745 Ft, a fehérjenövények esetében 45 738 Ft.

A szántóföldi növények terület alapú támogatásának kifizetése az adott gazdasági évet követő november 16. és január 31. között történik majd. A támogatási jogosultság feltétele, hogy a 19 hektárnál nagyobb területen gazdálkodók a terület meghatározott százalékát (jelenleg 10%-ot) ugaroltassák. Erre is jár a terület alapú támogatás, sőt, lehet nem élelmiszer és nem takarmány célú növénytermesztést folytatni (pl. repce).

* Európai uniós csatlakozásunk, illetve a hamarosan sorra kerülő népszavazás kapcsán egyre több kérdés merül fel honfitársainkban, amikre nyilván a könyvtárban is keresik a választ. Olvasószolgálatos kollégáinknak szeretnénk segíteni a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium honlapján talált összeállítással.

Mi lesz, ha a piaci ár az intervenció, az EU-ban jelenleg érvényes 24 476 Ft/t ár alá csökken?

Akkor a termelő, kereskedő, tulajdonos felajánlhatja búza-, durumbúza-, árpa-, rozs-, kukorica- és cirokkészleteit felvásárlásra november 1-jétől a következő év május 31-éig. A minimálisan felajánlható mennyiség 80 t.

Konkrét példa: egy átlagos, 6,9 t/ha termésátlagot elérő kukoricatermesztő vállalkozás hektáronkénti bevétele a csatlakozás előtt 7000 Ft/hektár földalapú támogatás mellett, kb. 22 000 Ft/tonna felvásárlási árral számolva 157 ezer Ft körül alakul. A csatlakozás első évében 55%-os induló közvetlen támogatási szint mellett, legalább 24 300 Ft/tonna intervenció árral számolva, a hektáronkénti bevétel 207 ezer Ft-ra emelkedik.

Hogyan érvényesül ez a durumbúza esetében?

A durumbúzákat termeszto gazdálkodók kiegészítő támogatásra is jogosultak, melynek összege a hagyományosan durumbúza-termeszto körzetekben 83 541 Ft/hektár, míg a nem hagyományos körzetekben 33 683 Ft/hektár lesz.

Mit kell tudniuk a cukorrépa-termelőknek?

Az EU védi belső piacát a harmadik országokból származó importtal szemben, export-visszatérítést alkalmaz a belföldön nem értékesíthető felesleg értékesítésének elősegítésére, valamint intervenció felvásárlást is biztosít a gazdák számára.

Konkrét példa: egy átlagos, 44 tonna/hektár termésátlagot elérő cukorrépa-termelő hektáronkénti bevétele 2001-ben 354 017 Ft volt. A csatlakozás első évében azonos körülmények között a hektáronkénti bevétel 502 542 Ft-ra emelkedik. Ez hektáronként 148,5 ezer Ft bevételnövekedést jelent.

Igaz, hogy az Európai Unió támogatja a dohánytermesztoket? S ha igen, miért? Mi várható Magyarországon?

Igaz, elsősorban magas munkaerőigénye, a kedvezőtlenebb adottságú térségekben a vidéki foglalkoztatottság fenntartása miatt játszott fontos szerepe miatt. A támogatott termelés alapja a kvóta, amely a száraz dohányra vonatkozik, és fajtanként változó támogatásban részesül.

Konkrét példa: Egy átlagos, 1,62 tonna/hektár termésátlagot elérő dohánytermesztő egyéni gazdaság hektáronkénti bevétele 2001-ben 532 658 Ft volt. A csatlakozás első évében változatlan feltételek mellett a hektáronkénti bevétel 870 497 Ft-ra emelkedik. A gazdálkodó bevétel növekedése a csatlakozással 338 ezer Ft hektáronként.

Hogyan alakul a magyar tejtermelők helyzete és feltétele a csatlakozást követően?

A tárgyalásokon sikerült elérni, hogy a tejkvóta közel 2 millió tonnás lesz, annak dacára, hogy a hazai fogyasztás alig haladja meg a másfél millió tonnát. Magyarországon az országos referencia zsírtartalom 3,85%, s ez további fejlődési lehetőségeket is biztosít az ágazat számára. Itt is lesz intervenció felvásárlás, ez a vajra, illetve sovány tejporra terjed majd ki, s e termékek piaci árának stabilizálásán keresztül biztosítható a tejtermelő gazdák megfelelő színvonalú jövedelme.

A piaci egyensúly fenntartása érdekében lehetőség van bizonyos tejtermékek (vaj, tejszín, sovány tejpör és egyes sajtféleségek) magántárolásának költségtámogatására is, valamint a belső felhasználást ösztönző támogatásokra, mint az iskolatej-program.

Fontos feltétel, hogy kizárólag a hazai extra minőségnek megfelelő tej kerülhet emberi fogyasztásra. Az EU nyerstejjel szemben támasztott higiéniai és minőségi követelményeinek teljesítésére 2003-ban 50%-os kiemelt beruházási támogatás igényelhető technológia korszerűsítésére, tejet összegyűjtő csarnokok fejlesztésére, de át lehet állni a húshasznú szarvasmarhatartásra is.

Konkrét példa: a körösszakáli tejtermelő gazdák termelői csoportot alakítottak, és pályázati pénzekből modern tejcarnokot (tejbegyűjtőt) építettek. Ezek után természetes, hogy extra minőségű tejet tudnak termelni, és a termékeikre szükségük van a tejfeldolgozóknak.

A tejnél milyen támogatási formák lesznek? Milyen lesz a 2,8%-os zsírtartalmú tejjel?

Az EU-ban 2005-ben bevezetésre kerülő támogatási forma az extra minőségű nyerstej után literenként vehető igénybe, tervezett nagysága 1,32 Ft/l. A jogosultság meghatározásának alapja az előző évi igazolt kvótateljesítés. A belépést követő öt évig hazánkban előállíthatunk és forgalmazhatunk 2,8% zsírtartalmú tejet (a többi tagországban csak 0,5%, 1,5% és 3,5% lehet a zsírtartalom).

Mi a helyzet a húsmarhatenyésztés terén?

A tárgyalások eredményeként a jelenlegi támogatásra jogosult, 9 hónapnál idősebb magyar húsmarha-állományt tekintve mintegy 50 000-es növekedésre nyílik lehetőség.

Támogatási szintek 2004-ben

Speciális húsmarha prémium átlagos egyedenkénti összege: 26 675 Ft/állat

Anyatehén-támogatás: 28 008 Ft/állat

Vágási prémium: 10 670 Ft/felnőtt állat, illetve 6 669 Ft/borjú

Fontos: a húsmarha-támogatásra jogosult állatokhoz megfelelő nagyságú takarmánytermő területtel kell rendelkezni (2 nagyállat-egységenként 1 hektár). Az a gazdálkodó, aki ennél extenzívebb tartást vállal, további támogatásokhoz juthat, ami a támogatásra jogosult egyedenként további 20 000 Ft lehet.

Milyen támogatási lehetőséghez juthatnak a sertés- és baromfitenyésztők s a tojástermelők?

Az Európai Unióban a sertés és a baromfi, valamint a tojás támogatási lehetősége sajnos meglehetősen szűk. Támogatásokhoz csak pályázat útján lehet jutni (pl. állománycsökkentés, piacra jutás elősegítése, marketing-támogatás).

A sertésre és a baromfira (tojásra) nincsen termelési kvóta, közvetlen kifizetés, intervenció. A meglévő szabályozó elemek elsősorban élelmiszerbiztonsági, környezetvédelmi, állatjóléti, takarmányozási, illetve az előállított termék minőségére vonatkozó előírások.

Igaz-e, hogy a tojás értékesítési szabályai megszigorodnak?

Különösebben nem. A tojások forgalomba hozatalára vonatkozó szigorú EU-s szabályozás előírja az emberi fogyasztásra szánt tojások minőség, illetve súly szerinti osztályozását, valamint az alkalmazható csomagolási technológiát és anyagokat s a csomagoláson feltüntetendő információkat.

Az unióban csak olyan termék forgalmazható, értékesíthető boltokban és élelmiszer áruházakban, amely megfelel az EU követelményeinek. A hazai feldolgozóüzemek közül sok teljesíti ezeket az előírásokat, amelyek elterjedését elősegítette a nagy élelmiszerláncok térhódítása.

A háztól, illetve a helybeli kisebb piacokon történő értékesítésre is vonatkozik ez?

Nem.

Milyen támogatási lehetőséghez juthatnak a juh-tenyésztők?

Az uniós támogatás anyajuhra, jerkére és anyakecskére igényelhető, mértéke: 5061 Ft/állat/év (anyakecske esetében ezen összeg 80%-a). A támogatás felső határa 1 146 000, azaz kb. a jelenlegi állománynak felel meg.

Milyen módon juthatnak zöldség- és gyümölcs-termelőink támogatásokhoz?

Esetükben könnyebbség, hogy Magyarországon már jelenleg is az Európai Unióéval megegyező minőségi előírások, minőségellenőrzési rendszer, szabványok vannak érvényben.

Nagyon fontos, hogy a magyar gazdák csak a termelői értékesítő szervezeteken keresztül kaphatnak támogatást évente meghatározott mennyiségű paradicsom, őszibarack és körte feldolgozására (gyümölcslére ez nem vonatkozik). Paradicsomnál 130 790 tonna után 1,1 milliárd Ft, őszibarack esetében 1616 tonna után 18,7 millió Ft, körtére 131 tonna után 40,4 millió Ft az éves támogatási keret.

16 fajta zöldség-gyümölcs termék után túlkínálat esetén árukivonási támogatás kapható, de csak a szabványnak megfelelő, osztályozott árura.

Az ipari paradicsomtermesztés támogatása már a csatlakozás évétől 100%-os szinten adható.

Telepítésre vagy kivágásra igényelhető támogatás?

A gyümölcsösök telepítésének támogatását az EU általában véve nem tiltja, nincsen területi korlátozás, mind nemzeti, mind EU-forrásból (EMOGA Orientációs Alap) adható támogatás. Az egyetlen korlátozást az jelenti, hogy az alma, a körte és az őszibarack esetében új ültetvények létrehozása nem támogatható. Meglévő ültetvények felújítása, korszerűsítése (pl. fajtaváltás) azonban ezeknél is támogatható, a Strukturális Alapok előírása szerint.

A túltermelés csökkentése érdekében időnként (legutóbb 1997/98-ban) az alma, körte illetve őszibarack ültetvények kivágására támogatást ad az EU. A támogatás mértéke akkor 1 205 000 Ft/ha volt; az érintett területen ez a három gyümölcsfaj 15 évig nem telepíthető, tulajdonosváltás esetén sem.

Mi lesz a magyar szőlő- és borágazattal? Emelkedik-e a borszőlő értékesítési átlagára?

Itt kiemelkedően jó esélyeink vannak. A borágazat területén az EU elfogadta és átveszi a tokaji

borkülönlegességekre vonatkozó előírásokat. A csatlakozás várhatóan a borszőlő értékesítési átlagárának emelkedését hozza.

Konkrét példa: a 2001. évben 9,89 t/ha átlagos terméshozamot elérő borszőlő-termesztő gazdaság hektáronkénti bevétele 494 222 Ft volt. A csatlakozás első évében, változatlan termésátlag esetén, közvetlen támogatások nélkül, az értékesítési átlagár prognosztizálható emelkedésének köszönhetően e gazdaság hektáronkénti bevétele 646 347 Ft-ra emelkedik.

Minőségi boraink élveznek előnyöket?

Igen, sőt különleges státust élveznek, rájuk gyakorlatilag nem vonatkoznak a piacsabályozási intézkedések. Az EU csak keretszabályokkal törekszik bizonyos szempontokat, alapkövetelményeket egységesen érvényre juttatni, ezáltal egyben a versenyegyenlőséget szavatolni.

Mi lesz az asztali borokkal?

Az asztali boroknál tíz évig marad a jelenlegi 7,7%-os minimális alkoholtartalmi előírás. Az asztali borok és a must piaci szabályozás alá esnek, a borpiaci egyensúly helyreállítása érdekében. Céljuk a termelői árak támogatása, így az asztali borok ára biztosítja a gazdák számára a megélhetést.

Megnehezedik-e a hizott sertések felvásárlása?

Nem, viszont néhány olyan intézkedés kerül bevezetésre, amelyek részben már jelenleg is megvannak Magyarországon, részben mindenki számára – így a gazdáknak is – előnyösek lesznek. Az elvégzendő feladatok között szerepel, hogy ki kell építeni az ún. „nyomon követhetőség” érdekében az EU-s előírásoknak megfelelő egyedi nyilvántartási és azonosítási rendszert, eleget téve ezáltal a vonatkozó élelmiszerbiztonsági követelményeknek. A csomagoláson feltüntetendő jelölések alapján a terméknek azonosíthatónak kell lennie (mely állattartó telepről származik az adott állat, mikor és hol vágták le, hol dolgozták fel stb.).

Tényleg nem lehet moslékot etetni a sertésekkel?

De lehet. A nedves, vizes dara etetése nem, csupán az emberi élelmiszerhulladék feletetése tilos. Ez ma is így van Magyarországon, a csatlakozás ebben nem hoz változást. A tapasztalatok alapján az emberi élelmiszerfogyasztásból megmaradt étel közvetítésével is terjedhet az egyik legveszély-

lyesebb állapotbetegség, a sertéspestis. Ezen valós állategészségügyi indok alapján tiltják az élelmiszerhulladék sertésekkel való feletetését.

Mi számít élelmiszerhulladéknak?

Élelmiszerhulladéknak számít az emberi fogyasztásra szánt élelmiszerekből származó bármely hulladék, amely éttermekből, feldolgozóüzemekből, konyhákból vagy a sertésstartó személy háztartásából kerül ki.

Tiltva lesz-e a házi disznóvágás?

Nem. Ugyanakkor a disznóvágásra vonatkozóan meg kell említeni az állategészségügyi előírások szigorodását, amelyekről már az 1999. január 1-jétől hatályos – állatvédelemről szóló – 1998. évi XXVIII. sz. törvény rendelkezik. Ennek értelmében 2003. január 1-jétől a házi sertés-, juh- és kecskevágás alkalmával az állatot el kell kábítani.

A libát és a kacsát nem lehet tömni?

De lehet. A csatlakozást követően francia mintára a továbbiakban is lehetőség lesz – a lúd és a kacska élettani-étkezési szokásaira jellemző jó étvágyára és falánkságára alapozva – a hizott máj kíméletes, töméses-hízalásos előállítására.

Tiltott lesz-e a libák tollának tépése?

Egyelőre nem. A tolltépés tevékenységének folytatása a csatlakozást követően hosszabb távon viszont veszélybe kerülhet, tekintettel arra, hogy a jelenlegi EU-szabályozás ezt nem teszi lehetővé.

Megszűnik-e a hordós káposzta értékesítésének lehetősége?

Nem. A hordós káposztával, annak forgalmazásával kapcsolatban piacszabályozási jellegű változások nem lesznek a csatlakozás után.

Az őstermelők értékesíthetik-e a megtermelt zöldségeiket és gyümölcsöket a hetipiacon?

Igen. Fontos alapszabályozás továbbá, hogy kvóták nem lesznek, a megtermelt termékek szabadon értékesíthetők.

Szabad-e mákot termelni a csatlakozás után?

Szabad. Nem megalapozottak azok a félelmek, amelyek szerint az étkezési mák hazai termelési feltételei az Európai Unióhoz való csatlakozást követően annyira megszigorodnak, hogy drasztikusan csökkenni fog a belföldi fogyasztás. Az ipa-

ri mák esetében sem lesz olyan várható korlátozás, amely miatt szükségszerűen visszaesne a termelés. Az EU-ban ugyanis nincs egységes szabályozás a máktermelést illetően, a tagállamok a termesztés feltételeit külön-külön, nemzeti szinten alakítják ki – Franciaországban például jelentős mennyiségű ipari mákot takarítanak be, amelyhez úgynevezett kábítószer üzemi engedély szükséges. Ausztriában nemzeti szintű szabályozás sem létezik, a mák teljesen szabadon termesztendő.

Milyen eredeti magyar termékek részesülhetnek átfogó védelemben?

Az Európai Unióban átfogó védelemben részesül a pálinka (csakis így, a magyar helyesírás szabályai szerint írva!) elnevezés a Magyarországon gyártott, 100%-ban gyümölcsből és tőrkölyből készülő párlatokra. (Hasonló védelemben eddig csak három szeszital részesült az EU-ban: a grappa, a Korn és az ouzo).

Melyek az agrár- és vidékfejlesztésre fordítható uniós források?

Magyarország a csatlakozás után, 2004 májusától jogosulttá válik az EU Strukturális Alapjainak támogatására, melyek elsődleges célja a tagállamok és a régiók közötti fejlettségi különbségek csökkentése.

A Strukturális Alapok igénybeviteléhez a tagállamok, illetve a jelöltek Nemzeti Fejlesztési Tervet (NFT) készítene, melyben összefoglalják a legfontosabb célkitűzéseket és prioritásokat.

— 0 —

OVID konferencia a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárában

OVID – „Energize your thinking” (Vasas Livia házigazda szellemes fordításában „Kapjuk össze magunkat!”) címmel 2003. február 13-án konferenciát rendezett a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtára.

Az előadások sorát *Préda István* egyetemi tanár, az egyetem tudományos és külkapcsolati rektorhelyettese nyitotta meg, tallózva a 175 éves könyvtár történetében.

Ezután *Hámori József* akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) alelnöke, a Semmelweis Egyetem kutatóprofesszora, ex-kultuszminiszter *Elektronikus könyvtár – tudományos kutatás* címmel tartott kitűnő hangulatú, ugyanakkor réndkívül tartalmas előadást, melyben elismerően szólt a könyvtárak tevékenységéről és a könyvtárosok munkájáról. Hámori József saját példáin keresztül világította meg az elektronikus információforrások, adatbázisok használatának nélkülözhetetlenségét, valamint kitért a könyvtár társadalmi szerepének fontosságára.

Szögi László, az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Egyetemi Könyvtárának főigazgatója rövid áttekintést adott a könyvtárak elektronizációjáról, majd az Országos Tudományos Kutatási Alapprogram (OTKA) könyvtári bizottságának elnökeként praktikus tanácsokkal látta el a pályázni szándékozókat. Főigazgató úr hangsúlyozta, hogy a 2003. évben az OTKA elsősorban – az igényeket tekintve – országos lefedettségű könyvtári konzorciumokat kíván támogatni, annak érdekében, hogy az egyes tudományterületek legfontosabb adatbázisai minden olyan intézményben rendelkezésre álljanak, ahol azokra szükség van, illetve költségtakarékossági szempontból, hiszen kis országunkban igencsak pazarlásnak számít, ha egy-egy adatbázist több könyvtár külön-külön is megvásárol. Ezért elengedhetetlen az egyes tudomány-

területek könyvtárainak együttműködése, konzorciumok alakítása. A program kiírásai hamarosan megjelennek, a pályázatokat várhatóan 2003. március 31-éig lehet benyújtani. Szögi László néhány mondatban szólt az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) nemzeti programról, annak fejlesztési lehetőségeiről.

Rövid kávészünet után *Reiner Klimesch*, az OVID Technology GmbH regionális menedzserre prezentációjában bemutatta az OVID szolgáltatási rendszerét, különös tekintettel a könyvtári alkalmazási lehetőségekre. Megtudhattuk, hogy az OVID elsősorban orvosi, gyógyszerészeti (pl. MEDLINE, PsycINFO, EMBASE), illetve természettudományi, műszaki (pl. INSPEC) adatbázisokat szolgáltat, de gazdasági információk (pl. EconLit), illetve elektronikus könyvek (Books@OVID) is kereshetők az OVID-nál.

Vasas Livia, a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárának főigazgatója *Bibliográfiától a teljes szövegig, egy platform alatt* című előadásában felelevenítette a szakirodalmi információs rendszerek fejlődéstörténetét, majd az OVID rendszerének egyetemen belüli alkalmazásáról beszélt. Kihangsúlyozta az OVID azon tulajdonságait, miszerint lehetőség van egyszerre több adatbázisban történő keresésre és a duplikátumok kiszűrésére, az adatbázisok rekordjai helyi

Keresés a MEDLINE adatbázisban

#	Search History	Results	Display
1	Acquired immunodeficiency Syndrome/ps [Psychology]	3926	Display
2	last 1 to latest updates	4	Display

adatokkal (pl. raktári jelzet) kiegészíthetők, illetve egyre több találat esetében már nemcsak a bibliográfiai adatok és referátumok, hanem a teljes szövegek is a felhasználó rendelkezésére állnak. Főigazgató asszony véleménye szerint az OVID által kínált egységes platform rendkívül hasznos a könyvtár szolgáltatásainak integrálásában.

Az ebédet követően *Kozák Rózsa*, a Semmelweis Egyetem internet-könyvtárosa és az OVID egyik tréner munkatársa bemutatót tartott, ahol a jelenlévők nyomon követhették több konkrét on-line keresés folyamatát – a stratégia megfogalmazásától a találatok megjelenítéséig. Ezen kívül *Kozák Rózsa* statisztikai adatokkal alátámasztva elemezte az OVID platform alatti adatbázisok, illetve az EISZ használati szokásait a Semmelweis Egyetem intézményeiben, 2002. decemberre és 2003. januárra vonatkoztatva.

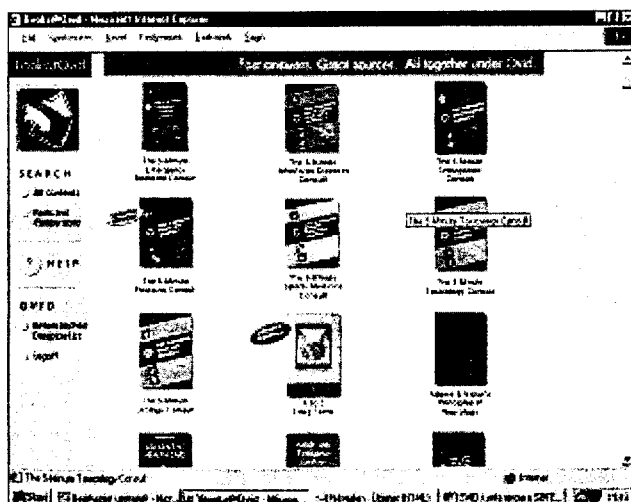
*Geges József*nek, az OVIDIUS Ltd. ügyvezető igazgatójának dinamikus hangvételű záróelőadásában a hazai könyvtárak adatbázis-beszerzési szokásairól hallhattunk, valamint az OVID cég kiskönyvtárak számára kidolgozott szolgáltatásairól esett szó. A konferencia után fogadás vette kezdetét.

A rendezvényhez kapcsolódóan február 12-én és 13-án OVID-tréningek is zajlottak. Az OVID rövid időre (2003. február 28-áig) szabad hozzáférést biztosított szolgáltatási rendszerének kipróbálására.

Bővebb információ: <http://www.ovid.com>
<http://www.lib.sote.hu>

Kiszl Péter (ELTE BTK)
pkiszl@ludens.elte.hu

Az OVID e-book szolgáltatása

Nagy Ferenc 1958–2003

Megdöbbenően szomorú a hír: életének 45. évében, hosszú szenvedés után elhunyt Nagy Ferenc, az OSZK-KMK Könyvtártudományi Szakkönyvtár egykori munkatársa, a Budakeszi Könyvtár és Információs Szolgálat egykori igazgatója, az Európai Tájékoztatási Központ egykori főmunkatársa, az Antenna Hungaria Rt. Elektronikus Információs Központjának vezetője.

Temetése 2003. március 3-án, hétfőn 15 órakor volt a Budakeszi Temetőben.

Búcsú egy hűséges könyvtárostól

Hetvenedik életévében meghalt Onika Olga, a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár nyugalmazott osztályvezetője.

Amilyen szerényen élt, dolgozott, olyan feltűnés nélkül távozott nem sokkal egy jelentős évforduló előtt, hiszen 1933. április 9-én született a híres szász városban, Brassóban.

Csak egy munkahelye volt, a veszprémi könyvtár. 1954-ben állt munkába, már nem sok hiányzott a félszázados jubileumhoz. Mert ő 1990-es nyugdíjba vonulása után is szorgalmasan dolgozott, szállította a cédulákat szeretett főnökének, Varga Bélának, akinek szeme láttára érte a hirtelen halál. Jelentős munkákat hagyott ránk, köztük a Veszprém megye irodalma 1945–1969 című, kétkötetes bibliográfiát.

Szorgalmas munkájáért számos elismerésben részesült. Többek között birtokosa volt a Kiváló Népművelő és a Szabó Ervin-émlékérem kitüntetésnek. A könyvtáros szakma ismerte és szerette.

Segítette a fiatalokat. Hozzá mindig lehetett fordulni tájékoztató kérdések megoldásához segítségért, lelki bajok, személyes gondok orvoslása ügyében.

Február 21-én sokan búcsúztunk tőle a veszprémi Vámosi úti temetőben. A Veszprém Megyei Kortárs Életrajzi Lexikonban, melynek egyik szerkesztője volt, és emlékezetünkben mindig velünk marad.

Nyugodjon békében! (h. b.)

Digitalizálási 1x1 (2. rész) és a WinISIS

Legutóbbi eszmefuttatásomat valahol ott fejeztem be, hogy a megyei lappal való megegyezés értelmében 1997-től hozzájutunk a lap anyagának digitális változatához, s megpróbáltam leírni, miként készítünk a nyersanyagból általunk is elérhető szerkesztőprogrammal kezelhető szöveges állományokat. Ennek az írásnak az alapkérdése, hogy mit csináljunk ezekkel a szövegekkel.

A könyvtáraknak ma már tulajdonképpen csak a kezüket kell kinyújtaniuk, hogy számítógéppel olvasható szövegekhez juthassanak. Megszerezhetők ilyen formában a helyi önkormányzat előterjesztései, jegyzőkönyvei, a helyi joganyag, a településekre vonatkozó, internetről letölthető információk, a helyi szerzők művei, a szakdolgozatok, a helyi lapok szerkesztett anyaga ... a lehetőségek – ahogy mondani szokták – szinte korlátlanok.

Tapasztalatból mondom, gyorsan összejön ilyen módon akkora információhalmaz, melynek használatához már segédeszköz lenne szükséges, de e dokumentumok bibliográfiai szintű feltáráshoz, tárgyszavazásához nem igazán fült a fogunk (bár kétségtelen, hogy a *statisztikai adat-szolgáltatás* szempontjából e megoldás sokkal üdvösebb lenne), no meg *ebben az esetben* ez a fajta eljárás nem is tűnt túl célszerűnek. Szétnéztünk tehát, és megoldásokat kerestünk a teljes szövegben való keresés megvalósítására.

Az elfogadható megoldással kapcsolatban viszonylag kevés követelményünk volt. Olyan programot kerestünk, amelyik olcsó (lehetőleg ingyen van...), korlátozás nélkül továbbadható használatra a többi (elsősorban megyénkbeli) könyvtár számára, működőképes winchesteren, CD-ROM-on és helyi hálózaton. (Mivel e dokumentumok java része az interneten nem tehető közzé, az ott használt keresőprogramok nem jöhettek szóba.) No és persze: *megfelelően kezelj a magyar ékezeteket!* Ez utóbbi kritériumon buktak meg egyébként szinte kivétel nélkül a freeware programok, pedig sokszor vértett a szívem értük...

Fontos lett volna még, hogy – legalább a visszakeresés szempontjából – felhasználóbarát és magyar kezelőfelületű legyen választottunk, erről azonban gyorsan le kellett mondanunk.

Itt a történetet egy picit meg kell szakítanunk. Persze valamennyien tudjuk, hogy Magyarországon létezik nagy tömegű szöveg megjelenítésére, visszakeresésére alkalmas, a fenti kritériumoknak bőven megfelelő szoftver, s azt is, hogy nem volna lehetetlen szöveges állományainkat ezzel kezelteni. Mégsem életszerű, hogy egy kisközség könyvtárosa önkormányzati anyagait félvévenként, egy városi a helyi lapot negyedévenként, egy megyei könyvtár a megyei lapot havonta ezt az eljárást választva tegye elérhetővé, kezelhetővé.

Más lenne persze a helyzet, ha a jobban hozzáértők ajánlanának számunkra egy olyan eljárást, amely megfelel e követelményeknek (persze lehetne ezekről vitát nyitni), megvásárolható (pályázati úton persze), és az erre vállalkozó (megyei? regionális?) könyvtárak vállalnák a hálózatukba tartozó intézmények – megfelelő formátumban – hozzájuk beküldött anyagainak konvertálását...

Majd eljön ennek is az ideje! Szóval barkácsoljunk tovább...

Történeti rész következik, akár át is lehet ugrani, de nem hagyhatom ki.

A nagy mennyiségű szöveg tehát már 1997-ben rendelkezésünkre állt. Akkor még – ki emlékszik már erre... – DOS operációs rendszerre kellett megoldást keresnünk, s hihetetlen szerencsénk volt.

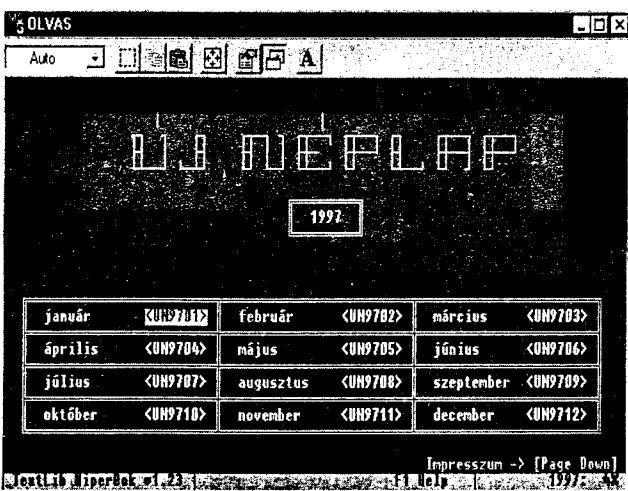
Nem volna jó, ha a könyvtártörténet elfelejtene az első magyar „elektronikus könyvet”, *Drótos László* (akkor Miskolci Egyetemi Könyvtár, ma OSZK MEK) *Hálózati információforrások használatát* (1992), melyben a hipertext program mellett ott csücsült egy *Lookfor.com* nevű állomány és csodákra volt képes:

```
Join expressions with ORs & ANDs.
is wild only at head of an expression.
<F8>:: setup table and other values.
<F2>::: all ANDed terms within 300 chars.
<F3>::: Graphics characters are converted.
<F4>::: Jump ahead after hit is NORMAL.
<F5>::: Hit appears on line 2.
<ESC> <ENTER> to just continue.

Looking for: _
```

A program az alkönyvtárba elhelyezett text szövegeket olvasta végig a keresőkérdés beírása után. A keresőszót csonkolva is be lehetett írni, keresőkifejezéseket össze lehetett kapcsolni az 'or' vagy az 'and' operátorral, s be lehetett állítani, hogy a kapcsolat meglétét száz, háromszáz vagy ezer karakteren belül, illetve az egész fájlban keresse-e.

Nem volt más dolgunk, mint hogy a lap anyagát naponta fájllokba rendezzük (oh, boldog emlékeztető Norton Editor!), s tulajdonképpen kész is volt a szolgáltatás. Az állományok olvasását egy szintén DOS-os (a TextLib programhoz „járó”, a dokumentáció olvasásához szükséges) hipertext program tette lehetővé:

Három év anyaga készült el ezzel az eljárással, amikor 1999 májusában megjelent a Könyvtári Levelező/lap-ban *Fejős László CDS/ISIS Windows-os változatban* című írása. E mérföldkövet jelentő publikáció a legjobbkor jött, ekkor már ugyanis roppantul szégyelltük a „korszerűtlen” DOS-os megjelenést, és – mi tagadás – untuk a találatok kinyomtatásával járó nehézségeket.

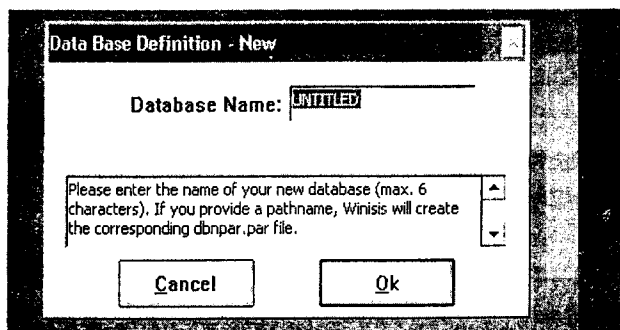
A WinISIS beszerzése, telepítése, beállítása

A WinISIS programhoz viszonylag könnyen hozzá lehet jutni. A <http://www.bireme.br/isis/I/winisis.htm> címen¹, rá kell kattintani a *winisis14.exe* linkre, s letölthetjük. A tömörített fájl kibontásához szükséges jelszót regisztráció után – pár napon belül e-mail-ben – kapjuk meg. A regisztrációs adatlap (*Request of use of WinISIS License*) on-line kitölthető ugyanezen a helyen. Az installálás szokványosan megy, s a program – mint minden Windows-os program – elindítható.

Kisebb problémát jelent, ha gépünkön Windows 2000, NT vagy XP (és ami még ezután jön) operációs rendszer fut. Ebben az esetben, talán mivel a WinISIS 16 bites alkalmazás, le kell még töltenünk egy *CTL3D.DLL* állományt a <http://www.bireme.br/isis/I/help2000.htm> címről (ezt el kell helyezni a C:\windows\ vagy C:\winnt\system alkönyvtárban), illetve a parancsikonnál be kell állítani a FUTTATÁS KÜLÖN MEMÓRIATERÜLETEN opciót (ikonra kattintás jobb gombbal, lokális menüben TULAJDONSÁGOK pont választása, a PARANCSIKON fülön a SPECIÁLIS... gomb kiválasztása, s itt pipa a megfelelő négyzetbe).

Új adatbázis definiálása

A WinISIS-ben olyan egyszerű feladatra, mint egy lap cikkeinek a kezelése, adatbázist létrehozni roppant egyszerű, csak bele kell vágni. Ha a menüsor DATABASE feliratára kattintunk és a legördülő menüből a NEW... pontot választjuk, a megjelenő ablakba máris beírhatjuk adatbázisunk nevét.

¹ A cikkben szereplő linkeket 2003. február 25-én ellenőriztem. (A telepítőprogram a BME-OMIKK igazgatóságán CD-n is beszerezhető dr. Vásárhelyi Páltól egy regisztrációs adatlap kitöltése „árán”. CD-t vinni kell a másoláshoz, s erre a Winisis mellett egyéb hasznos programok is rákerülnek. – A szerk.)

A kedvező végkifejlet érdekében lehetőleg „hagyományos” módon, nyolc betűnél nem hosszabb, ékezet nélküli nevet adjunk adatbázisunknak. Ne lepődjünk meg azon, ha a név minden ellenkező törekvésünk ellenére csupa nagybetűvel jelenik meg a DATABASE NAME mezőben. Így van és kész!

Az OK gomb „megnyomása” után a DATA BASE DEFINITION – FIELD TABLE adatlapra kell beírnunk, hogy milyen mezőket szeretnénk adatbázisunkba:

Tag	Name	Type	Rep	Pattern/Subfields
1	Szerző:	Alphanumeric	R	
2	Cím:	Alphanumeric	R	
3	Alcím:	Alphanumeric	R	
4	Rövat:	Alphanumeric	R	
5	Szöveg:	Alphanumeric	R	

A TAG oszlop automatikusan fogja sorszámozni mezőinket. A NAME: oszlopba a mező nevét, a TYPE választómezőben tartalma típusát adhatjuk meg. Egy mező lehet ALPHABETIC (alfabetikus – csak betűket tartalmazó), NUMERIC (numerikus – csak számokat tartalmazó) vagy ALPHANUMERIC (alfanumerikus – betűket és számokat egyaránt tartalmazó). E beállításokkal (bár mint látszik, én nem tettem meg) elkerülhetjük, hogy egyszer 2003.02.26., egyszer meg 2003.II.26. formában adjuk meg a dátumadatot. A REP: alatti kis négyzet beikszelésével ismételtetővé tehetjük mezőinket. Erre pl. a többszerzős cikkek miatt lehet szükségünk. Hogy a PATTERN/SUBFIELDS: oszlop mire jó, nem tudom, de még sosem éreztem hiányát... *(Almezőket definiálhatunk benne. Pl. a szerzőket közreműködésük jellege szerint megkülönböztetjük. – A szerk.)*

Egy sor szerkesztését (egy mező definiálását) az ADD gombra kattintással fejezhetjük be, s miután összes mezőnket felvettük, a jobbra mutató nyílra kattintással léphetünk a DATA BASE DEFINITION – DATA ENTRY WORKSHEETS ablakba. Itt azt határozhatjuk meg, hogy a mezőink közül melyik látszódjon majd az adatbeviteli űrlapon. (A jobbra mutató nyíllal tudjuk a bal oldali hasárból a megjeleníteni kívánt mezőket a jobb hasárbba átvinni, a balra mutatóval pedig a tévedésből átvittet visszavinni. A dupla nyíl mindent visz.)

A baloldali oszlopban a le-fel nyilakkal a mezők adatlapon való megjelenésének sorrendjét tudjuk beállítani. (Ha adatbevitel közben kiderül, hogy más sorrend jobb lenne, később módosíthatunk, de azért érdemes ezt előre, alaposan átgondolni.)

A jobb alsó sarokban a balra mutató nyíllal visszaléphetünk az előző adatbeviteli laphoz, ha rájöttünk, hogy valamit elfelejtettünk, a jobbra mutatóval továbbléphetünk a nyomtatási formátum elkészítéséhez.

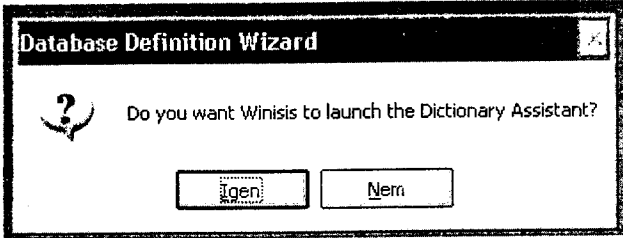
A gép először megkérdezi, hogy igénybe vesszük-e ehhez a WinISIS segítségét:

IGEN válasz esetén pedig felajánl egy pár nyomtatási formátumot:

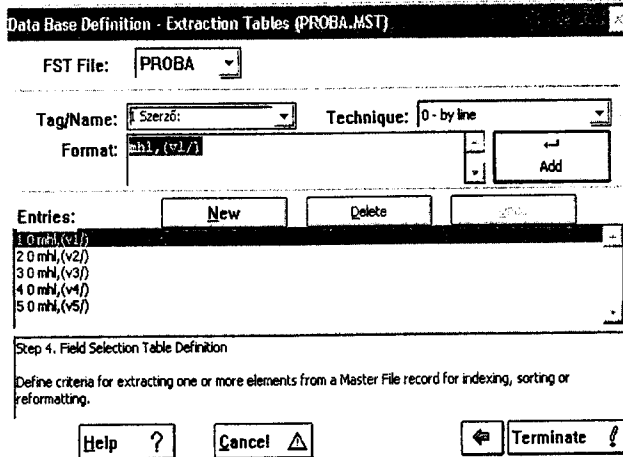
Kezdetnek válasszuk a legegyszerűbbet (NORMAL STYLE). Az OK után megjelenik választottunk forrása, amihez (egyelőre) ne nyúljunk hozzá:

Később persze egy adatbázishoz akár több megjelenítési formátumot is készíthetünk, ehhez célszerű, ha tanulmányozzuk a DOS-os ISIS-hez kiadott *MikorISIS. Felhasználói kézikönyvet* (Bp., MTA SZTAKI, 1990). De így is látni fogunk mindent.

A továbbladáshoz kattintsunk rá a jobbra mutató nyílra, hogy a DATA BASE DEFINITION – EXTRACTION TABLES adatlapon meghatározhassuk, melyik mezőnket milyen módon szeretnénk adatbázisunkban indexelni, invertálni. Ehhez egy közbeeső ablakon még IGEN-t kell mondanunk,

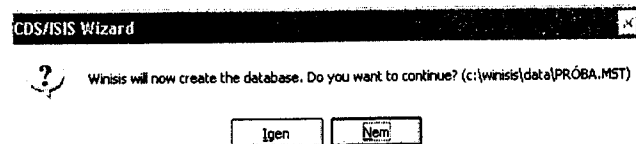

majd – vélhetően programhiba miatt – NE határozzuk meg, hogy melyiket miként kívánjuk visszakereshetővé tenni, hagyjuk úgy, ahogy van:

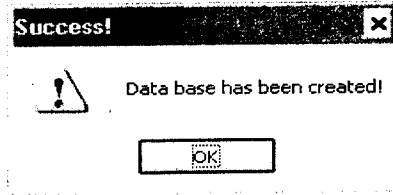

Ebben a helyzetben minden mezőnkben a sor egészét fogja visszakereshetővé tenni a program, amin természetesen változtatni fogunk. Ha most tennénk meg, az adatbázis létrehozását a folyamat végén hibaüzenettel lehetetlenné tenné a WinISIS (legalábbis tíznél több próbálkozás után is ezt tapasztaltam), ezt tehát később, az adatbázis módosításánál érdemes megtenni.

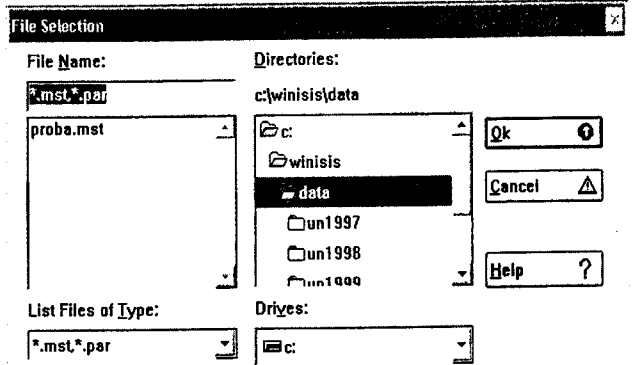
Most tehát kattintsunk rá a TERMINATE gombra, hogy a végső kérdésre

igent mondhatunk, és létrejön adatbázisunk:

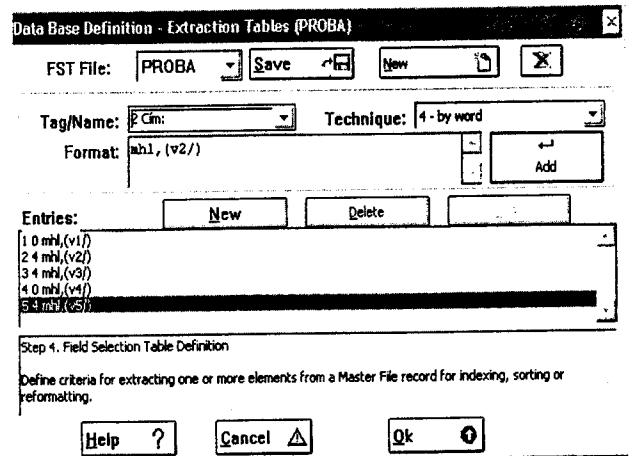
Ezután mindjárt fel is ajánlja nekünk a gép, hogy nyissuk meg az adatbázist (a *proba.mst* felíratra kell kattintani kétszer),

s tulajdonképpen meg is kezdhetnénk a munkát, ha nem kellene visszatérnünk az egyes mezők visszakereshetőségi módjának beállításaihoz.

Ennek érdekében az adatbázis megnyitása után a felső menüsorban kattintsunk rá az EDIT pontra, a legördülő menüből pedig válasszuk ki a FIELD SELECTION TABLES lehetőséget.

Itt tudjuk beállítani, hogy melyik mezőt miként kívánjuk feldolgozni a programmal:

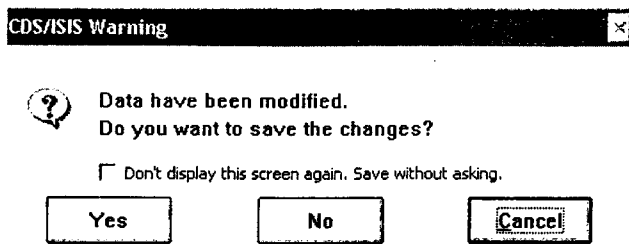
Ez egy picit nehézkes, érdemes jól odafigyelni! Először az ENTRIES: ablakban kattintsunk rá kétszer a szerkeszteni kívánt mezőre. Akkor jó a kijelölés, ha a FORMAT: ablakban a kiválasztott mező utáni karaktersorozat jelenik meg (a képen: mh1, (v5/), a TAG/NAME: mezőben pedig a megfelelő mezőnév (5 Szöveg:). Ezután a

TECHNIQUE: választómezőben ki kell választanunk az indexelés módját. Én a választékból kettőt szoktam használni, a 0 – by line vagy a 4 – by word lehetőséget. Az előbbi a sort indexeli (tehát Lópici Gáspár szerző Lópici Gáspárként, egy helyen jelenik meg az indexben, az utóbbi pedig az egyes szavakból készíti a visszakeresésnél használható szótárt.

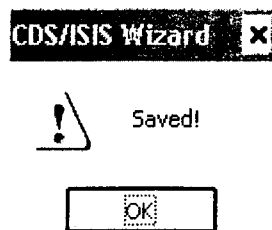
A mező többi lehetősége is biztosan nagyon hasznos, ha majd valaki könyvet ír a WinISIS-ről, nyilván részletesen fogja tárgyalni azokat.

Az indexelési/invertálási mód kiválasztása után az ADD gombra kell kattintani, hogy a beállítás megőrződjön. Itt sem baj, ha később meggondoljuk magunkat, új beállítással újraindexelhetjük adatbázisunkat.

Változtatásainkat természetesen jóvá is kell hagyatnunk a géppel:

A megnyugató visszaigazolás a mentésről:

Nem tudom, hány kedves olvasónak volt türelme ezt az írást idáig végigbogarászni. Mindenesetre, ha nem küldenek tiltakozó leveleket a szerkesztőségbe, a következő számba megírom, hogy történik az adatbevitel, hogyan lehet egyszerűen és gyorsan keresni, nyomtatni, s mit ügyetlenkedtem össze ahhoz, hogy az ékezetes magyar betűk is kezelhetőek legyenek a WinISIS-ben. Aki viszont türelmetlenebb, s már a fentiek alapján belevágna adatbázisa létrehozásába, s úgy véli, valamit nem elég világosan fejtettem ki, keressen a takats@mail.vfmk.hu e-mail címen, vagy az (56) 510-112-es telefonon.

Takáts Béla könyvtáros
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei
Verseghy Ferenc Könyvtár

**Könyvtári
Intézet**

Nyilvános könyvtárak adatbázisa

Hogyan keressünk?
KERESÉS

Bevezető

Az 1997. évi CXL. törvény új alapokra helyezte a magyar könyvtári rendszert: szabályozta a mindenki számára hozzáférhető nyilvános könyvtári ellátást, meghatározta a nyilvános könyvtár alapkövetelményeit, alapfeladatait és előírta, hogy a nyilvános könyvtárakról jegyzéket kell vezetni. A Könyvtári Intézet a 64/1999. (IV. 28.) Korm. rendelet szerint közreműködik a jegyzék vezetésével kapcsolatos feladatok ellátásában. **A jegyzékre került nyilvános könyvtárak Kulturális Közlönyben megjelentetett hivatalos listája - a Nyilvános könyvtárak jegyzéke - hozzáférhető a NKÖM honlapján (www.nkom.hu/infoteka/konyvtar).**

A Könyvtári Intézet adatbázisa az 1995-96-ban kiépített Microsis alapú KALAUZ-adatbázis és az adatbázis alapján 1997-ben kiadott Könyvtári Minerva 1996. a könyvtárak szolgáltatási kalauza c. kézikönyv továbbfejlesztésével jött létre, napjainkban - konvertálás után - a Microsoft Access 2000 (9.0) változatával épül. Az adatbázis helyben hozzáférhető a Könyvtári Intézet Szervezési és Elemző Osztályán, a nyilvánosságának szánt adatai elérhetőek a Könyvtári Intézet honlapjáról, ahol SQL alapú adatbázis JAVA keresőfelületen biztosítja a többszempontú visszakeresést.

Az adatbázisban a beérkezés pillanatában megjelenítjük mindazokat a változásokat, amelyek a már nyilvános joggal bíró könyvtárak adataiban következnek be; ill. a miniszteri döntés után (a Kulturális Közlöny megjelenésének átfutási ideje alatt) azonnal közöljük az újonnan nyilvános jogot szerzett könyvtárak adatait. A nyilvánosság ténye, ill. a módosított adatok természetesen ebben az esetben is csak a Közlöny megjelenése után válnak hivatalossá.

A kormányrendelet szabályozta a nyilvános könyvtárak jegyzékének tartalmát: a jegyzékre való bejelentkezést a könyvtárfelelősök feladatává tette, előírva a benyújtandó dokumentumok körét. Az adatbázisban szereplő adatok tehát a benyújtott *Alapító okiratok*, a kormányrendelet mellékleteként kitöltött *Nyilatkozatok* (esetleg *Szervezési és Működési Szabályzatok*) alapján kerültek felvételeire.

Az első ötven év „Emberlétünk nélkülözhetetlen állomásai az ünnepek”

A bonyhádi könyvtár 2002. december 28. és 30. között ötvenórás folyamatos nyitva tartással ünnepelte félévszázados fennállását. December 28-án tíz órakor vette kezdetét az ötvenórás felolvasás és az Internet Fiesta, amely folyamatosan, december 30-án tizenkét óráig tartott. A felolvasók között a legfiatalabb hat-, a legidősebb hatvannégy éves volt. A résztvevők tolmácsoltak egyebek mellett verseket, meséket (cigány és rémmeséket), novellákat, meghökkentő történeteket, részleteket háború előtti olvasókönyvből, a Büntető Törvénykönyvből. A rekordok könyvébe is beleillő felolvasásban az volt a legszebb, hogy hivatalosan bejelentett rekordkísérlet nélkül is sikeresen lezajlott. Igazán örömteli, hogy csak a könyvtárért, egymásért, a sajátos hangulatú eseményben való részvétel kedvéért jöttek el az olvasók.

A hivatalos ünnepség 28-án tizennégy órakor kezdődött. *Potápi Árpád*, Bonyhád város polgármestere köszöntötte a könyvtárat, a megjelenteket. Rövid könyvtártörténeti áttekintése után az intézményünkhöz kötődő személyes élményeit (melyeket először a gyermekkönyvtár rendszer látogatójaként, majd diákként, a későbbiekben pedig pedagógusként szerzett) osztotta meg a szép számú, velünk együtt ünneplő érdeklődővel. A bonyhádi könyvtár neki a tanuláson, a művelődési és szórakozási lehetőségeken túl szép, emberi kapcsolatok létrejöttének színtere is – vallotta.

A köszöntők között ott volt az Illyés Gyula Megyei Könyvtár vezetője, *Elekes Eduárdné* is, aki a szak-

*Bertalan Sándorné,
a bonyhádi könyvtár
„örökös” igazgatója*

mai méltatáson túl elmondta, hogy e kisváros bibliotékájának szépsége, hangulata mindig lenyűgözte. Kiemelte, hogy Bonyhádon mindig történik valami érdekes, különös, s hogy ebben a könyvtárban is az olvasó áll az első helyen. Elekes Eduárdné külön köszöntötte *Bertalan Sándornét*, a bonyhádi könyvtár „örökös” igazgatóját, aki neki is példaképe, szakmai segítője volt. Bertalan Sándorné – harmincnégy éven keresztül vezette a könyvtárat – visszaemlékezésében az ún. hőskort, a kezdeteket elevenítette fel, az örömeket és a bánatokat. „A könyvtárosságot nem hivatásként művelni nem lehet” – mondta.

Nagy László – alig a harmincon túl – vallott gyermekkönyvtári élményeiről, majd *Oroszki István* beszélt, aki a rendszerváltozás után tizenkét éven át volt a város polgármestere. Ő a közelmúlt, az elmúlt több mint egy évtized eseményeit idézte fel. Bibliofil ember lévén mindig szívügyének tekintette a város kultúrájának, könyvtárának ügyét, s lehetőségeihez mérten mindig támogatta is.

Az évfordulón jelent meg a könyvtártörténeti füzet (*A bonyhádi Solymár Imre Járási-városi Könyvtár 1953–2002*), melyet *dr. Kolta László* írt. „Nem a szakmának, hanem a bonyhádiaknak, ismeretterjesztő szándékkal írtam a helyi könyvtár történetéről szóló dolgozatomat” – mondta bevezetőjében a szerző. Az ünnepségen ismertette a füzet felépítését: az általános könyvtártörténeti áttekintés után leírja a település könyvtárait a XIX. századtól (egyesületi, iskolai, egyházi stb.), ezt követi a szocializmus könyvtárhálózatának bemutatása. Külön fejezet szól az 1953 és 1976 közötti időszakról – Bonyhád 1977-ben lett város. A dolgozat második részében – 1977-től 2002-ig – a városi könyvtár területeit, az ott folyó munkát, a fejlesztéseket tárgyalja. A dolgozat befejező része a távlati terveket ismerteti. „Ha végigpillantunk Bonyhád e fontos intézményének félévszázados útján s gondolatban felidézzük, honnan indult és milyen né vált, akkor látjuk, mekkora a különbség... A könyvtár együtt fejlődött az igényekkel és a településsel. Fejlesztették egymást, méltóvá váltak egymáshoz.”

A „régí” bonyhádi könyvtárosok köszöntése zárta az ünnepi műsor első részét.

Az ünnepség második részében *Molnár Pál* újságíró megnyitotta *Fazekas József* kardkovácsnak, a Balassi-kard készítőjének a kiállítását. A jubileumi ünnepségre a koronát a Balassi-karddal kitüntetett három költővel – *Buda Ferenc*cel, *Döbrentei Kornéllal* és *Nagy Gáspárral* – való találkozás, a velük folytatott kötetlen beszélgetés tette fel. „Bonyhád egy napra az irodalom fővárosa lett” – mondta Nagy Gáspár. (*Fent.*)

29-én került sor a már szeptemberben meghirdetett pályázatok (*Az én könyvtáram* címmel rajz- és prózairó pályázatot hirdettünk meg) értékelésére.

A Holló együttes koncertjén megzenésített verseket hallgathattak az érdeklődők. Délután négy órakor került sor *Fehér L. Géza* rendhagyó könyvbemutatójára (*Az ördög utolsó fortélyá*), majd a „bibliofil teadélutánra”, ahol a könyvtárbarátok látták vendégül azokat, akik a jubileum alkalmából örökbefogadtak egyet-egyet a könyvtár dokumentumai közül. (*Alsó kép.*)

A 29-én nulla órától huszonnégy óráig meghirdetett ingyenes beiratkozás és a késők büntetésének elengedése meghozta az eredményét.

Ezen a napon 335-en iratkoztak be, és számos rég nem látott dokumentumunk is visszakerült.

30-án délelőtt került sor a legaktívabb (minden részprogramban szerepet vállaló) résztvevők közötti ajándéksorsolásra, és a rendezvény ünnepélyes zárására.

A háromnapos rendezvény családias, jó hangulatához nagyban hozzájárult, hogy a látogatók egy-egy kis tálca süteménnyel kedveskedtek egymásnak, a könyvtár szendviccselel, teával, kávéval, ásványvízzel várta vendégeit.

Ötven óra a gyermekkönyvtárban

A gyerekek birodalmában, a gyermekrészelegén is színes programokkal köszöntötték a könyvtárat születésnapján. A gyerekek aktívan kivették részüket az ötvenórás, megállás nélküli felolvasásból, majd maratoni Harry Potter-klubfoglalkozáson teheték próbára varázstudományukat – és türelmüket is. Ennek keretén belül ugyanis 29-én reggel nyolc órától kockacukorból megépítették az egykori Perczel-kúriában működő intézményünk makettjét, aztán pihenés gyanánt óriási, rizsből készült kép formájában alkották meg könyvtárunkat, s mikor ezzel elkészültek, mesedélutánon vettek részt.

Mindezt kézműves foglalkozás követte, ahol a kicsik és a nagyok együtt készíthettek vidám szilveszteri lámpásokat. Hogy az este se legyen unalmas, a késői nyitva tartást igencsak élvező gyerekek kirakták a könyvtár poszter méretűre kinagyított, majd összedarabolt fotóját, házilag gyártott puzzle-játék formájában. A mozgalmasságával kissé kimerítő, tartalmas napot filmvetítés zárta.

A rendezvénysorozat utolsó napján a gyerekek befejezhatték lámpásaik elkészítését (mivel azoknak 24 órát száradniuk kellett), beszerezhatték a még hiányzó bónuszait, hogy aztán végigizgulhassák a sorsolást. Minden gyerek nyert valamit, senki nem ment haza üres kézzel.

Az ajándékokon túl azonban egy olyan élménnyel is gazdagodtak e három nap alatt, ami talán sosem adatik meg még egyszer életükben, hiszen melyik könyvtárban lehet éjjel egymásnak vicceket mesélni vagy felolvasni?

Talán ötven év múlva újra kipróbálhatják, de akkor már saját gyermekeikkel.

Antal Mária

BOBCATSSS 2003

A XI. Nemzetközi BOBCATSSS Szimpóziumot február 3-a és 5-e között rendezték a toruňi Nikolas Kopernikusz Egyetemen. A szervezést, az anyagiak előteremtését, a szakmai előkészítő munkát minden évben egy közép- vagy kelet- és egy nyugat-európai könyvtárosképző intézmény vállalja magára: lengyel részről az idén *Bronislaw •urawski* vezetésével a toruňi egyetem diákjai, holland oldalról – a Magyarországon is ismerős – *Ruud A. C. Bruyns* (a konferenciákon csak „Father BOBCATSSS”) és lelkes csapata végeztek kiváló munkát.

Mára már szinte hagyománynak tekinthető, hogy az Eötvös Loránd Tudományegyetem hallgatói, ha nem is tömegesen, de felkeresik a konferenciát, ahogy Szombathelyről *Murányi Péter* és hallgatói sem hiányozhatnak. Északi szomszédaink ugyan tettek egy kísérletet, hogy vasutasstrájkjal akadályozzák az odautazásunkat, de bebizonyosodott, hogy minket sem olyan fából faragtak, hogy mindezt tétlenül nézzük: mi autóval mentünk, a szombathelyiek kerülő úton, vonattal közelítették meg a helyszínt. (A nehéz helyzetű szlovák vasutasokkal való együttérzésünket a szűk Opel Corsában való kétszer tizen-négy óra szorongással fejeztük ki, míg *Murányi Péter* és *Bíró Szabolcs* egy, a bécsi Südbahnhofon eltöltött fagyos éjszakával „szolidaritott”...) Az első perctől kezdve biztosak voltunk benne, hogy megéri fagyoskodni, kényelmetlenül utazni, ugyanis remek hangulatú, magas szakmai színvonalú rendezvényen vehettünk részt.

A téma különös aktualitással bír a közép- és kelet-európai országok számára az európai uniós integráció előestéjén: Information Policy and the European Union (Információpolitika és az Európai Unió). A tavalyi szimpóziumhoz képest talán kevésbé volt olyan egyértelmű gondolatmenete a rendezvénynek, ugyanis igen sokféle téma elfért a cím tág teret engedő esernyője alatt: emberi jogok és könyvtári szolgáltatások, információs szolgáltatások etnikai kisebbségek és fogyatékosok számára, EU-projektek az információs szolgáltatások területén, multimédia, jogi szabályozás (pl. copyright), oktatás, információs írástudás-írás-tudatlanság, új könyvtáros szerepek stb.

Magyarországot az idén a szombathelyi könyvtártudományi szaktársak képviselték az előadók sorában. Bár az előadás ellen látszólag

minden összeesküdött, *Murányi tanár úr* nem ismert lehetetlent. Sem hó, sem sztrájk, sem a meghibásodott digitális kivetítő nem gátolhatta meg a szombathelyi különítményt expozejük megtartásában. Így nemzetközi fórumon hangzottak el olyan fontos kérdések, hogy milyen lehetőségek vannak a webforrások gyors hozzáférhetővé tételére egy olyan viszonylag kis nyelv esetében, mint a magyar, továbbá milyen módszerek, eszközök és technikák segítségével lehet hatékonyan a felhasználók rendelkezésére bocsátani az információt, tehát hogyan tudnak könyvtárosok és hallgatók együttműködni a magyar nyelvű ismeretanyag közlésében.

Mélyebb szakmai vitákba bonyolódhattak a workshopok résztvevői. Ilyen formában két témára lehetett jelentkezni (és kellett is, ugyanis az idén először húsz főben maximalizálták a résztvevők számát): mindkettő, a *digitalizáció* és a *virtuális könyvtár* problémája is már egy új, globális hálózatokon keresztül elérhető *Mundaneum* koncepcióját vetítette előre. Ezen túl az egyes szekcióülések után is hagytak lehetőséget a témákkal kapcsolatos kérdések megbeszélésére, az elhangzottak továbbgondolására.

A körülmények, amelyeket a lengyelek meg tudtak teremteni a szimpóziumra, valóban lenyűgözők voltak. A nemrég felújított Kopernikusz Egyetem tágas és modern épülete egyértelművé tette, hogy valóban nem sok választja el Európa valamikori keleti és nyugati felét egymástól.

A rendezvény fényét a pompás körülmények mellett az is növelte, hogy a legfontosabb nemzetközi szakmai szervezetek képviselői (IFLA, EUCLID) mellett a toruňi polgármester, az egyetem rektora, sőt a lengyel kormány néhány tagja is tiszteletét tette a konferencián, és megnyitó beszédben köszöntötte a résztvevőket. Bevezető gondolataikban többen is hangsúlyozták az európai integráció fontosságát mind a közép- és kelet-, mind a nyugat-európai államok számára, az információs szektor és benne a könyvtáros szakma kiemelt jelentőségét az épülő globális világrendben.

A helyszín, Toruň, történelmi belvárosával – melyet az UNESCO a világörökség részének nyilvánított – és a modern igényeket is kielégítő egyetemével a hagyomány és az újítás egymást kiegészítő, egymást feltételező voltát szimbolizálta. A város egykori lakója és az egyetem névadója, Kopernikusz – mint az első valóban európai diákok egyike, aki távol otthonától vé-

gezte az egyetemet, majd hazájában tevékenykedve az egész európai kultúra számára adott új tudományos eredményeket – hűen reprezentálta az európai állampolgárság lényegét.

A szervezők nagy hangsúlyt fektettek a lengyel kultúra bemutatására. Az első napon a toruñi néptáncgyűttes bemutatóját élvezhettük, melynek során közös táncrea is nyílt alkalom. Az együttes tagjai rendre bevontak minket is a mulatságba, egyszerűbb lépéseket tanítottak, így a közös tánc élménye még inkább összekovácsolta a különböző népeket. Végül egy igazi európai táncal, a keringővel záródott az együttlét. Nem csak a szimpózium résztvevői barátkoztak össze a hangulatos estét követően: a fiatal lengyel táncosok elkísértek bennünket a városháza alatti szórakozóhelyre, ahol hajnalig tartott a multság.

A második napon a városháza dísztermében komolyzenei koncertet hallhattunk az egyetem kórusától és vonószzenekarától. Ezt követően a képtárat tekintettük meg, mely szintén a városháza épületében található, majd az előző naphoz hasonlóan újra az épület pincéjében található mulatóhelyre vonultunk. Az informális együttlétek kevesebb szakmai vonatkozással bírnak, mégis nagy a jelentőségük, elsősorban a kapcsolatok és barátságok építésében. Az idén például a tavalyi ismeretségek után ketten is a toruñi egyetem fiatal tanársegédjének, *Piotr Malak*nak és kedves feleségének vendégszeretettel élvezhettük, akik saját otthonukban láttak minket vendégül a konferencia teljes időtartama alatt.

Már korábban is volt alkalmunk megtapasztalni, hogy a lengyel–magyar barátság nem veszett el a történelem süllyesztőjében. Évek óta a lengyelekkel vagyunk a leginkább baráti viszonyban. Bennük is elevenen él a mondás: „Lengyel–magyar két jó barát, együtt harcol, s issza borát!” (Polak–Wengier dwa bratanki ido szabli, ido szklanki). Így természetesen kötelességünknek éreztük, hogy amikor a lengyel szervezők egyike, *Katarzyna* kórházba került az utolsó napon, meglátogassuk őt. Persze csúsztak hibák is a szervezésbe. Sajnos nem készült el a konferencia előadásainak írásos változatát tartalmazó kötet, így azt csak később fogjuk megkapni, postai úton. Az előadások tartalmáról így a helyszínen csupán az előzetesen beküldött tartalmi tömörítvényeket tartalmazó füzetecskéből tájékozódhattunk.

A záró szekció végén a BOBCATSSS zászló ezúttal a lettekhez került, akik a svédekkel együtt

kaptak lehetőséget a 2004-es konferencia megszervezésére. Színes diákon mutatták be a rendezvénynek jövőre otthont adó rigai helyszínt, és ismertették a témát is – könyvtárak és információ multikulturális társadalmakban –, mely szintén különös jelentőséggel bír az Európai Unió bővítése szempontjából. Jó lenne, ha Rigába a viszonylag nagy távolság ellenére többen tudnánk menni magyarok, ugyanis a konferenciasorozat magyar–holland közös rendezvénynek indult, és bizony ahhoz képest igen szerény létszámban képviseltettük magunkat. Az pedig egyelőre csak az álmainkban szerepelhet, hogy esetleg újra Budapesten rendezzünk a szimpóziumot... (*Bella Katalin – Giczi András – Peer Gábor – Szabó Tamás Péter – Tóth Máté*)

Mesél: Berecz András

„A képzelet szabadságával megajándékozni egy embert, a legnagyobb jók egyike”

Mindannyian tudjuk, hogy a népmese szájhagyomány útján terjed, szövege változó, tesznek hozzá, vesznek el belőle.

Manapság a népmesék kötetekben összegyűjtve olvashatók, neves íróink vagy néprajzosok szorgos gyűjtőmunkájának köszönhetően. Olvaszuk is gyermekeinknek, unokáinknak, ajánljuk olvasóinknak kultúránk e gazdag, kifogyhatatlan tárházát. Alkalmanként hagyományörző csoportokban, óvodákban, iskolákban, különböző versenyeken elhangzanak: szépen is, kedvesen is, az írásban lejegyzett formában. Szívesen hallgatjuk. Élvezzük is, tetszik is, de már nem fülünk hallatára, szemünk láttára születik a cselekmény. Nincs hiányérzetünk, mert nem is tudjuk, milyen az. Mígnem egyszer *Berecz András* énekes, mesemondó szájából a tekergő, kanyargó, burjánzó, tempósan lépő, lépegető, folyondáros mondatokból szőtt történeteket meg nem halljuk.

Elvárásolva figyeljük őt, derülünk, elgondolkodunk, vagy éppen szomorkodunk fordulatos történeteink, s önfeledten örvendünk a mese csattanóján. Nyelvünk ősi gyökerei élednek fel szavai nyomán. Hangjában érezzük a pásztor ráérős nyugalmát, az Alföld kopárságát, a Kárpátok hús páráját. Megsejtünk egy, a miénktől már teljesen különböző világot, amelyet azért örünk zsigereinkben. Talán éppen a sokat olvasott, összegyűjtött, leírt mesék hatására?

Gyermekkönyvhónap Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

A magyar kultúra napja alkalmából több Vas megyei könyvtár – köztük a celldömölki Kresznerics Ferenc Könyvtár – vendége is volt a Berzsényi Dániel Könyvtár szervezésében és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával Berez András.

A könyvtár zsúfolásig megtelt. A közönség együtt lélegzett a mesemondóval. A dorombból kicsalt dallamok, majd az énekszó, az eredet- és a teremtés-mesék után az első és a második világháború keserves élményeinek hatására született, hihetően előadott, hihetetlenül nagyotmondó, hazudós mesékkal folytatódott az előadói est.

Ahogy *Erdélyi Zsuzsanna* az utolsó órában gyűjtötte össze az archaikus népi imádságokat, úgy szedegeti most csokorba Berez András idős, háborút, fogságot megjárt emberek katonatörténeteit, történetváltozatait, a nagyotmondó, vicces meséket, amelyek segítségével a szegény ember képes volt túlélni balsorsát.

Végül videofilmet vetített előadónk a legutóbbi délvidéki és erdélyi gyűjtőútról, s a mesélő emberek, az „adatközlők” Gyergyóból vagy Bácskából már ismerősként tekintettek ránk a képernyőről, holott most láttuk őket először.

Egy hónap is eltelt azóta, hogy Berez András *Félbevágott pipafüst* című előadói estjének részese lehettem. Többször kerestem titkát, amellyel kicsit és nagyot, öreget és fiatalat – jobb szót nem tudok – elvarázsolt, székhez ragasztott. Csak szavakat sorolok fel, amelyek eszembe jutnak róla, jellemzik őt: kedvesség, humor, derű, emberszeretet, emberismeret, figyelem és türelem, képesség és tehetség, hit, hazaszeretet. Ám ez nem elegendő a rejtély megfejtéséhez.

Berez Andrást meg kell hallgatni.

Dr. Bellézné Horváth Cecilia
Kresznerics Ferenc Könyvtár, Celldömölki

Harmincegy éves hagyomány már, hogy a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár Gyermekrészlege évente megrendezi a gyermekolvasók, a gyermekkönyvek ünnepét, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Gyermekkönyvhónapot.

2002-ben a hagyományostól eltérő időpontban – november 6-ától december 11-éig – tartott a programsorozat. Korábban minden évben már tavasszal rendelkezésünkre álltak a pályázati források, ám tavaly – ezek hiánya miatt – csak ősszel tudtuk megszervezni a gyerekek várva-várt eseményét. A rendezvények koordinálását a 2000-ben alakult Szabolcs-Szatmár-Beregi Gyermekkönyvtáros Műhely végezte.

A gyermekkönyvhónap keretében százhusz programot szerveztünk – kb. hat és félezer gyerek, illetve érdeklődő részvételével. A megye huszonhét kistélepülésének, városának könyvtáraiban, iskoláiban tölthették hasznosan szabadidejüket az óvodások, a kisiskolások és a felső tagozatos tanulók. A programsorozatot úgy állítottuk össze, hogy minden korosztály megtalálhatta az őt érdeklő témát, rendezvényt.

Nagy sikerrel zajlottak az író-olvasó találkozók. *Marék Veronikát*, a Kipp-kopp történetek íróját örömmel fogadták a nyírbátori, a jándi, a tornyospálcai, illetve a nyíregyházi óvodások, kisiskolások. *Nógrádi Gáborral* Tiszalökön, Tiszavasváriban és Nyíregyházán találkozhattak az irodalomkedvelő felső tagozatos tanulók. *Weinrauch Katalin* beregszászi költőnő „adta önmagát”, s újra elvarázsolta a fehérgyarmati, a

nyírszőlősi és a nyíregyházi kicsiket és nagyobbakat. *Kanizsa József*, az óbudai Krúdy Kör elnöke szívesen látogatott Krúdy szülőföldjére, ahol „értő” közönségre talált a nyírtelki, a nagykállói, valamint a nyíregyházi tanulók körében.

Helyi költőink rendszeres szereplői a gyermekrendezvényeinknek. Ez alkalommal *Bodnár István* verseskötetének, a *Ha nagy leszeknek* a nyíregyházi bemutatója kapcsán tartott rendhagyó irodalomóra jelentett élményt a kisiskolásoknak. A helyi *Dongó együttes* néhány – a kötetből választott – megzenésített verssel kedveskedett a hallgatóságnak.

Mihálka György Tisztán című gyermekverskötetét is rendhagyó irodalomórákon mutatták be, a nyíregyházi kisiskolások nagy örömeire.

A madárvonulásról, a madárvédelemről tartott – diafilmvetítéssel egybekötött – érdekesítő ismeretterjesztő előadást Ajakon és Kisvárdán a népszerű *Schmidt Egon* ornitológus, szakíró. *Gera Pál* dia- és videovetítéssel egybekötött rendhagyó természetismereti óráin többek között érdekes állatkerti történetekkel ismertette meg a nyírmeggyesi, a nagykállói és a nyíregyházi gyerekeket.

Programjainkat színesítették *B. Horváth István* zenés irodalmi műsorai. Nyíregyházán és Csengersimán a Teddy mackó születésének századik évfordulója alkalmából medvenótákkal szórakoztatta a kisiskolásokat az előadóművész. Nyíregyházán és Fehérgyarmaton a *Luca naptól Vizkeresztig* című műsora jelentett maradandó élményt a gyerekeknek.

A megye több településén készségfejlesztő manuális foglalkozásokon a népi szövés technikájával, a gyöngyfüzéssel, bábok, dísz tárgyak, termésképek és játékok készítésével, a textilfestéssel és a batikolással ismerkedhettek meg az érdeklődő gyerekek.

Évről-évre nagy népszerűségnek örvendenek a pályázatok, versenyek, vetélkedők, melyek témáit mindig az adott év aktuális évfordulóihoz kapcsoljuk.

2002-ben *Kossuth Lajos* születésének kétszázadik, valamint *Illyés Gyula* születésének századik évfordulója jegyében folytak e programok.

Nagy érdeklődés mellett zajlott le az *Illyés Gyula* születésének évfordulója alkalmából kiírt, *A háromágú tölgyfa tündére* című megyei rajzpályázat. Az alsó és felső tagozatos kategóriában meghirdetett pályázatra benevezők *Illyés*

Gyula bármelyik meséjét illusztrálhatták – szabadon választott technikával. A megye huszonnyolc településéről 454 alkotást küldtek be a gyerekek. A legtöbben *A háromágú tölgyfa tündére*, *A kisgömböc*, *A három kívánság* és az *Égig érő fa* című mese cselekményét, szereplőit örökítették meg. A rajzokat *H. Németh Katalin* grafikusművész és *Székhelyi Edit* festőművész bírálta el. A zsűri ötven képet tartott kiállításra érdemesnek (huszonnyolc alsó tagozatos és huszonkét felső tagozatos diák munkáját). Mindkét kategóriában öt-öt tanulót díjazott, egy gyerek különdíjat kapott. A nyertes gyerekek oklevelet, könyvajándékot és emléklapot kaptak. Az ünnepélyes eredményhirdetésre és díjkiosztásra november 6-án került sor, a gyermekkönyvhónap megnyitó ünnepségén. A programsorozatot *Pataki József*, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat művelődési és ifjúsági osztályának vezetője nyitotta meg. A díjkiosztás után a résztvevők *Illyés*-meséket hallhattak *Abonyiné Antal Anna* könyvtárostanártól tolmácsolásában, majd ezt követően a *Rege együttes* zenés irodalmi műsorában gyönyörködhettek.

A rajzkiállítást a gyermekkönyvhónap ideje alatt több mint kétezer érdeklődő tekintette meg.

Négyéves hagyománya van már a városi *hangosolvasás-verseny* megrendezésének. Ez alkalommal Nyíregyháza negyedik osztályos tanulói részére, a *Kossuth*-évforduló alkalmából hirdettük meg a versenyt *Mentsétek meg a hazát!* címmel. A benevezett tizenhat versenyzőnek *Lengyel Dénes Kossuth Lajos öröksége* című

NAPILAPOK

HETILAPOK

HAVILAPOK

MAGAZINOK

IDŐSZAKI
KIADVÁNYOK

TERJESZTŐK

TELEKOM-
MUNIKÁCIÓ

KÖZTERÜLETI
REKLÁMOK

ELADÁSHELYI
REKLÁMOK

KIÁLLÍTÁSOK ÉS
VÁSÁROK

ÜGYNÖKSÉGEK,
NYOMDÁK,
KIVITELEZŐK

HIRDETÉSI ENCIKLOPÉDIA

Média Hirdetési Árak és Szolgáltatások
22. kiadás 2003. március

HAZÁNK EGYETLEN MÉDIA ADATTÁRA
félévente bővítve és aktualizálva

KÖNNYEN KEZELHETŐEN
900 oldalon közel 4000 média adatai
10 tartalomjegyzék és 4 regiszter segítségével

ÁTFOGÓAN
média adatok + média adatbanki jelentések
kivitelezők minden szakterületről + szakcikk, szövegségek, újságírók és szövívők részletes adatai

BARÁTSÁGOS ÁRON
könyv 1 Ft-os médiánkénti áron
CD 0,5 Ft-os médiánkénti áron
ingyenes faxbanki és felvilágosítási lehetőségek

Megrendelhető

S&S Karakter Kft. • 1055 Bp. Honvéd u. 40.
Telefon: 302-7288, 301-0239 Fax: 475-0803
E-mail: mediaasz@vnet.hu

kötetéből kellett felolvasnia – előzetes felkészülés után –, folyamatosan három percig. (A bemutatásra kerülő szöveget a verseny napján választotta ki a zsűri.) Értékelési szempont volt a pontos szövegalkotás, szövegtagolás és a kifejező olvasás. A szakértő zsűri három tanulót díjazott, akik oklevélben és könyvajándékban részesültek.

Az égis erő fa címmel nagy sikerű megyei mesemondó versenyt rendeztünk Illyés Gyula születésének évfordulója alkalmából. A két kategóriában – első és második osztályosok, illetve harmadik és negyedik osztályosok – meghirdetett versenyen összesen ötvenhárom tanuló mérte össze tudását. A versenyzőknek egy szabadon választott – Illyés Gyula által gyűjtött – mesét kellett előadniuk, maximum három percen. A legtöbb tanuló *A rest macska*, *A loncsos medve*, *A rátóti csikótojás*, *Mátyás király meg az igazmondó juhász* és az *Így jár, aki irigy* című mesét választotta. Értékelési szempont volt a

beszédtechnika, az előadásmód és a szövegválasztás. A zsűri mindkét kategóriában három díjat adott ki. A tanulók oklevelet, emléklapot és könyvajándékot kaptak.

Új kezdeményezésként – hagyományteremtő szándékkal – hirdettük meg *Bolondos mesék* címmel a megyei *csalimese-író pályázatot*, harmadik-negyedik és ötödik-hatodik osztályos kategóriában. Egy tanuló legfeljebb két mesével nevezhetett be. A megye huszonhárom általános iskolájából 107 tanuló 123 pályamunkát nyújtott be. Értékelési szempont volt, hogy az írásmű egyéni legyen, és feleljen meg a csalimese műfaji követelményeinek. Igazi „szellemi csemegét” jelentett a bírálóknak a sok színvonalas, vidám, csattanós történet olvasása. A zsűri a két kategóriában tizenegy gyereket díjazott. Az ünnepélyes eredményhirdetésre és díjkiosztásra november 28-án került sor a Móricz Zsigmond Könyvtár előadótermében, ahol *Kóka Rozália* mesemondó élvezetes történetekkel kedveskedett a gyerekeknek.

Rendezvényeink lebonyolításához a Nemzeti Kulturális Alapprogram Könyvtári Kollégiumától ötszázezer forintot nyertünk, amit a helybéli szponzorok támogatásával egészítettünk ki.

Tapasztalataink szerint érdemes évről-évre újra megrendezni e rendezvénysorozatot, hiszen az általános iskolások minden korosztálya érdeklődésére számot tartó, változatos programokkal sokszínű élményt nyújtunk számukra: elősegítjük szabadidejük hasznos eltöltését, az írókkal, költőkkel való személyes találkozások pedig megnövelik a gyerekek érdeklődését az adott író, költő művei, illetve a megismert témakörök irodalma iránt. S szolgálhatnánk-e mi, gyerekekkel foglalkozó könyvtárosok, gyermekkönyvtárosok ennél jobban, hatékonyabban a gyerekek olvasóvá nevelését?

Dr. Bihari Albertné
igazgatóhelyettes
Móricz Zsigmond Megyei és Városi
Könyvtár
Nyíregyháza

OPPORTUNITIES 2003, Dublin

Európa legnagyobb oktatási kiállítása, képzési/továbbképzési bemutatója – valamint állásbörzéje

Az írek nem élnek a nagy számok bővületében, takarékosak a felsőfok alkalmazásával, és nem jellemzik őket az olcsó, hatásvadász hirdetések sem.

Ez a február első hetében megrendezett kiállítás valóban impozáns méretű és minőségében is különleges volt, Európai viszonylatban is.

A kiállítás és állásbörze megnyitójának fő vendége *Mary Harney* miniszterelnök-helyettes (gaelül: an Tanaiste) volt, aki igen ügyes és lényegretörő beszédében felvázolta, miért érdemel különleges figyelmet ez a rendezvény. A miniszterelnök-helyettes, aki egyben a gazdasági ügyekért felelős vállalkozási, kereskedelmi és munkaügyi miniszter is, a kormány legfontosabb feladataként és eredményeként a folyamatos munkahelyteremtést jelölte meg. Utalt a Delors Bizottságnak a növekedésről tíz évvel ezelőtt megjelent Fehér Könyvére, amely a merev strukturális munkanélküliség leküzdésével a versenyképesség fokozása és új munkahelyek teremtése mellett értelt.

Ezen a téren Írország saját tapasztalataira hivatkozhat. Harminc éve a munkahelyteremtés és a piacnyitás lehetősége miatt váltak EU-taggá. Írország elmúlt negyven évi gazdaságtörténete bemutatja, hogyan lehet egy krónikus munkanélküliséggel küzdő, lassan fejlődő gazdaságból csaknem teljes foglalkoztatást biztosító, dinamikus gazdaságot teremteni.

Anélkül, hogy az ír gazdasági transzformációt magyarázó okokat részletezte volna – elismerve az EU hatékony támogatásainak jelentőségét –, az előnyös demográfiai helyzetüket és a képzés, oktatás terén befektetett erőfeszítések megtérülését hangsúlyozta. Felhívta a figyelmet az általa legfontosabbnak tekintett két tényezőre. Az egyik a társadalom egyetértésével végrehajtott folyamatos és jelentős adócsökkentés, a másik pedig az euró bevezetése és az azzal együtt járó alacsony hitelkamatok működése.

Nem csupán a kiállítás jó szervezottsége és imponáló méretei ihlették tehát beszámolómat, hanem az is, hogy jó példaként említsük a *társadalmi konszenzus fontosságát*. A közös értékrend nagyon erősen tudja növelni a társadalmi kohéziót. Ez alatt a négy

évtized alatt Írország jelentős fejlődésen ment keresztül, és Európa egyik legszegényebb országából az egyik legsikeresebbé vált.

Ma egyre többet emlegetik az EU-ban kelta tigrisként az országot, ami azzal a váltással függ össze, hogy nemzeti prioritást és igen nagy támogatást kapott az oktatás. Jelentős mértékben nő a „kiművelt emberfők” száma, és komoly, végiggondolt befektetési politikával segítik a kutatást. Az oktatás *nemzeti közügy*. A családcentrikus Írországban ezt viszonylag könnyen el lehetett fogadtatni, és figyelve a költségvetés ez évi vitáját, imponáló volt számomra az a felismerés, hogy hosszú távon és a következmények gondos számbavételével folyik a gazdaság ezen a téren is. A munkanélküliség itt a legalacsonyabb az EU-s tagországok között, a kormány hivatali idejének megkezdésekor 5,6% volt, mára ez 1,2%! Ebben számunkra az a fontos, hogy folyamatosan növekszik a munkába állók képzettségi szintje és intelligenciája. Az már vitatottabb kérdés lehet, hogy a felsőoktatást segítő könyvtárügy mennyire képes lépést tartani ezzel a növekedési ütemmel, amire pedig egyre nagyobb szükség lesz, hiszen jelentősen nő az önálló munka aránya a képzésben és a továbbképzésben. Általánossá válik a számítógéppel segített oktatás, a távoktatási forma.

Fontos, hogy van stratégia, és a támogató felek egymással egyeztetve dolgoznak.

A kiállítás fő szervezője, egy kormányközi, félig civil szervezet (FÁS), igen hatékonyan érvényesíti a társadalmi érdekeket és a szakmai elvárásokat.

A kiállításon minden számottevő felsőoktatási és képzési/továbbképzési intézmény jelen volt, konzultációkkal, előadás- és szeminárium-sorozatokkal segítve a diákokat. A képző és továbbképző intézményeket munkavállalók és munkaadók egyaránt látogatták, válogatva a kínált kurzusokból. Meghatározott pontokon állásbörze-állomások működtek, kb. húszezer betölthető helyet kínálva.

A kiállítás főszponzora, az Irish Independent című napilap, az oktatási ügyekért felelős szerkesztő nyilatkozata szerint, elkötelezetten vállalja évek óta a kérdéskör képviselését, külön rovatokat tart fenn és érdemi riportokkal, tanácsadó-szolgálatokkal segíti a képzés ügyét.

Az oktatás, képzés és foglalkoztatás összefüggését persze az is mutatja számunkra, hogy a megnyitót a vállalkozási, kereskedelmi és munkaügyi miniszter tartotta. A tudásgazdálkodás mint nemzeti érték így külön jelentőséget kap a kormány politikájában és a közéletben. Van társadalmi presztízse az oktatásnak, a tanulásnak, az önképzésnek, a képzettségnek. A hosszú távú befektetés megtérülni látszik. Ez jó jel! (*Bobok Bea*)

Pécsi múzeumi értesítők és évkönyvek repertórium

Négy évtizede már annak, hogy Péter László, a neves szegedi irodalomtörténész, helytörténész, bibliográfus a Nyugat-repertórium megjelenését követően két cikkben is foglalkozott a repertórium-szerkesztés problémáival, és megfogalmazta az általa helyesnek tartott s ajánlott új szerkesztési módszerét. Előljáróban ezekből szeretnék idézni egy-egy részletet:

„Ellenzem a Nyugat-repertórium módszerét, amely – szintén sok ismétlésre kényszerülve – bonyolult, részletekig tagolt tárgyrend alapján adta közre az anyagot, s ezzel a keresőt majd mindig dilemma elé állította: hol is keressem? Ám ugyanakkor elengedhetetlennek tartom ezt a tüzetesen kidolgozott tárgyi csoportosítást mint mutatót, amely viszont megkönnyíti a kutató dolgát! A tárgymutatóban egy tételszám nagyobb pazarlás nélkül akár tízszer is leírható, ha az illető közlemény bonyolult, gazdag, sokágú tartalma éppen úgy kívánná.” (Magyar Könyvszemle, 1964. 2.)

„...a repertórium akkor teljesíti igazán hivatását, ha nem különbözik az eredetitől, hanem annak mintegy zsugorított, miniatűr mása. A szakrendi csoportosítás az eredeti összefüggéseket összekuszálja, s amit többletként kihoz az irodalmi folyamatból, azt tárgymutatói szerepében is megoldja. Javaslom tehát, hogy folyóirat-repertóriumaink (legalább is azok, amelyek első rendben történeti kutatás tárgyai vagy segítői) a jövőben a szigorú időrend elvét kövessék anyagfeltáró szerkezetükben is. A tárgyi vagy egyéb elv szerinti hozzáférhetővé tétel követelményét természetesen ugyancsak nem szabad szem elől téveszteni. E követelmény szerint esetenként kell aztán meghatározni, milyen mutatók segítségével oldható meg a címanyag legalkalmasabb feltárása.” (Könyv és Könyvtár, 1963. 2.)

Három, egymástól független, mégis határozott kontinuitást képviselő pécsi időszaki kiadvány repertóriumuk készült el a közelmúltban Pécsen. Az 1908–1917-ben megjelent, majd egy

évtizednyi szünetelés után 1928 és 1930 között újraindult „Pécs-Baranyamegyei Múzeum Egyesület” Értesítője, az 1939 és 1942 között kiadott Pécs Szab. Kir. Város „Majorossy Imre Múzeumának” Értesítője [évkönyve], illetve az 1956-tól máig folyamatosan megjelenő A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve hihetetlenül gazdag tárháza Baranya megye természeti világának, helytörténetének, néprajzának és művészetének, amelynek feltárása már régóta váratott magára. Ezért is vettem kezembe a kötetet nagy várakozással, s tettem le nem kis csalódottsággal.

A repertórium szerkesztési módszerét tekintve nem egyedülálló, megegyezik a szerkesztő korábbi hasonló köteteivel (így például a Baranyai Helytörténetírás című levéltári évkönyv repertóriumával). A bibliográfiai tételeket először szerzők szerint (azon belül a megjelenés időrendjében), majd külön fejezetben tárgyszavak szerint rendezte. Nagy kár, hogy nem vette figyelembe (vagy talán nem is ismerte) Péter László fenti sorait. Az ő – pusztába kiáltó? – szavai jelen esetben nem találtak meghallgatásra, amit nagyon sajnálok.

Nem világos, hogy kinek is szánta repertóriumát a szerkesztő. Úgy tűnik, nem mérte fel kellőképpen a tudományos kiadványsorozat lehetséges használóinak körét. Nem volt tekintettel a magyar nyelvet nem ismerő kutatókra, máskülönben közölte volna a tanulmányok idegen nyelvű címfordításait, amelyek a JPM évkönyvek szinte valamennyi cikkénél megtalálhatók. (Idegen nyelvű cikkek esetében pedig a magyar címet kellett volna közölnie, a magyar használók kedvéért.) Nem számított a Pécsen és Baranyán csak kevésbé, vagy egyáltalán nem ismerő, de itteni témák iránt érdeklődő kutatókra, mert különben nem hagyott volna el fontos adatokat. Nyilván magától értetődőnek tekintette, hogy minden használó tudja, ki volt *Buzássy Ábel*, *Késmárky István*, hogy Ürög Pécs része, hogy hol van Malomséd és így tovább. És nem számított a távoli jövő kutatóira sem, akik számára valóságos rejtvény lesz egy-egy cím, földrajzi név megfejtése. Meggyőződésem, hogy egy repertórium szerkesztésénél semmi sem tekint-

hető evidensnek, minden tételt el kell látni a szükséges kiegészítő adatokkal, magyarázatokkal.

Az időrendi rész, tehát az egyes folyóiratszámoknak tartalomjegyzék-szerűen történő leírása, amit Péter László javasolt, igen hiányzik. E nélkül a repertórium nem tükrözheti a három kiadvány sajátosságait, az egyes számok szerkesztését, szerzőgárdáját, értékét vagy esetleges értéktelenségét, a mindenkori szerkesztők munkájának színvonalát.

És persze az is csak körülményesen állapítható meg, hogy a repertórium mennyiben teljes, nem maradt-e ki belőle néhány cikk, ami sajnos a jelen esetben meg is történt. Az 1962 óta közzölt éves múzeumi beszámolók egy része hiányzik (1962–1983, 1986–1988), nem csupán a szerző nélkül megjelentek (hiszen a cím nem illeszthető a szerzői mutatóba), hanem a múzeumigazgatók, *Hárs Éva* és *Újvári Jenő* által szignált öt-tíz oldalas, fontos adatokat tartalmazó jelentések is. Hasonlóképp hiányzik Újvárinak a Baranya Megyei Tanács 1990. évi ülésére készült beszámolója a megye múzeumügyéről (megjelent az 1989. évi kötetben). Mindezek után további tételek hiánya is valószínűsíthető.

A cikkek bibliográfiai leírásával kapcsolatban három alapvető hiányosságra szeretném felhívni a figyelmet. A már említett idegen nyelvű címfordításokon kívül nem utal a rejtett bibliográfiákra sem. Így elsikkad a tanulmányok többségéhez csatlakozó igen jelentős irodalomjegyzék. A legszükségesebb annotációk is elmaradnak, aminek következtében a közlemények egy részéről nem lehet megtudni, valójában mit is tartalmaznak. (Elég talán *Angyal Pál* Spanyolok nálunk című írását említeni.)

A továbbiakban a szerzői részt és a tárgyszavas részt szeretném részletesebben elemezni. Előrebocsátom, hogy csupán az Évkönyv 1956–1995. évi köteteit hasonlítottam össze a repertórium anyagával, az *Értesítőt* és a Városi Múzeum évkönyveit nem. Olyan hibákat teszek szóvá, amelyek többször is előfordulnak, ám hely hiányában csak egy-két példára szorítkozhatom.

A szerzői rész nem mentes a hibáktól, következetlenségektől. Utalókat névváltozatokról, összetett nevek második tagjáról, feloldott monogramokról nem ad. (Kell-e tudnia a használónak, hogy például *Sarkadiné Hárs Éva* később *Hárs Éva* néven publikált, vagy hogy *Lantosné Imre Máriát* Imre Mária L. alatt kell keresnie?)

Feltüntet viszont nemesi előnevet. Nem oldja fel a P.J. monogramot, jóllehet csak bele kellett volna olvasnia a cikkbe, melyből egyértelműen kitűnik: *Péter József* rendőrőtanácsosnak, a Pécs-Baranyamegyei Múzeum Egyesület egyik alapítójának és első titkárának nevét rejti. Recenziók esetében nem csak azok íróját, de az ismertetett mű szerzőjét is a szerzői mutatóba veszi fel, holott ennek – szerintem – a tárgyszavas mutatóban lenne a helye, hiszen ebben az esetben a cikknek tárgya, és nem alkotója.

A *tárgyszavas* rész jóval több problémát rejti. A tárgyszavak megállapítása gyakran a cím, s nem a tartalom alapján történik. A címből kiragadott szó nem feltétlenül felel meg a tartalomnak, vagy nem pontosan fejezi azt ki (pl. *Ve-gyes erdők*, *Megbízólevél*, *Budapesti lerakatok*, *Nyilvántartás*, *Erkély*, *Famaradványok*). Nagyon sok tárgyszó – akárcsak az előbbieket – semmitmondó, s nem jutna eszébe senkinek sem ott bármit is keresni. (Ecet, Ellátás, Hagyaték, Jövedelmek, Kultúrtáj, Utánpótlás, Színek stb.)

Igen nagy az aránytalanság a tárgyszavakhoz sorolt tételek számát illetően. Egyes tárgyszavak alatt túl sok tételt találunk, melyeket a használhatóság érdekében kisebb alcsoportokra kellett volna bontani. Néhány példa: *Sírléletek* (66), *Mecsek* (64), *Festészet* (50), *Temetők* (35), *Levelek* (30) stb. Ugyanakkor viszont sok az egy-két tételes tárgyszó, közöttük bőven olyanok, amelyeket össze lehetne vonni nagyobb csoportokba.

Nem ritka, hogy egy fogalom s annak szinonímája is külön tárgyszavat képez: *Restaurálás* – *Helyreállítás*, *Kórbonctan* – *Paleopathológia*, *Pécsi múzeum* – *Városi múzeum*, *Moldvai csángók* – *Moldvai magyarok*, *Hiedelmek* – *Hítvilág* stb.

A szerkesztő láthatóan nem híve a generikus tárgyszavaknak. Nincs például *Szerzetesség*, akit ez a téma érdekel, kénytelen végiglapozni az egész mutatót. Talál is *Ágostonrendieket*, *Irgalmasokat*, *Jezsuitákat*, *Kapucinusokat*, *Ferenceseket*, *Klarisszákat* és *Notre Dame apácákat*, *Pálosokat*, *Kolduló szerzeteket*, és *Cisztereket* (helyesen: *cisztercieket*). Ebben és más hasonló esetekben nem lehetett volna legalább utalókat elhelyezni?

A következetesség sem erénye a kötetnek. A történelem folyamán nevüket megváltoztatott községek hol az új, hol meg a régi névhez sorol-

tattak. Régi nevéhez például Németpalkonya (a mai Palkonya) és Gusztávműve puszta (Királyegyháza), de az újhoz Mecseknádasd (az egykori Püspöknádasd). Utaló itt sincs. Foglalkozást jelentő tárgyszavak is akadnak (nagyon helyesen), pl. Botanikusok (két tétel), Teológiai tanárok (egy tétel). Ugyanakkor viszont nincs tárgyszavuk a muzeológusoknak vagy a püspököknek, szobrászoknak. Itt jegyzem meg, hogy kívánatos lett volna a személynevek mellett legalább a foglalkozást feltüntetni. (Ki tudja már, ki volt *Kisasszonyfalvi* vagy *Stenge Ferenc*?)

Azt sem hallgathatjuk el, hogy az egész kötetet nagyfokú felületesség jellemzi. Elsikkadnak értékes tartalmak, mert a cikkekbe bele sem nézett, tárgyszavazásukat főleg a címek alapján végezte. Különösen nagy hibaként említem, hogy nem található a repertóriumban a *Bándi Gábor*-nekrológhoz csatlakozó Bándi-bibliográfia, a *Nádor Tamás* „Hallható múzeum” című sorozatában közölt interjúk, többek között *Takács Jenő* zeneszerzővel, *Halász Béla* orgonaművésszel és más jeles pécsi személyiségekkel stb. Kimaradnak (kifelejtődnek) egyes tételek a teljesen adekvát tárgyszavak alól (Baranyai főkötők a Népviseletből, a Sellyei talpasház a Népi építészetből, a Pécsi vár a Várépítészetből). Az Avarok tárgyszónál összesen egy tételt találunk, pedig az avar vonatkozású tanulmányok száma legalább húsz. A Ciszterek (helyesen: ciszterciak) tárgyszó alatt egyetlen tétel szerepel (aminek az iskoláknál vagy az önképzőkörnél lenne a helye, hiszen nem a rendről szól), viszont ide kellett volna helyezni a *Buzássy Abel*-életrajzot is, mert ő ciszterci szerzetes volt.

Nem folytatom. De felteszem a kérdést: nem kellett volna-e a kéziratot egy szakemberrel lektoráltatni? S netán a külső borítót tervező grafikus munkáját is ellenőrizni? (Akkor talán időben felfedezték volna az érthetetlen módon ott hibásan közölt évszámokat is: 1912–1930.)

A kötet igen terjedelmesre sikeredett, aminek nyilván súlyos anyagi vonzatai is voltak. Ahhoz képest, hogy a repertórium csupán mintegy 1250 cikket tár fel, nagyon soknak tűnik a 348 lapnyi terjedelem. (A Péter-féle módszer ennek legfeljebb a felét-kétharmadát igényelte volna.) Érthetetlen, hogy a szerzői részben a szerző egységesített neve alatt miért kell akár ötvenöt-ször is (*Szönyi Ottó*) leírni ugyanazt a névalakot. Talán elég lett volna csak az egységesített névtől eltérő

névváltozatokat feltüntetni (esetleg a címet követő / után), ezzel takarékoskodhatott volna. Az is sok helyet vesz igénybe, hogy az alkalmazott módszer lényegéből fakadóan a bibliográfiai leírásokat többszörösen ismétli. *Róna Jenő* egyik cikkét például kilencszer! Nem folytatom.

Végezetül hadd tanácsoljam a jövő repertórium-szerkesztőinek: fontolják meg Péter László fenti szavait. Higgyék el, javaslatait érdemes megszívlelni. És talán az is jó lenne, ha egyszer valamilyen fórumon közösen, kellő alaposággal beszélhetnénk a repertórium-szerkesztés kérdéseiről, a már napvilágot látott jó és rossz példák tanulságairól.

A Janus Panonius Múzeum közel fél évszázada megjelenő rendkívül színvonalas évkönyvsorozata és előzményei – mondjuk ki – jobb repertóriumot is megérdemelték volna.

A pécsi múzeumi értesítők és évkönyv repertórium 1908–1998 / Összeáll. Hernádi László Mihály. – Pécs : Dialóg Campus, 2002. – 348 p.

Surján Miklós

***A Jászság bibliográfiája* tanulságai a lektor szemével**

Miért fontos ez az összeállítás?

Világszerte megnövekedett az érdeklődés a helyi információk iránt. Úgy látszik, az embereket a globalizálódás szinte mindent elsöprő, feltartóztathatatlan áramlatában fokozott mértékben érdekli mindaz, ami közvetlen környezetükben, lakóhelyükön, szülőföldjükön történik és valaha történt. Sokak számára ez a lokálpatrióta érzés adhat fogódzót, erőt a mindennapokban.

Az utóbbi másfél évtizedben hazánkban is számottevő mértékben fellendült helyismereti-helytörténeti kutatás megköveteli a jól használható segédleteket, köztük a bibliográfiákat. A címben jelzett, nemrég megjelent összeállítás szépen gyarapodó helyismereti bibliográfiai irodalmunk számottevő terméke. Tartalmilag és metodikailag egyenes folytatása, méltó társa a korábbi sikeres tájbibliográfiáknak.

Tartalmilag igen fontos munkáról van szó, mert a jász népcsoport története nemzeti történelmünk jelentékeny szelete, a Jászságnak nevezett

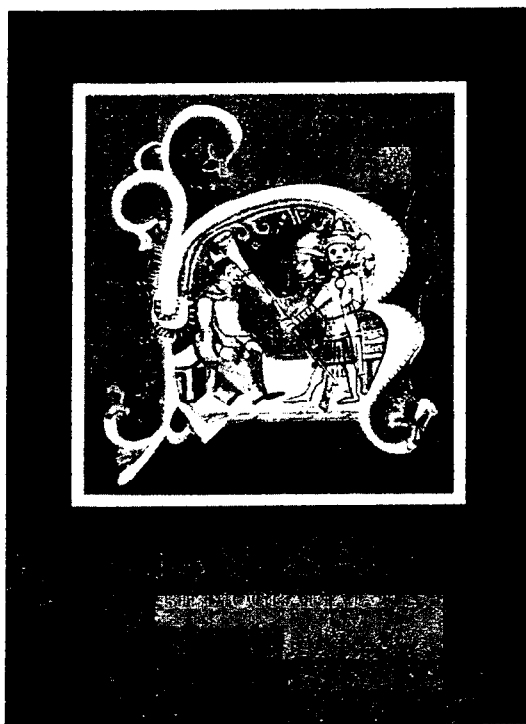
tájegység pedig markáns arculatot felmutató, sajátos területe országunknak. A népcsoportra, valamint a jász városokra, falvakra vonatkozó irodalom mennyisége szintén megkívánta a meglehetősen sokféle fellelhető anyag összegyűjtését, rendezését. A jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központ munkatársai – a Jászok Egyesülete támogatásával – erre vállalkoztak, mégpedig adott, szerencsésen körülhatárolt keretek között. Könnyű megjósolni, hogy a címjegyzék nélkülözhetetlen segédlete lesz a helyismereti tájékoztatásnak, a helytörténeti kutatásnak a Jászságon belül és nyilván Jász-Nagykun-Szolnok megye más vidékein, sőt – az ún. szórvány-települések révén – más tájakon is. Minden bizonnyal országos érdeklődésre is számot tarthat a jászoknak a magyar történelemben betöltött szerepe folytán.

A bibliográfia módszertani tanulságai szintén figyelemre érdemesek, hiszen ösztönzésül, mintául szolgálhatnak más, hasonló jellegű hazai tájegységek, területek könyvtárai, könyvtárosai, bibliográfusai számára.

Miért jó ez a bibliográfia?

Az összeállítás a tájbibliográfiák típusába tartozik. A típus jellegéhez igazodóan tematikai és kronológiai teljességre törekszik; összhangban a helyismeret-helytörténet mai (némelyek szeretik használni a korszerű jelzőt is), komplex felfogásával. Vagyis a Jászság múltjáról és jelenéről közreadott irodalmat egyaránt feltárja. Más megközelítésben: a táj, az érintett települések természeti viszonyaira, népességére, gazdaságára, társadalmára, közigazgatására, politikai életére, hitéletére, kultúrájára, sportjára stb. vonatkozó műveket mind számba vette. Örvendetes módon a könyvtárosok a tájról szóló, itt játszódó szépirodalmi alkotásokat is igyekeztek összegyűjteni, s ezáltal hozzájárulni a helyismereti tevékenység egyik alapvető funkciójának kiteljesítéséhez, a lokálpatriotizmus érzésének, tudatának elmélyítéséhez.

A jászberényi könyvtár vezetője és munkatársai helyesen döntöttek, amikor a bibliográfia gyűjtőkörét formailag úgy határozták meg, hogy csak a Jászság területéhez tartozó településekről önálló kiadványként napvilágot látott nyomtatott dokumentumokat regisztrálják. Közelebről: a könyveket, a különlenyomatokat, az évköny-

veket, az iskolai értesítőket (mostani megnevezéssel: szeriális kiadványokat) és a periodikumokat; az elenyésző számú hangfelvétel beemelése is e logika mentén történt. Azaz voltaképpen két műfajt egyesítenek: a könyv- és a sajtóbibliográfiáét. Elfogadható, sőt kifejezetten dicsérendő megoldás, és így is több mint ezerháromszáz tétel gyűlt össze. A gyűjteményes munkákat (szaknyelven: poligráf műveket) analitikusan tárták fel, ami lehetővé tette a bennük közölt tanulmányok és más közlemények adatainak a rögzítését, illetve lehetővé teszi róluk a tájékoztatást. Ilyenformán az imént említett tételek száma megsokszorozódik; nem számoltam meg, de feltehetően öt-hatezer bibliográfiai leírás körül lehet.

A formai profil tisztaságának biztosítása szükségessé tette, hogy elhagyják a folyóiratokban és az újságokban megjelent cikkeket (kivéve a már jelzett különlenyomatokat). Egyébként is, a rendkívül szórt anyag feltérképezése, számbavétele a feltáró munka mostani, első szakaszában nem lett volna indokolt, viszont világosan kijelöli a következő évek fő teendőjét: a Jászságra vonatkozó folyóiratcikkek minél teljesebb körű számbavételét, esetleg (természetesen erősen szelektálva) a heti- és napilapok (egybefogva: újságok) lokális tartalmú közleményeinek bibliografizálását.

A könyv- és sajtóbibliográfia önmagában is megáll, kiindulópontja, értékes eszköze a tájé-

kozódásnak, akár a kutatók, akár az egyetemi-főiskolai hallgatók, akár a pedagógusok, akár a közművelők, akár más érdeklődők fordulnak hozzá segítségért.

S ha segítségért fordulnak, azt meg is kapják: könnyen, átlátható rendszerben, mutatókkal támogatva. A szerkesztő, *Gulyás Erzsébet* és munkatársai gondos munkát végeztek: körültekintően tájékoztak és erőfeszítéseik eredményeként – mint szó esett róla – tetemes mennyiségű bibliográfiai adat gyűlt össze. Elsősorban a lokális irodalom hiánytalan regisztrálására törekedtek. A külső szemlélő számára nehéz megítélni, hogy ez mennyire sikerült. Noha abszolút teljesség nem képzelhető el (mindig kerülnek elő újabb és újabb adatok), feltehetően ennek a közelebe jutottak. De nem elégedtek meg ezzel, az ún. országos érdekű önálló kiadványok közül is megpróbálták feltárni mindazokat, amelyek jász-sági információt tartalmaznak. E tekintetben nyilván hiányosabb a számbavétel, bár a fontosabb, a helyismereti tájékoztatásban leginkább hasznosítható, vagyis *regionális tagolású* segédletek zömét megtaláljuk az összeállításban. Ezzel más tájegységek, települések bibliográfusainak, könyvtárainak is sokat segítenek.

Külön kell szólni a periodikumokról: ez esetben a topográfiai megközelítést állították előtérbe, azaz csak a Jászság területén kiadott (vagy kifejezetten a Jászság életéről szóló) lapokat írták le. A használók számára komoly előny, hogy a lapok mikrofilmre vett másolataira is utalnak.

Szakmailag erénye az összeállításnak, hogy sem a könyvek, sem a folyóiratok, újságok számbavételénél nem alkalmaztak politikai-ideológiai megfontolásokat vagy értékszempontokat, egyedül a *helyi kötődést* tekintették kritériumnak.

Komoly dilemmát okozhatott a bibliográfia elrendezése, és csak közös erővel, sok-sok vívódás után alakult ki a mostani szerkezet. A lapok címeit az egyetlen helyes tagolásban, betűrendben közlik. A könyveknél a tartalmi szempontok kerültek az első helyre, ezért a csoportosítás elsődleges rendező elve a tematikai. Az ETO szakrendjét vették alapul, s azt követve (bár nem szorosan követve) formálták a szakcsoportokat és azok sorrendjét. – Noha ez a mai korban már belső ellentmondásokat eredményez, végső soron elfogadható, mert a könyvtárosok által jól ismert, megszokott rendszerről van szó, és a kutatók, más használók is viszonylag gyorsan

elgazodnak benne, ráadásul a visszakeresést tárgymutató is segíti. Hagyományos és jó metodikai megoldás az is, hogy a szépirodalmat a szakrend végére helyezték, és e csoporton belül végig a szerzők (olykor a címek) szoros betűrendjét alkalmazták.

A tételek megalkotásánál a bibliográfiai leírás ma érvényben lévő (eredendően nemzetközi) szabványának szellemében jártak el. A gyűjteményes kötetek feltárását úgy oldották meg, hogy a részdokumentumok analitikus leírásai közvetlenül a könyv egészének leírása után/alatt kaptak helyet. Ez tartalmi, módszertani és gazdaságossági szempontból egyaránt helyesítható megoldás, a mutatók pedig feloldják az ebből fakadó esetleges kezelési problémákat. A periodikumok leírásai meglepően sok, vagy inkább sokféle adatot tartalmaznak.

A mai bibliográfia-szerkesztési gyakorlatból kiindulva választották meg azt is, hogy milyen leírasi elemekre utaló mutatók készüljenek: földrajzi, személynév, tárgyszó mutató, továbbá a periodikumoknál többletként a kiadók és a nyomdák indexe is elkészült.

Miért volt jó az együttműködés a könyvtárral?

Mintaszerűnek, követendőnek tartom, hogy a könyvtár a munkának abban a szakaszában kért fel a lektori teendők ellátására, amikor még lehetőség volt *érdemi* segítséget nyújtani. Ennélfogva alkalmam nyílt menet közben is figyelemmel kísérni a kolleginák erőfeszítéseit, és együtt gondolkodva, tépelődve alakult ki a bibliográfia végső formája. Megfogadták jobbító szándékú tanácsaimat, következetesen korrigálták a szerkesztési és ténybeli hibákat, továbbgondolták ajánlásaimat. Szeretném hinni, hogy észrevételeimmel, javasolataimmal valamelyest hozzájárulhattam a sikerhez.

Természetesen tudatában vagyok annak, hogy ez az összeállítás nem hibátlan alkotás. *Horváth Tibor* kollégám és más szaktekintélyek nyomán magam is úgy vélem, hogy tökéletes bibliográfia nincs, ám törekedni lehet ennek megközelítésére. S véleményem szerint jelen esetben ez történt.

Mindent egybevéve (és részben ismételve az első mondatokat): *A Jászság bibliográfiája* hozzáértő, kitartó munka eredményeként létrejött

alkotás, amely a hazai helyismereti tevékenység jelentékeny értéke lehet. Szakmánk, a magyar könyvtárosok és bibliográfusok nevében szívből gratulálók a közreműködőknek és a könyvtár vezetőjének. Hiszem, hogy e jeles vállalkozás kedvező fogadtatása erőt ad a további feladatokhoz: az anyaggyűjtés folytatásához, mindenképp előtérbe helyezve a folyóiratokban rejtőzött cikkek számbavételéhez. S nemcsak számukra, hanem minden bibliográfus könyvtáros számára biztató tanulsággal szolgálhat, hogy egy ilyen munka nemcsak fáradtsággal terhes, hanem igen sok öröm forrása is.

A Jászság bibliográfiája / [szerk. Gulyás Erzsébet] ; [közrem. Dobos László, Hasznos Rozália, Szabó Jánosné] ; [közread. a] Jászok Egyesülete, Városi Könyvtár és Információs Központ. Jászberény. - Jászberény : Jászok Egyes. ; Vár. Kvt. és Inf. Közp., 2002. - 231 p.

Bényei Miklós

Továbbképzés felsőfokon

A *Továbbképzés felsőfokon* a Könyvtári Intézet induló sorozatának címe, melynek első kötetét most veheti kézbe az olvasó. Dán Krisztina írta, *Iskolai könyvtári ismeretek* címmel.

Aligha véletlen, hogy a sorozatot az iskolai könyvtárakról szóló füzet nyitja meg. Bár az elmúlt egy-másfél évtized minden könyvtártípus számára a nem kis erőfeszítést kívánó változások-változtatások időszaka volt, az iskolai könyvtárak a többinél is nagyobb átalakuláson mentek keresztül: a számítógépes technológia bevezetése mellett a módosulások itt a könyvtár alapfunkcióját is érintették. Ez tette időszerű feladattá az iskolai könyvtár modelljének újrafogalmazását a könyvtárügy, a gyakorlat és nem utolsósorban a képzés és a továbbképzés számára, ez az igény hívta létre a most megjelent füzetet. Ami a szakirodalom gazdagságát illeti, az iskolai könyvtárho-

soknak e téren nincs okuk panaszra, eddig sem voltak elhanyagoltak (mint az a füzet végén található, jól válogatott bibliográfiából is kiderül). Könyvek, segédeszközök születtek egyrészt gyakorlati munkájuk segítésére, másrészt igényes kézikönyvek, főiskolai jegyzetek láttak napvilágot fő tevékenységük, a könyvtárhasználati nevelés támogatására. Az iskolai könyvtárakkal foglalkozó kiadványok örvendetes gazdagsága mellett is hiányzott azonban e könyvtártípus jellegének, problematikájának elméleti megalapozottságú kifejtése. (A *Könyvtárosok kézikönyvének* idevágó – egyébként kiváló – fejezete szükségszerűen csak szűkszavú összegezést nyújthatott.) Most napvilágot látott az a mű, mely az iskolában folyó könyvtárosi munkához – a napi praktikummal kiegészítve – szilárd és korszerű elméleti alapot adhat.

Dán Krisztina a mai eredményekhez vezető hazai és külföldi utak rövid történeti áttekintése után a könyvtártípus korszerű modelljét, ideáltípusát és feladatrendszerét írja le, majd elemzi a gyűjteményépítést, a funkcionális téralkotást és a szakmai irányítás kérdéseit. A legrészletesebben – indokolt módon – e könyvtár pedagógiai funkciójával, a könyvtárhasználati képzés tantervi programjába való beilleszkedéssel foglalkozik. A füzetet hasznos kiegészítések-mellékletek zárják: az iskolai könyvtárak fejlesztésének stratégiai szempontjai, a vonatkozó jogszabályok felsorolása és a téma válogatott bibliográfiája.

A szerző jól ismeri az iskolai könyvtárak angol, amerikai, skandináv és német útját és az ott kialakított modelleket. Ezek alapján építi fel saját ideáltípusát. Széles körű, naprakész áttekintése korszerű szemléletmódot ad írásának, a hazai valóság ismerete viszont megóvja a realitásoktól való elszakadástól.

A Könyvtári Intézet e füzet kiadásával elsősorban az egyetemeken és főiskolákon folyó könyvtárosképzés (azon belül különösen a speciálkollégiumi képzés) és az akkreditált szakmai továbbképzések számára adott kézbe elméleti összegezést, jól használható segédanyagot. Ezzel egyik legfontosabb feladatának tett eleget. Bizakodva várjuk a folytatást.

Iskolai könyvtári ismeretek / Dán Krisztina ; [közread. a] Könyvtári Intézet. - Budapest : Könyvtári Intézet, 2002. - 87 p. (Továbbképzés felsőfokon, ISSN 1589-1682)

KS.

A Nemzeti Kulturális Alapprogram Könyvtári Szakmai Kollégium pályázati felhívása a 2003. évre

A kollégium kiemelten támogatja:

- az Európai Unióhoz való csatlakozást előkészítő szakmai programokat és az unióval kapcsolatos innovatív könyvtári szolgáltatások létrehozását,
- a könyvtári szolgáltatások korszerű módszereinek kialakítását és használatát,
- a fogyatékkal élők könyvtári ellátását segítő eszközök beszerzését.

A kollégium ösztönzi a különböző könyvtárak, könyvtártípusok együttműködésével létrejövő projekteket, ezért a több könyvtár összefogásával megvalósított pályázatok előnyben részesülnek.

A Könyvtári Szakmai Kollégium pályázatot hirdet a 2003. évi szakmai és szolgáltatási feladatok támogatása céljából az alábbi témakörökben:

Szakmai innováció – szakmai erőforrások

1. Könyvtári innovációs projektek

A kollégium ösztönzi a szakma aktív részvételét a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma könyvtári stratégiai tervének megvalósításában. Ennek érdekében pályázatot ír ki a különböző könyvtártípusokban létrejött innovációk széles körű hasznosítására. A kollégium célja, hogy felszínre hozza az egyes szervezetekben meglévő vagy bevezetésre kerülő új megoldásokat. Különösen fontosnak tartja az alábbi témák élenjáró tapasztalatainak támogatását:

Teljesítménymérés – a szolgáltatások hatékonyságát, a különböző célcsoportok használati szokásait, igényeit megjelenítő szakmai mutatók gyakorlati alkalmazásának tapasztalatai.

Könyvtáros életpálya – a hivatás el- és megismertetésével kapcsolatos koncepcionális és módszertani kérdések.

Táv munka és könyvtár – a könyvtárosok távmunka-végzésének szervezési, vezetési és ellenőrzési kérdései, valamint a könyvtár szerepe a hazai munkavállalók távmunkára való felkészítésében.

A pályázathoz csatolni kell:

- a választott téma rövid indoklását, a kidolgozás szempontjait
- a pályázóval együttműködő könyvtárak és/vagy szervezetek nyilatkozatát arról, hogy részt vesznek a program kidolgozásában.

Pályázatot nyújthatnak be:

könyvtárak, felsőfokú könyvtárosképző intézmények, szakmai szervezetek.

A pályázat elszámolásához csatolni kell:

– nyomtatott vagy elektronikus formában a projekt leírását (dokumentációját), a kidolgozott javaslatokat, eredményeket.

Támogatás kérhető:

- megbízási díjra és annak járulékára,
- szakmai anyagköltségre,
- utazási költségre,
- szállásköltségre.

Tervezett keret: 5 millió Ft

Altéma kódszáma: 2139

2. Könyvtárszakmai kiadványok előkészítése

Pályázni lehet könyvtárszakmai kiadványok – kivéve bibliográfia és repertórium –, tanulmányok, könyvtártörténeti kiadványok kéziratának elkészíttetésére, nyomtatott vagy elektronikus formában.

Előnyben részesülnek a különböző könyvtári szolgáltatásokat elemző módszertani munkák, egy-egy sikeres projektet bemutatni szándékozó írások – különös tekintettel az európai uniós gyakorlatra.

A pályázathoz csatolni kell:

a munka egy kidolgozott fejezetét két szakmai ajánló véleményével.

Pályázatot nyújthatnak be:

könyvtárak, felsőfokú könyvtárosképző intézmények, szakmai szervezetek.

Támogatás kérhető:

- megbízási díjra és annak járulékára,
- szükséges anyagköltségre (papír, CD, flopi).

Altéma kódszáma: 2140

3. Könyvtárszakmai kiadványok megjelentetése

Pályázni lehet könyvtárszakmai kiadványok – kivéve bibliográfia és repertórium –, tanulmányok, könyvtártörténeti kiadványok nyomtatott vagy elektronikus formában történő megjelentetésére.

Előnyben részesülnek a különböző könyvtári szolgáltatásokat elemző módszertani, egy-egy sikeres projektet bemutató kiadványok – különös tekintettel az európai uniós gyakorlatra.

A pályázathoz csatolni kell:

a teljes kéziratot vagy a tartalomjegyzék és a tervezett terjedelem alapján a kézirat legalább 75%-át, illetve az elektronikus kiadvány tartalmi, strukturális leírását.

Pályázatot nyújthatnak be:

könyvtárak, felsőfokú könyvtárosképző intézmények, szakmai szervezetek.

Támogatás kérhető:

- szerkesztői tevékenységre (szerkesztők díja, szedés, tördelés, korrektúra),
- nyomdai munkálatokra,
- az előállításához szükséges anyagköltségre (papír, CD, flopi).

Tervezett keret (2. és 3. altémára): 25 millió Ft

Altéma kódszáma: 2112

4. Szakmai programok

A kuratórium támogatja a könyvtári gyakorlatban időszerű szakmai programok megszervezését, lebonyolítását.

A pályázatokhoz részletes programot kell csatolni. Előnyben részesülnek azok a pályázatok, ahol több könyvtártípus összefogása érvényesül.

4.1 Pályázatot nyújthatnak be a nyilvános könyvtári jegyzéken szereplő közkönyvtárak a lakosság internettel és elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos ismereteinek elsajátítására szervezett tanfolyamokra. A pályázathoz csatolni kell a tanfolyam tematikáját. Előnyben részesülnek azok a könyvtárak, ahol már korábban is szerveztek ilyen képzéseket.

4.2 A nyilvános könyvtári jegyzéken szereplő közkönyvtárak pályázatot nyújthatnak be a gyermekek érzelmi intelligenciájának, kreativitásának fejlesztésére szervezett – irodalomközpontú – programokra.

A pályázathoz csatolni kell:

- a) a programtól várt eredmények bemutatását,
- b) a program folyamatossága és komplexitása, valamint a megfelelő szakmai háttér leírását.

4.3 Pályázni lehet olyan szakmai továbbképzés megszervezésére, amely a minőségbiztosítás gyakorlati bevezetésére, a szakma korszerű ismereteinek átadására irányul. Elsősorban a minőségbiztosítási képzésen részt vett könyvtárosok gyakorlati tréningjére pályázhatnak könyvtárak, szakmai szervezetek és felsőfokú könyvtárosképző intézetek.

Támogatás kérhető az altéma egyes pontjainál:

- megbízási díjra és annak járulékára,
- útiköltségre,
- tanfolyamköltségekre (oktatási segédanyag, terembérlés, eszközhasználat, szervezett étkezés, szállásköltség),
- a gyerekprogram szakmai költségeire (foglalkozások anyagai, jutalomtárgyak, könyvek).

Tervezett keret: 30 millió Ft

Altéma kódszáma: 2104

5. Könyvtári rendezvények, kiállítások

A pályázat célja olyan országos, regionális és több településen megtartott megyei rendezvények megszervezésének támogatása, ahol a szakma eredményeinek mások számára történő színvonalas bemutatása széles körű kapcsolatteremtő szándékkal érvényesül.

A kollégium támogatásával segíti az uniós és a csatlakozó nemzetek kulturális sokszínűségét megismertető kezdeményezéseket.

Előnyben részesülnek azok a pályázók, akik más forrásokat is be tudnak vonni a programok megvalósításába.

Pályázhatnak országos szakmai szervezetek, az ODR szolgáltató könyvtárai.

Támogatás kérhető:

- megbízási díjra és annak járulékára,
- útiköltségre,
- dokumentációs költségre,
- propagandaköltségre.

Tervezett keret: 35 millió Ft

Altéma kódszáma: 2108

6. Intézményi akkreditáció

Pályázatot nyújthatnak be azok a nyilvános könyvtári jegyzéken szereplő közkönyvtárak, amelyek felnőttképzést folytatnak és intézményeiket akkreditáltatni szeretnék a 48/2001. (XII. 29.) OM rendeletben foglaltak alapján. A támogatás – a 7/2002. (XII. 6.) FMM rendelet szerint – kizárólag az akkreditációs díjra fordítható, így maximum 400 ezer Ft lehet.

Sikertelenség esetén a támogatást vissza kell fizetni. Amennyiben az intézmény az akkreditációs tanúsítványt nem kapja meg, a támogatást vissza kell fizetnie.

Altéma kódszáma: 2141

Tervezett keret: 5 millió Ft

7. Elektronikus kommunikáció – digitális kultúra

Pályázni lehet webes szolgáltatások kialakítására, új adatbázisok, információs szolgáltatások létrehozásával. (Ez nem lehet dokumentumok katalogizálása). A szolgáltatást legalább két évig elérhetővé kell tenni a weben.

Pályázatot nyújthatnak be:

könyvtárak, felsőfokú könyvtárosképző intézmények.

Támogatás kérhető:

- megbízási díjra és annak járulékára,
 - szakmai anyagokra (a szolgáltatás előállításához szükséges papír, festékkazetta, flopi).
- Szoftverek beszerzését a kollégium nem támogatja.

Tervezett költség: 5 millió Ft

Altéma kódszáma: 2122

8. Szakmai eszközfejlesztés, korszerűsítés

Ebben a témakörben valamennyi pályázathoz csatolni kell a fenntartó kötelezettségvállalását az előírt önrésről, és egy nyilatkozatot, amelyben vállalja, hogy a beszerzett eszközt a könyvtárban helyezi el és üzemelteti. A pályázathoz minden eszközről mellékelni kell termékismertetőt és árajánlatot. Az elszámolásban rezsiköltség nem szerepelhet.

8.1 Ellátórendszert működtető (kistelepülésen letéteti állományt biztosító), a nyilvános könyvtári jegyzéken szereplő közkönyvtárak pályázhatnak új gépkocsi beszerzésére a vételár 50%-áig, de maximum 2 millió Ft-ig.

A pályázatban nevesíteni kell azokat a településeket, amelyek rendszeres ellátásban részesülnek.

8.2 Fénymásológépre pályázhatnak a nyilvános könyvtári jegyzéken szereplő területi munkahelyi könyvtárak, az ötezer lakos alatti városok könyvtárjai, községi könyvtárak, valamint az országos szakmai szervezetek. A támogatás mértéke a gép árának maximum 50%-a, de legfeljebb 300 ezer Ft lehet.

8.3 CD-íróra, DVD-lejátszóra, szünetmentes áramforrásra, nyomtatóra pályázhatnak a nyilvános könyvtári jegyzéken szereplő városi és főiskolai könyvtárak. A támogatás az eszközök árának maximum 50%-a lehet. Egy pályázó legfeljebb két eszközre pályázhat, maximum 250 ezer Ft értékben.

Az altéma egyes pontjainál az elszámolás az önrésszel növelt összeggel történik.

Tervezett költség: 75 millió Ft

Altéma kódszáma: 2105

9. A fogyatékkal élők könyvtári szolgáltatásának támogatása

A nyilvános könyvtári jegyzéken szereplő könyvtárak pályázhatnak olyan dokumentumok (hangoskönyv, öregbetűs könyvek), eszközök (nagyító, olvasóléc, kerekesszék stb.) költségeire, amelyek a fogyatékosok könyvtári ellátását javítják. A támogatás a pályázat költségeinek maximum 50%-a, de legfeljebb 200 ezer Ft lehet.

Az elszámolás az önrésszel növelt összeggel történik.

Tervezett költség: 10 millió Ft

Altéma kódszáma: 2142

10. Nemzetközi kapcsolatok

10.1 Hazai és határon túli könyvtárak együttesen pályázhatnak a határon túli könyvtárakban lévő, a magyar kulturális örökség részét képező dokumentumállomány elektronikus feldolgozására. A pályázatot azoknak a magyarországi könyvtáraknak kell – részletes szakmai programterv kidolgozásával – benyújtaniuk, amelyek koordinálják a szakmai programot. Előnyben részesülnek azok, akik egy megkezdett munka befejezésére pályáznak.

Támogatás kérhető:

- megbízási díjra és annak járulékára,
- utazási költségre,
- szállásköltségre,
- szervezett étkeztetésre,
- a feldolgozó munkához szükséges anyagköltségre.

10.2 Hazai könyvtárak, könyvtárosképző intézmények pályázhatnak – mindkét fél nyilatkozatával alátámasztott – nemzetközi együttműködésen alapuló könyvtárszakmai program lebonyolítására. A támogatottnak kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy a közös program hazai könyvtárügyben felhasználható szakmai tapasztalatait publikálja (szakmai cikk, elektronikus dokumentum, internet), ami elengedhetetlen feltétele az elszámolás elfogadásának..

Támogatás kérhető:

- megbízási díjra és annak járulékára,
- utazási költségre,
- szállásköltségre,
- szervezett étkeztetésre,
- a szakmai program megvalósításához szükséges anyagköltségre (papír, festékkazetta, flopi).

A pályázathoz részletes programtervet kell csatolni!

Tervezett költség: 15 millió Ft

Altéma kódszáma: 2103

11. Állománybővítés

A Nemzeti Kulturális Alapprogram kiemelten fontosnak tartja a lakosság tájékoztatói, olvasási lehetőségeinek támogatását a nyilvános könyvtári rendszer könyvállományának bővítésével.

A program első lépéseként a 2003. évben a tízezer lakos feletti városok nyilvános könyvtári jegyzéken szereplő önkormányzati fenntartású könyvtárai nyújthatnak be pályázatot állományuk bővítésére.

A pályázat teljes költsége legfeljebb 400 ezer Ft lehet, amelynek 30%-át önrészként a pályázónak kell vállalnia, a támogatási összeg maximum 280 000 Ft.

A pályázathoz csatolni kell a fenntartó önkormányzat nyilatkozatát arról, hogy a teljes költség 30%-a a könyvtár rendelkezésére áll a költségvetésben tervezett állománygyarapítási kereten felül, valamint, hogy a könyvtár a dokumentumok beszerzése után az áfát visszaigényli-e.

A pályázathoz csatolni kell a könyvtár 2002. évi statisztikai jelentésében szereplő forgalmi adatait:

- egy lakosra jutó beszerzési keretet (lakos/Ft),
- egy kölcsönzőre jutó kölcsönzött kötetet (kölcsönző/kölcsönzött kötet),
- a település lakosainak számát.

Az elszámolás az önrésszel növelt összeggel történik.

Altéma kódszáma: 2110

A pályázatok

2003. április 23-áig beérkezően

nyújthatóak be kizárólag postai úton az NKA Igazgatóságának címére
(H-1062 Budapest, Bajza u. 32.).

A határidőn túl érkező pályázatok érvénytelenek.

Könyvtári Szakmai Kollégium

fordulópont

Tévé előtt - védtelenül?
Miért (nem) olvas a gyermek?
Mint a mesében?
Vevők az erőszakra?
Játék az egész világ?
Válságban az olvasás?
Mittől fél a kamasz?
Ki vagyok én?
Az (olvasni)tudás - hatalom?
Nemek (h)arca?
Veszteségek nyeresége?
Együtt vagy külön?
Klé a gyermek?
Parttalan kamaszok?
Milyen pedagógia?
Mindennapi agresszió?

Ötödik éves a FORDULÓPONT!

Nevelésben, segítségben
nélkülözhetetlen folyóirat!

Évi négy kötet ára: változatlanul
2000 Ft.

Most még visszamenőleg is
megrendelhető!

PONT Kiadó

1300 Budapest, Pf. 215

Tel./fax: (1) 368-8058

pontkiado@hu.inter.net

www.pontkiado.hu

A Kovács Máté Alapítvány pályázata

A Kovács Máté Alapítvány kuratóriuma *100 000 forint értékben pályázatot hirdet* nappali tagozatos, az első diploma megszerzésére irányuló képzésben részt vevő (beleértve a tanulmányaikat a 2002/2003. tanévben befejező) *könyvtár-informatika szakos egyetemi és főiskolai hallgatók számára*. Pályázni a *Kovács Máté életművéhez kapcsolódó témákban* (a professor által művelt könyvtári szakterületek: könyvtártörténet, -szociológia, -politika stb.) készült, befejezett tanulmánnyal, TDK- és szakdolgozattal lehet (min. terjedelem: 10 oldal, 1800 karakter/oldal). A megírt, kész munkákat három példányban kell eljuttatni postán vagy személyesen a kuratórium titkárához, dr. Hangodi Ágneshez (Könyvtári Intézet, 1827 Budapest, Budavári palota F. ép.), *a benyújtás határideje 2003. október 15.* A kuratórium legfeljebb két munkát jutalmaz, a döntés után a díjakat Kovács Máté születésének évfordulójához kapcsolódva, ünnepélyes keretek között, 2003. november 11-én adja át.

A kuratórium egyidejűleg felhívja a hazai felsőoktatási intézményekben tanuló könyvtár-informatika szakos hallgatók figyelmét arra is, hogy *a jövőben* (legkorábban 2004-től) tervezi – a fentiekhez hasonló pályázatok kiírásán túl – *tehetséges, rászoruló hallgatók rendszeres tanulmányi támogatását* is. A támogatás feltétele a Kovács Máté-életmű, illetve a professor tevékenységéhez kapcsolódó ismeretterületek elmélyült tanulmányozása, melynek eredményeit 2006-ra, a professor születésének századik évfordulójára tervezett megemlékezések alkalmával szeretnénk hasznosítani.

Kovács Máté Alapítvány

Digitalizálás, archiválás a könyvtáraknak

Mikrofilm-szkennelés

– *Nehézkes a mikrofilmolvasó használata?*

Kényelmes, gyors olvasási megoldást ajánlunk.

Számítógépen olvashatja a régi folyóiratokat.

Digitalizálás, archiválás

Fotók, hanganyagok, filmek digitalizálása, mentése, archiválása

CD-n és DVD-n

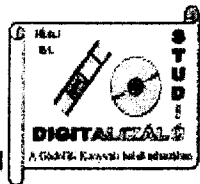
Digitalizáló Stúdió, Gödöllőn a Városi Könyvtárban

Elérhetőségeink: 2100 Gödöllő Pf. 232

Tel. 28/513-696 Fax. 28/513-695

20/915-63-51

Email: digitalizalo@vnet.hu

A könyvtárak nehezen megoldható feladatai közé tartozik az, hogy a régi dokumentumokat, folyóiratokat hogyan tegyék könnyen kezelhetővé, hozzáférhetővé a nagyközönség számára.

A mai, felgyorsult világunk egyre inkább azt kívánja, hogy a keresett információkhoz gyorsan, egyszerűen hozzájussunk. A könyvtárak törekvése, hogy az olvasók által keresett anyagokat, különösen a régi, már ritkaságnak számító újságokat, könyveket, dokumentumokat, fotókat védjék, állagukat megőrizték, de mégis szeretnék ezek tartalmát közkinccsé tenni.

Az archiválás már régóta alkalmazott módja a mikro-

filmen történő tárolás, amely jó minőségben, hosszú időn keresztül képes az információt megőrizni. A mai napig is nagyon sok könyvtár rendelkezik mikrofilmen archivált anyagokkal, de sajnos a mindennapi életben a mikrofilmek kezelése nem egyszerű és nem olcsó. A könyvtárak egy része nem is rendelkezik mikrofilmolvasóval, ha pedig még van, ennek használata kicsit nehézkes, magát a mikrofilmet (még akkor is, ha ez csak másodpéldány) óvni kell a mechanikai sérülésektől, mert pótlása drága, időigényes.

Mivel ma már mindegyik könyvtárban megtalálható a számítógép (több, mint mikrofilmolvasó), adódik a lehetőség, hogy a naponta felmerülő információigényt ennek segítségével elégítsék ki. A mikrofilmen archivált anyagot beszkennelve, CD-n, DVD-n tárolva mindenki egyszerűen hozzáférhet ezekhez az információkhoz, nem kell félni az információvesztéstől, mert olcsón előállítható több lemezpéldány is.

Természetesen nem csak a mikrofilmen már archivált anyagok tehetők könnyen hozzáférhetőkké CD-n, DVD-n, hanem eredeti anyagok (folyóiratok, könyvek, képek, hanganyagok, filmek) is digitalizálhatók, így meg lehet oldani egyrészt az archiválást, másrészt a könnyű, egyszerű kezelést a mindennapok során, és a hozzáférhetőséget mindenki számára.

A digitalizálás információ-átalakítást jelent, amihez nagy teljesítményű számítógép szükséges, és egy átalakító eszköz, amely kapcsolatot teremt az analóg világ és a számítógép között. Mint tudjuk, a számítógépek világában csak számok léteznek. A zene éppúgy leírható nullák és egyesek milliárdjaival, mint egy fénykép, egy film vagy egy levél. A digitális technológia megoldja azokat a problémákat, amelyek az analóg rögzítést jellemzik. A szalagon, analóg módon tárolt információ nagymértékben megváltozik, ha az adathordozó sérül, öregszik. A digitális tárolással viszont az adott információnak megfelelő számértékét őrizzük meg. Ha egyszer a kettes számot rögzítettük, akkor az kettes marad, és felismerhető akkor is, ha az ütött-kopott vagy hiányzik egy darabka belőle.

A digitalizálás, illetve a számítógép mindig bináris (0 és 1) számokkal dolgozik, ami garantálja, hogy kétszer kettő mindig négy legyen. Ebből következik, hogy a digitalizált anyag rendkívül hosszú ideig jó minőségben megőrzi a rögzítetteket. A későbbiekben csak a fantáziánk szab határt annak, hogy ezeket a filmeket, képeket, dokumentumokat, hanganyagokat hogyan használjuk fel. A technikai feltételek adottak

filmeket, képeket, dokumentumokat, hanganyagokat hogyan használjuk fel. A technikai feltételek adottak ahhoz, hogy a régiekből újat „varácsoljunk”, a minőségen javítsunk, vagy csak egyszerűen archiváljunk, a használat során keletkezett hibákat kijavítsuk, az elhasználódott példányokat pótoljuk.

Itt szeretnék kitérni a digitális tárolás adathordozóira is. Talán a legelterjedtebb manapság a CD, de a kapacitásigény növekedése miatt egyre inkább teret hódít a DVD. Természetesen ezek az adathordozók is sérülhetnek, de mivel előállításuk az információ birtokában viszonylag olcsó, ez a probléma egyszerűen kezelhető. Kevesen tudják, de a CD-ket és a DVD-ket egyrészt védhetjük a karcolódás ellen, másrészt ezek a sérülések mechanikusan olcsón javíthatók egy speciális technológia segítségével.

Fontos azonban megjegyezni, hogy elengedhetetlen egy mester-CD (-DVD), amely csak az archiválás, információátvitel célját szolgálja, napi használatnak nincs kitéve. Egy átlagos CD, DVD élettartama a tárolás körülményeitől (elsősorban fényviszonyok, nedvesség) függően tíz-harminc év. Ezek a lemezek alkalmasak a napi használatra, információátvitel céljára, de nem alkalmasak archiválásra, mesterlemezeknek. Erre a célra olyan lemezt kell használni, amely ultraibolya fény elleni védőréteggel is el van látva, mert így a lemez élettartama száz évre növekszik.

Biró Istvánné Fábrián Éva
Digitalizáló Stúdió, Gödöllő

Eseménynaptár 2003

Idő	Helyszín	Téma	Szervező	Információ
III. 21.	MTA	Internet Fiesta	MTA titkárság	
III. 22.	OSZK	Internet Fiesta	OSZK	Ekler Péter
III. 20–21.	Bp.	Könyvtárpedagógiai napok	Budapest Hegyvidék (XII.ker) Önkormányzata és Könyvtárostánár- munkaközössége	Hock Zsuzsanna
IV. 14–17.	Pécs	Networkshop konferencia	NIIF	
IV. 23.	OSZK	IKSZ képviselő- testületi ülés	IKSZ	Fülöp Ágnes
V. 21.	OSZK	IKSZ közgyűlés	IKSZ	Fülöp Ágnes
V. 30.	Szolnok, megyei kv.	Fogyatékkal élő emberek a közkönyvtárakban	Publika MKK	Billédi Ferencné
VIII. 14–16.	Nagykanizsa	MKE Vándorgyűlés	MKE	Jáki Éva
X. 6.	Szeged, Somogyi-kvt.	Összefogás a könyvtárakért – megnyitó konferencia	IKSZ	Fülöp Ágnes
X. 31.	Sárospatak, Református Kollégium	Egyházi könyvkultúra Magyarországon és Európában a XV. század végétől a XVIII. század közepéig. Nemzetközi tudományos konferencia és könyvkiállítás	Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei	Kedves Csaba Nagy Júlia

Felhívjuk minden kolléga figyelmét arra, hogy ezt a rovatot folyamatosan közölni kívánjuk, mindig hozzátéve az újabb rendezvényeket, illetve jelezve a változásokat. Ezért kérjük, országos érdeklődésre számot tartó, tervbe vett rendezvényeikről időben tájékoztassák a szerkesztőséget, még akkor is, ha az időpont, a rendezvény témája vagy akár a helyszíne sem végleges. A pillanatnyilag még bizonytalan adatokat dőlt betűvel szedjük, az áttekinthetőség kedvéért.

X. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál

2003. április 24–27.

Budapest Kongresszusi Központ

A Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál 1994-es elindítása óta nem csupán a magyar könyvszakma, a magyarországi kulturális élet egyik legnagyobb szabású rendezvénye, hanem a nemzetközi könyves világ egyik legrangosabb szakmai és kulturális fórumává is vált. Az International Publishers' Association a magyarországi könyvvásárt a földkerekség több száz hasonló rendezvénye között az első húszban tartja nyilván.

A könyv és a szerzői jog világnapján megnyíló fesztivál kétszáz standján harminc ország közel ötszáz cége negyvenezér kötetet állít ki, a hazai könyvkiadók félezer újdonsággal várják a látogatókat (akik az ötszáz forintos belépőjegy árát minden standon levásárolhatják), s a nyitva tartás három és fél napja alatt közel kétszáz program között lehet választani. Sor kerül számos szakmai elismerés átadására is (így pl. a legjobb oktatást segítő könyvet és CD-ROM-ot jutalmazó Budai Díj, az Év Kiadója és az Év Kereskedője díjak). Ismét várja látogatóit a nemzetközi könyvvásárokon páratlan Könyvtáros Klub, amelyen több mint kétezer magyarországi könyvtáros szakember évről-évre megvitatja a könyvszakma és a könyvtárak együttműködésének fejlesztési lehetőségeit. A fesztiválon a hangsúlyos külföldi jelenlét mellett nem csupán a hazai, hanem a felvidéki, kárpátaljai, vajdasági és erdélyi könyvkiadás is felvonul.

A fesztivál kiemelt témája Magyarország európai uniós csatlakozása. A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése a kandidáló országok közül elsőként lett teljes jogú tagja az Európai Könyvkiadók Egyesületének, s társult tagja az Európai Könyvkereskedők Szövetségének. A csatlakozás könyvkultúrával kapcsolatos kérdéseit nagyszabású nemzetközi szakmai konferencia vitatja meg. Jelentős szerepet tölt be a fesztivál a világ könyvvásárai között abban is, hogy az Európai Unió tagországai eddigi legnagyobb szabású összefogásával indította útjára az Európai Elsőkönyvesek Fesztiválját, amelyen a magyar résztvevővel együtt az unió tizennégy országának legtehetségesebb elsőkötetesei mutatkoznak be.

A rendezvény nemzetközi elismertségéhez döntő mértékben járult hozzá, hogy a Budapest főpolgármestere alapította Budapest Nagydíjat az elmúlt években olyan világhírű írók vehették át, mint *Salman Rushdie*, *Viktor Jerofejev*, *Slawomir Mrožek*, *Robert Merle*, *Lawrence Norfolk*. A fesztivál díszvendége a világhírű latin-amerikai író, *Mario Vargas Llosa* (az idei Budapest Nagydíj kitüntetettje), valamint a kortárs francia irodalom és könyvkiadás; a rendezvény fővédnöke *Görgey Gábor* kulturális miniszter. Megtisztelti látogatásával az eseményt a francia kulturális miniszter, több mint hatvan neves író Európából és a tengerentúlról, valamint a hazai és a határon túli magyar irodalom és tudomány több mint kétszázötven alkotója.

A rendezvényről bővebb információk a www.mkke.hu internetes oldalon olvashatók.

Árkos Iván